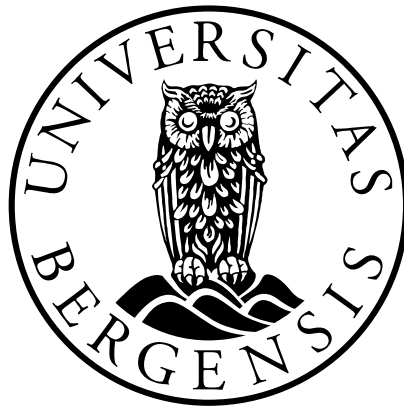

Statens adgang til å endre standard
samarbeidsavtale for
petroleumsvirksomhet med virkning for
tildelte utvinningstillatelser

Kandidatnummer: 113

Antall ord: 23 543

JUS396 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

11. desember 2023

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1 Innledning.....	4
1.1 Tema og problemstilling.....	4
1.2 Bakgrunn.....	7
1.2.1 Generelt om endringer i samarbeidsavtalen	8
1.3 Petroleumsregelverket	9
1.3.1 Innledning.....	9
1.3.2 Lovverket.....	10
1.3.3 Avtaleverk	11
1.4 Terminologi	12
1.5 Særlige metodiske utfordringer	12
1.6 Avgrensninger og videre fremgangsmåte	13
2 Samarbeidsavtalens karakter: Forvaltningsvilkår eller avtale?	15
2.1 Generelt om utvinningstillatelsens og samarbeidsavtalens karakter	15
2.2 Betydningen av prosessen for tildeling av utvinningstillatelse	18
2.3 Hvordan kan samarbeidsavtalen karakteriseres?	20
3 Grunnloven § 97: Det konstitusjonelle forbud mot tilbakevirkende lover og dets betydning for statens adgang til å endre samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser	22
3.1 Generelt om Grunnloven § 97	22
3.2 Grunnloven § 97 – en rettslig standard?	24
3.3 Kan samarbeidsavtalen endres med virkning for tildelte utvinningstillatelser i henhold til Grl. § 97?.....	27
3.4 Har rettigheter som bygger på særskilt offentlig tillatelse vern mot Grl. § 97?	28
4 Samarbeidsavtalen – et vernet eiendomsgode under EMK P1-1?	32
4.1 Generelt om EMK P1-1	32
4.2 Er forventninger knyttet til samarbeidsavtalen et eiendomsgode som har vern etter EMK P1-1?.....	33
4.3 Er endring av samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser et «inngrep» i et eiendomsgode som er beskyttet under P1-1?.....	34
4.4 Er inngrepet i tråd med EMKs proporsjonalitetsprinsipp?	35
4.5 Oppsummering	39
5 Forvaltningsrettslige regler om omgjøring.....	40

5.1	Innledning og presentasjon av vurderingen	40
5.2	Kan samarbeidsavtalen endres med virkning for tildelte utvinningstillatelser etter de ulovfestede forvaltningsrettslige reglene om omgjøring av enkeltvedtak?	44
6	Avsluttende bemerkninger	51
6.1	Overordnet om hovedfunnene	51
6.2	Når kan samarbeidsavtalen endres med virkning for tildelte utvinningstillatelser? ..	51
6.3	Noen rettspolitiske synspunkt.....	52
6.3.1	Mulige løsninger.....	54
6.4	Perspektiv	55
	Litteraturliste	57
	Vedlegg – Avtale for petroleumsvirksomhet med statlig deltakerandel	63

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Tema for oppgaven er statens rett til å endre standard samarbeidsavtale for petroleumsvirksomhet («samarbeidsavtalen»). Samarbeidsavtalen er et av konsesjonsvilkårene ved tildeling av utvinningstillatelse på norsk kontinentalsokkel. Problemstillingen er om staten kan endre samarbeidsavtalen med virkning for allerede tildelte utvinningstillatelser. Samarbeidsavtalen er et unikt forvaltningsvedtak på et spesielt område i forvaltningsretten. Dermed står spørsmålet om rett til endring og omgjøring i en spesiell stilling.

Tildeling av utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel skjer normalt til en gruppe av selskaper som settes sammen av myndighetene. Et av vilkårene for å få tildelt utvinningstillatelse er at selskapene seg imellom inngår en samarbeidsavtale fastsatt av myndighetene. Samarbeidsavtalen er en del av et omfattende konsesjonssystem som regulerer utvinning av petroleumssressurser på norsk kontinentalsokkel.

Den norske stat har eiendomsrett til undersjøiske petroleumforekomster og en eksklusiv rett til forvaltning av disse ressursene, jf. petroleumsløven (petrl.) § 1-1.¹ Statens enerett til petroleumforekomster er grunnlaget for den norske modellen for naturressursforvaltning, hvor staten kontrollerer hvem som skal ha adgang til å lete etter og utvinne petroleum på norsk sokkel. Dette innebærer at staten av eget initiativ kan igangsette lete-, utviklings- og utvinningsaktivitet på sokkelen, og ensidig kontrollere hvordan dette gjennomføres. Petroleumsselskaper som ønsker å lete etter og utvinne petroleum i Norge, må forholde seg til statens eksklusive rett til disse ressursene. Det gjøres ved at de må akseptere at det stilles krav og vilkår ved tildeling av utvinningstillatelse på sokkelen. Dette er det også eksplisitt hjemmel for i petroleumsløven § 3-3, som jeg kommer tilbake til.

Det stilles blant annet ofte, om ikke alltid, vilkår om en arbeidsforpliktelse etter petrl. § 3-8, samt om statsdeltakelse i henhold til §§ 3-6 og 11-1. Ved enhver tildeling av utvinningstillatelse stilles det vilkår om at lisensen utpeker en operatør, jf. § 3-7. Mange vilkår er resultat av kodifisering av konsesjonspraksis. Blant annet gjelder dette vilkår om å inngå avtale (§ 3-3), statsdeltakelse (§§ 3-6 og 11-1), og arealavgift/produksjonsavgift osv. (§ 4-10). Når petroleumsløven åpner for at staten kan kreve at det inngås avtaler av bestemt innhold, betyr det at staten kan kreve inngåelse av en samarbeidsavtale. Denne hjemmelen blir i praksis benyttet ved hver tildeling av ny utvinningstillatelse, hvor det blir stilt vilkår om at det inngås regnskapsavtale og samarbeidsavtale. Staten bestemmer hvordan disse avtalene skal se ut. Samarbeidsavtalen er altså en standardisert avtale som rettighetshaverne i en utvinningstillatelse må inngå. Det sentrale spørsmålet for denne oppgaven er om den

¹ Lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsløven – petrl.).

samarbeidsavtalen som ble vedlagt utvinningstillatelsen på tildelingstidspunktet, i ettertid kan endres fra statens side med virkning for aktive utvinningstillatelser.

Samarbeidsavtalens innhold er utformet og fastsatt av Olje- og energidepartementet (OED)² og er en fast mal for avtale som ligger tilgjengelig på departementets hjemmesider. Rettighetshaverne må i de aller fleste tilfeller innhente departementets samtykke dersom de ønsker å gjøre endringer i avtalen.³ Partenes adgang til å gjøre endringer er meget begrenset. Inngåelse av avtalen er i praksis et absolutt krav for å få tildelt utvinningstillatelse for petroleum på norsk kontinentalsokkel, jf. petroleumsloven § 3-3 fjerde avsnitt. Dette fører til at staten kan kreve at rettighetshaverne forplikter seg kontraktsmessig overfor hverandre, i en avtale hvor staten selv ikke er part, men hvor staten bestemmer avtalens innhold.⁴ Avtalen er også utformet med sikte på å ivareta offentlige hensyn. Der staten deltar i lisensen gjennom det statseide selskapet Petoro AS, er statens interesser direkte representert i samarbeidsavtalen. Samarbeidsavtalen uten statlig deltakerandel er likevel en unik konstruksjon i norsk naturressursforvaltning.

Den samarbeidsavtalen som i dag er i bruk, ble til etter en standardisering av de ulike samarbeidsavtalene som ble inngått i forbindelse med tildelinger i tidligere konsesjonsrunder. Den nåværende standardiserte avtalen trådte i kraft den 1. januar 2007 og den nye avtaleteksten bygget i stor grad på avtalene som allerede var i bruk. Endringen var ment å forenkle systemet ved at rettighetshaverne ikke skulle måtte forholde seg til ulike avtaler i ulike lisenser, og regelverket ble også enklere for staten å håndheve. Standardiseringen skulle fremme «standardiserte arbeidsprosesser og rutiner hos operatørene, samtidig som [den] også vil bidra til forenklet håndtering av et komplisert avtaleverk for samtlige rettighetshavere».⁵

Den nye avtalen fikk virkning for nesten alle utvinningstillatelser som var aktive i 2007, med unntak av de som ble tildelt under første og andre konsesjonsrunde.⁶ Dette ble oppnådd gjennom en enighet mellom staten og rettighetshaverne på sokkelen, som resultat av forhandlinger om hvilke avtalebestemmelser som best kunne ivareta de mange interesser og hensyn som gjør seg gjeldende ved utvinning av petroleumsressurser. Ikrafttredelsen ble markert ved at fullmektiger fra alle rettighetshavere på norsk kontinentalsokkel ble samlet i Stavanger for å signere den nye samarbeidsavtalen for enhver aktiv utvinningstillatelse hvor den skulle innføres.

I løpet av 2023 har staten ved Olje- og energidepartementet lagt frem utkast til en ny standard samarbeidsavtale for rettighetshaverne på sokkelen, representert ved Juridisk utvalg i

² Olje- og energidepartementet skal endre navn til Energidepartementet med virkning fra 01.01.2024.

³ Samarbeidsavtalens «spesielle bestemmelser» artikkel 8 (se vedlegg). Se for øvrig Olje- og energidepartementet, «Konsesjonsverk»,

https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/oed/lover_regler/reglement/konsesjonsverk/id748087/.

⁴ Staten kan riktignok delta i utvinningstillatelsen gjennom at Petoro AS, et statlig selskap, blir part i avtalen. Likevel er ikke myndighetene direkte avtalepart.

⁵ Brev av 18. desember 2006 fra Olje- og energidepartementet til samtlige rettighetshavere på norsk sokkel.

⁶ Bustnesli, Boye Sivertsen, Nordby og Ulleberg, *Oil and gas activities in Norway* (2021) s. 175.

interesseorganisasjonen Offshore Norge (tidligere Norsk olje og gass). Den nye avtalen er på mange måter nokså lik den som allerede er i bruk, men det er flere artikler i avtalen som skal endres med sikte på kodifisering av nåværende praksis og for å oppnå en forenkling av regelverket.⁷ Revisjonen av samarbeidsavtalen skjer etter initiativ fra medlemsselskapene i Offshore Norge, som i april 2022 henvendte seg til myndighetene med ønske om å revidere avtalen. Den nye samarbeidsavtalen forventes å tre i kraft i 2024, og vil dermed etter alt å dømme gjelde for utvinningstillatelser som tildeles ved neste konsesjonsrunde.

Innspillene fra Offshore Norge fremmer på noen punkter alternative endringsforslag, og disse støttes av ulike sammensetninger av medlemsselskaper. Dermed må departementet nødvendigvis velge hvilke alternativer de vil ta inn i avtalen. Departementet skal også ta stilling til om endringene skal gjelde for allerede tildelte utvinningstillatelser, slik de gjorde tidlig på 2000-tallet. Dersom departementet velger en løsning som noen av rettighetshaverne ikke ønsker, og bestemmer at dette skal gjelde for tildelte utvinningstillatelser, kan det være at enkelte rettighetshavere ønsker å motsette seg dette.

Problemstillingen blir dermed om staten kan pålegge selskaper som har tildelte utvinningstillatelser å innrette seg etter senere endringer i samarbeidsavtalen, når de ikke har samtykket i endringen. Problemstillingen reiser spørsmål om hvilke regler om omgjøring eller endring med tilbakevirkende kraft som gjør seg gjeldende, og i så fall hvordan og i hvilken grad.

Før en ser på ulike angrepsvinkler, kreves en nærmere analyse av samarbeidsavtalens karakter. Utvinningstillatelsens karakter har blitt diskutert gjennom flere tiår og analysen vil bygge på dette. Likevel er samarbeidsavtalen et eget juridisk instrument, som inngår som en del av utvinningstillatelsen. En avklaring av avtalens karakter vil derfor også være noe løsrevet fra karakteren av utvinningstillatelsen som en helhetlig regulering.

I og med at samarbeidsavtalen er et forvaltningsvilkår som stilles i forbindelse med tildeling av utvinningstillatelsen, vil forvaltningsrettslige regler om omgjøring av forvaltningsvedtak komme til anvendelse i forbindelse med spørsmålet om staten kan endre samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser. Utover omgjøringsreglene i forvaltningsretten, vil problemstillingen aktualisere Grunnlovens § 97 som forbyr det å gi lover tilbakevirkende kraft. Dersom dette tilbakevirkningsforbudet er anvendelig på forvaltningsvilkår, er spørsmålet om de forventinger og forutsetninger rettighetshaverne la til grunn ved tildeling av utvinningstillatelsen, har et vern mot endringer slik at det vil være grunnlovsstridig å gjøre den nye samarbeidsavtalen gjeldende for tildelte utvinningstillatelser. Et mulig konvensjonsvern etter EMK P1-1 vil også bli aktualisert.

⁷ For ordens skyld har jeg ikke tilgang til det endelige avtaleutkastet som foreligger ved utgangen av 2023. Jeg baserer antakelsen på at tidlige versjoner av utkastet til den nye avtalen, samt arbeidsdokumenter fra Offshore Norge, i stor grad bekrefter at den nye avtalen viderefører mange bestemmelser, mens andre artikler gjennomgår større endringer.

1.2 Bakgrunn

Norsk petroleumsvirksomhet er en gjennomregulert bransje. Siden det første oljefunnet i Norge på slutten av 1960-tallet har staten, i tett samråd med næringsaktørene, utviklet et omfattende regelverk for petroleumsvirksomhet. Måten staten har valgt å regulere næringen på, har sikret den norske statskassen jevnt høye inntekter i mange tiår. Dessuten har en vellykket regulering medført at staten har fått mulighet til å ha et helhetlig overblikk og kontroll over utviklingen på sokkelen, hvor det blir gjort kontinuerlige vurderinger av hensyn til miljø og klima samt økonomiske avveininger. Petroleumsvirksomhet på norsk sokkel er blitt landets desidert største næring og inntektene den innbringer bidrar til et høyt nivå av velferd og velstand blant norske innbyggere. At staten, og innbyggerne, har tjent så godt på norsk petroleumsvirksomhet, skyldes i stor grad måten den er regulert på. En fungerende regulering er også nødvendig for tillitt til forvaltningen av naturressursene.

Tildeling av utvinningstillatelse begynner med at ethvert prekvalifisert selskap kan søke om utvinningstillatelse i konsesjonsrundene. For å kunne prekvalifisere til dette, må selskapene søke om kvalifisering. Det stilles krav om at søkeren har tilstrekkelig HMS-kompetanse, minimumskompetanse innen de relevante fagfeltene for å kunne følge opp aktivitetene i en utvinningstillatelse på en tilfredsstillende måte, at søkeren har spisskompetanse innen ett eller flere fagfelt som kan bidra til verdiskapning, og at søkeren har tilstrekkelig økonomi til å ivareta sine forpliktelser i forbindelse med en utvinningstillatelse.⁸ Dersom søkeren også ønsker å prekvalifisere til å være operatør på en lisens, kreves det i tillegg at søkeren har tilstrekkelig med personell og øvrige ressurser til å selvstendig følge opp utvinningstillatelsen. Dette gjelder særlig for HMS.⁹

Tradisjonelt har utlysning av petroleumfelt skjedd i runder med et større antall blokker per utlysning (ordinære konsesjonsrunder). Senere har en også etablert årlige utlysningsrunder i de mer modne områdene på sokkelen (såkalt TFO-runder eller «tildeling i forhåndsdefinerte områder»). Disse to typene konsesjonsrunder utgjør det norske oljekonsesjonssystemet. De nummererte rundene er for tildeling av mindre kjente områder på sokkelen. Disse «kjennetegnes av mindre kunnskap om geologien, større grad av tekniske utfordringer og manglende infrastruktur».¹⁰ Prosessen starter med at oljeselskapene inviteres til å nominere blokker de ønsker utlyst. Et forslag til utlysning utarbeides basert på disse nominasjonene og myndighetenes vurderinger, og dette forslaget sendes ut på offentlig høring. Det er Regjeringen som kunngjør den endelige utlysningen. TFO-rundene skjer på de modne delene av sokkelen, hvor geologien er kjent, og infrastrukturen er godt utbygd. Her skjer det oftere mindre funn, i motsetning til i de nummererte konsesjonsrundene hvor det er potensiale for nye, store funn. Faglige vurderinger av områdenes modenhet, særlig med tanke på behovet for

⁸ Oljedirektoratet, «Krav til nye aktører på norsk kontinentalsokkel», sist oppdatert 22. november 2023.

<https://www.npd.no/fakta/utvinningstillatelser/prekvalifisering/Krav-til-nye-aktorer-pa-norsk-kontinentalsokkel/>.

⁹ Ibid.

¹⁰ Olje- og energidepartementet, «Nummererte konsesjonsrunder», sist oppdatert 15. oktober 2021.

<https://www.regjeringen.no/no/tema/energi/olje-og-gass/konsesjonsrunder/nummererte-konsesjonsrunder/id2458996/>.

gradvis utforskning og utnyttelse av tidskritiske ressurser, ligger til grunn for valg av områder.¹¹

Flere kvalifiserte selskaper kan søke om utvinningstillatelse sammen, men det er mer vanlig at selskaper søker hver for seg. Staten avgjør hvilke selskaper som får utvinningstillatelse, og den setter sammen grupper på to eller flere selskaper etter en vurdering av hvordan best mulig ressursutnyttelse kan oppnås. De utpeker også en operatør, som har det overordnede ansvaret for driften av tillatelsen. Ved etablering av et slikt fellesskap – ofte omtalt som en «lisens» eller «interessentskap»¹² – kreves det at selskapene inngår en samarbeidsavtale og en regnskapsavtale mellom seg. Disse avtalene er standardiserte tekster som finnes som vedlegg til Avtale for petroleumsvirksomhet.¹³

1.2.1 Generelt om endringer i samarbeidsavtalen¹⁴

Samarbeidsavtalen som i dag er i bruk, er som nevnt et resultat av at både aktørene i petroleumssektoren og myndighetene ønsket å standardisere de avtalene som regulerte forholdet innbyrdes i petroleumslisenser, slik at partene ville kunne forholde seg til de samme reglene på tvers av utvinningstillatelsene de var part i. Samarbeidsavtalen som er i bruk i dag, ble til etter et lengre arbeid med å utforme en standard avtale.

Etter initiativ fra medlemsselskapene i Offshore Norge sitt juridiske utvalg har det pågått et arbeid med en helhetlig revisjon av samarbeidsavtalen. Mange bestemmelser er foreslått videreført, men det er også fra rettighetshavernes side foreslått gjennomført flere materielle endringer i den nye samarbeidsavtalen. Juridisk utvalg i Offshore Norge nedsatte en arbeidsgruppe, bestående av omtrent ti petroleums- og energiselskaper, som utarbeidet og fremmet et helhetlig forslag til Olje- og energidepartementet i april i 2022. Forslaget fra rettighetshaversiden inneholder ulike løsninger for ulike deler av samarbeidet, der medlemmene i Offshore Norge på noen punkter er delt i sitt syn om hva som er den beste løsningen.

Departementet har siden mottakelsen av forslaget fra Offshore Norge jobbet med å ferdigstille en ny samarbeidsavtale som tenkes innført både på nye og eksisterende lisenser. I løpet av våren og høsten 2023 er forslagene behandlet både i departementet og hos Offshore Norge. Målet har vært å lande et endelig utkast innen utgangen av 2023, som kan vedtas og gjennomføres i 2024. Selv om departementet ensidig kan beslutte hvilke endringer som skal gjennomføres uten samtykke fra rettighetshaverne, er det langvarig tradisjon for at myndighetene gjennomfører større endringer i petroleumregelverket i dialog med

¹¹ Olje- og energidepartementet, «TFO – tildeling i forhåndsdefinerte områder».

<https://www.regjeringen.no/no/tema/energi/olje-og-gass/tfo/tfo--tildeling-i-forhandsdefinerte-omrader/id2440191/>.

¹² Se kapittel 1.4 om terminologi.

¹³ Se vedlegg.

¹⁴ Informasjonen i dette kapitlet er hentet fra samtaler med ulike i aktører i petroleumsbransjen som har vært involvert i eller hatt befattning med revisjonen av samarbeidsavtalen. Eventuelle faktafeil tilskrives forfatteren. Slike vil likevel ikke ha betydning for vurderingene som gjøres i det videre.

rettighetshaverne. Dette er også synlig i arbeidet med revisjon av samarbeidsavtalen, som i stor grad er preget av et felles ønske om samhandling, både fra statens og rettighetshavernes side. Der arbeid med vilkår for oljekonsesjonene tidligere ofte besto av tøffe forhandlinger, fremstår revisjonen av samarbeidsavtalen mer som et samarbeid enn forhandlinger.

Innad i arbeidsgruppen har det vært uenighet om enkelte foreslåtte endringer. Hele avtalen er gjenstand for revisjon, men det er særlig noen artikler som foreslås endret i vesentlig grad. Blant annet gjelder dette foreslåtte endringer i artikkel 27, som har overskriften «Opplysningsplikt og hemmeligholdelse». Denne regulerer informasjonsdeling utenfor og på tvers av lisenser. Utgangspunktet er at partene i avtalen har taushetsplikt når det gjelder all informasjon som gjelder teknisk, økonomisk og kommersiell virksomhet etter avtalen. Artikkelenes andre punkt oppstiller en rekke unntak fra dette utgangspunktet. Likevel medfører artikkelen en hovedregel om at all informasjon tilknyttet én lisens skal holdes konfidensiell overfor andre lisenser. Dette gjelder selv om det kan være de samme tre rettighetshaverne som samarbeider om to ulike lisenser, eller hvor et selskap er operatør på to forskjellige lisenser, der informasjon fra den ene kan være relevant og nyttig for den andre.

Videre er det aktuelt å endre klausuler som regulerer stemmegivningen i utvinningstillatelsens styringskomite, blant flere andre endringer i øvrige klausuler. Det er ikke kjent hvilke endringer som er gjenstand for mest diskusjon. Dette skyldes at forhandlingene har foregått internt i Offshore Norges juridiske utvalg og mellom utvalget og representanter for departementet. Endringer i informasjonsdelingspraksis og stemmereglene kan ha nokså stor betydning for partenes rettsstilling og har antakelig skapt diskusjon. Rettighetshaverne er nok interessert i å få gjennomslag for sitt syn når det besluttes hvilke endringer som skal gjøres gjeldende. Det er mindre sikkert om en rettighetshaver faktisk vil nekte å legge til grunn den nye avtalen på eksisterende lisenser, dersom denne problemstillingen oppstår. Antakelig vil graden av inngripen endringen innebærer, og hvor omfattende den er, i størst grad påvirke rettighetshavernes syn på den.

Dette er eksempler på noen av uenighetene rundt endringene i samarbeidsavtalen. Denne oppgaven bygger på premisset om at en slik uenighet kan materialisere seg ved at en rettighetshaver motsetter seg at den nye samarbeidsavtalen gjøres gjeldende på en allerede tildelt utvinningstillatelse, fordi vedkommende rettighetshaver ikke ønsket at den ene endringen skulle tas inn i den nye avtalen.

1.3 Petroleumsregelverket

1.3.1 Innledning

Da petroleumsvirksomheten startet opp på norsk kontinentalsokkel, skjedde dette gjennom at aktørene som ønsket å drive slik virksomhet i Norge inngikk individuelle avtaler med staten. Etter hvert er det utviklet et omfattende rammeverk bestående av et lovverk og avtaleverk som regulerer hvordan leting og utvinning av petroleumsressursene på norsk sokkel, skal

gjennomføres. Nå reguleres norsk petroleumsnæring gjennom lovgivning, vilkårsstilling og statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet. Denne modellen sikrer høy grad av statlig kontroll og til gjengjeld trygge rammebetingelser for selskaper som i andre land ofte må forholde seg til stor politisk risiko og ustabile rammevilkår.

1.3.2 Lovverket

Lovverket er en sentral del av regelverket som regulerer petroleumsvirksomheten på norsk kontinentalsokkel. Den sentrale loven for petroleumsvirksomhet er petroleumsløven av 1996. Den bygger i stor grad på petroleumsløven fra 1985, som igjen bygget på kgl.res. av 8. desember 1972 og Lov 21. juni 1963 nr. 12 om utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster.¹⁵ Forskrift 27. juni 1997 nr. 653 til lov om petroleumsvirksomhet (petroleumsforskriften) utfyller petroleumsløvens bestemmelser.

Petroleumsløven regulerer eierrettigheter til petroleumforekomster, undersøkelses- og utvinningstillatelse, utvinning av petroleum, avslutning av petroleumsvirksomhet, erstatnings- og forurensingsansvar, sikkerhetskrav, regler for statens direkte økonomiske engasjement og mer. Adgangen til å gjennomføre undersøkelser, leteboring og utvinning av petroleumressursene gis gjennom tildeling av utvinningstillatelse, jf. petrl. §§ 3-3 og 3-5. I tillegg til disse rettighetene kan staten ved tildeling av utvinningstillatelse stille ulike krav eller vilkår, jf. § 3-3 fjerde avsnitt, som lyder slik: «Kongen kan sette som vilkår for tildeling av utvinningstillatelse at rettighetshaverne inngår avtaler av bestemt innhold seg imellom». Selv om hjemmelen for å stille vilkår om inngåelse av samarbeidsavtalen fremgår av petroleumsløvens § 3-3, finner en ikke mer informasjon om avtalen i loven.

Det er ikke bare petroleumsløven og tilhørende forskrift som regulerer petroleumsvirksomheten, og spørsmålet som skal behandles i denne oppgaven reguleres i stor grad av annet regelverk. Utvinningstillatelsen, og herunder samarbeidsavtalen, er et forvaltningsvedtak, og vil derfor falle inn under forvaltningsløvens anvendelsesområde. Der særreglene i petroleumsløven ikke sier noe annet, vil generelle forvaltningsrettslige regler og prinsipper kunne komme til anvendelse. For spørsmålet om endring av samarbeidsavtalen for aktive utvinningstillatelse, vil omgjøringsreglene i forvaltningsretten være relevante, herunder de ulovfestede reglene for omgjøring.

Oppgaven reiser også spørsmål om tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97 og hvorvidt og i hvilken grad det er anvendelig her. Denne bestemmelsen, som forbyr tilbakevirkende lover, kan gi uttrykk for et mer generelt prinsipp som kan innskrenke statens adgang til å endre samarbeidsavtalen med tilbakevirkende effekt. Videre kan dette ha en side mot EMK P1-1, som regulerer rett til vern av egen eiendom. Den vide forståelsen av konseptet eiendom i europeisk rett, reiser spørsmål om det å besitte en utvinningstillatelse med tilhørende vilkår, er en eiendomsrett som det ikke kan gjøres uforholdsmessige inngrep i, og om det i så tilfelle

¹⁵ NOU 1979: 43 Petroleumsløven med forskrifter, kap. I punkt 3.

er uforholdsmessig å kreve at rettighetshavere forholder seg til den nye samarbeidsavtalen i eksisterende lisenser.

I tillegg kommer vernet om eiendomsgoder som er nedfelt i EMK P1-1 og gjennomført i norsk lov gjennom menneskerettsloven.¹⁶ Videre kan avtalerettens regler om tolkning og lemping komme til anvendelse der det er spørsmål om endring av samarbeidsavtalen vil gå på tvers av sentrale prinsipper om avtaleinngåelse og endring av avtaler.

1.3.3 Avtaleverk

I tillegg til lovverket kommer flere avtaler som rettighetshaverne må inngå ved tildeling av utvinningstillatelsen. Avtalen for petroleumsvirksomhet (både med og uten statlig deltakerandel) finnes på Regjeringens nettsider sammen med standard utvinningstillatelse for nummererte konsesjonsrunder, standard stratigrafisk samarbeidsavtale og *Model unit agreement*.¹⁷ *Samarbeidsavtalen* og *regnskapsavtalen* er inntatt som vedlegg til Avtalen for petroleumsvirksomhet. Samarbeidsavtalen med statlig deltakerandel er tatt inn som vedlegg til denne oppgaven.

Samarbeidsavtalen er viktig fordi utvinningstillatelser typisk tildeles flere enn én juridisk person, og selskapssammensetningene vil være forskjellige i de forskjellige lisensene. Samarbeidsavtalen skal regulere forholdet innbyrdes i en lisens mellom rettighetshaverne. For å sikre godt samarbeid, samt lik regulering for alle aktive lisenser, er det viktig at ulike lisenser har det samme rammeverket. Bruken av et så omfattende avtaleverk er særegent for reguleringen av petroleumsvirksomhet i Norge. Mens man i Norge bruker et konsesjonssystem for forvaltning av petroleumssressursene, er det til sammenligning mer bruk av avtaler som gir rettighetshavere eiendomsrett i det amerikanske systemet.¹⁸ Samarbeidsavtalen følger «*joint venture*»-modellen som benyttes i flere andre land, hvor en gjennom samarbeidsavtalen skaper fellesskap som opptrer som én juridisk enhet, litt på samme måte som et selskap.¹⁹

Begrunnelsen for å ta i bruk avtaler som regulatorisk verktøy, er å skape samarbeid om ressursutnyttelse og å ha en kontrollert regulering av denne virksomheten. Avtaleverket legger også til rette for statlig deltakelse gjennom statens direkte økonomiske engasjement (SDØE). Når det tildeles en utvinningstillatelse med sikte på statsdeltakelse, inngår partene samarbeidsavtalen som tilrettelegger for dette, og det statlige selskapet Petoro AS blir avtalepart.

Den regulatoriske modellen for petroleumsvirksomheten i Norge, med en kombinasjon av et omfattende lovverk og avtaleverk, gir selskapene en viss frihet til selv å regulere forholdet

¹⁶ Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).

¹⁷ Olje- og energidepartementet, «Konsesjonsverk», sist oppdatert 14. februar 2023.

https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/oed/lover_regler/reglement/konsesjonsverk/id748087/.

¹⁸ Lowe, *The legal character of petroleum licences in the United States of America* (2020), s. 53.

¹⁹ Nordtveit, *Legal character of petroleum licences under Norwegian law* (2020), s. 172.

dem imellom, mens staten beholder kontrollen gjennom at inngåelse av disse avtalene er en betingelse for å få utvinningstillatelse. Det at staten har en sterk tilstedeværelse, både gjennom å ha status som medkontrahent i flere utvinningstillatelser i kraft av å være eier av Petoro, og gjennom å ensidig bestemme samarbeidsavtalens innhold, reiser spørsmål om det er vanskeligere for staten å foreta endringer i avtalen, enn det ville ha vært uten denne deltakerandelen.

1.4 Terminologi

En *utvinningstillatelse* «gir enerett til undersøkelse, leteboring og utvinning av petroleumforekomster på områder som omfattes av tillatelsen. Rettighetshaver blir eier av den petroleum som produseres», jf. petrl. § 3-3 tredje avsnitt. En utvinningstillatelse kan tildeles til ett eller flere oljeselskaper. Det er bare Kongen i statsråd som kan tildele en utvinningstillatelse, jf. § 3-3 første avsnitt. Begrepet *lisens* brukes ofte synonymt med *utvinningstillatelse* og disse vil brukes om hverandre i oppgaven.

Rettighetshaveren er det selskapet som har fått tildelt utvinningstillatelse. Når utvinningstillatelsen er tildelt flere selskaper i fellesskap, omtales hvert selskap enkeltvis som rettighetshaver. I praksis tildeles ikke utvinningstillatelser til bare ett selskap, og det er derfor nødvendig å enkelt kunne referere til selskapsgruppen som skal samarbeide om en utvinningstillatelse. I samarbeidsavtalen brukes derfor uttrykket *interessentskap* om den grupperingen av rettighetshavere som ble opprettet da utvinningstillatelsen ble tildelt.

Fordi en gruppe rettighetshavere ikke er underlagt selskapsrettslige regler, brukes uttrykket *interessentskap* for å representere den selskapslignende sammenslutningen som et interessentskap er. Begrepet *interessentskap* kan videre benyttes på samme måte som *utvinningstillatelse* og *lisens*, som brukes om hverandre. Begrepet *konsesjon* brukes også i denne oppgaven for å vise til utvinningstillatelsen eller lisensen.

1.5 Særlige metodiske utfordringer

En metodisk utfordring som har preget arbeidet med oppgaven er at det ikke foreligger et stort antall relevante skriftlige rettskilder. Spørsmålet om hvilken adgang staten har til å pålegge eksisterende lisenser å innrette seg etter en ny samarbeidsavtale er ikke behandlet i juridisk teori. Spørsmålet er heller ikke direkte kommet opp for domstolene, eller vurdert i regjerings- eller stortingsdokumenter eller andre notater. Likevel er flere tilgrensende problemstillinger behandlet i blant annet høyesterettspraksis. Se for eksempel Rt. 2013 s. 1345 (strukturkvote), hvor Høyesterett vurderte spørsmålet om det ved innføringen av en generell maksimaltid for tildeling av strukturkvote, var i strid med Grunnloven § 97 at det også ble fastsatt en

maksimaltid for dem som hadde strukturert etter 2005-forskriften.²⁰ Denne behandles i mer detalj i kapittel 3 og 4.

Rekkevidden av Grunnloven § 97 er utførlig behandlet i juridisk litteratur, og i domstolen. For tilbakevirkningsspørsmålet er det utviklet en rettsregel som kan anvendes på denne problemstillingen. Utfordringen med tanke på tilbakevirkningsspørsmålet og samarbeidsavtalen har vært at de avgjørelsene fra Høyesterett i stor grad omhandler saker hvor det økonomiske aspektet er sentralt. I denne oppgaven er økonomiske problemstillinger langt mindre fremtredende, noe som gjør at rettspraksisen ikke er direkte overførbar.

Den metodiske tilnærmingen i denne oppgaven går ut på å trekke generelle regler og normer om Grunnloven § 97 og forvaltningsrettens omgjøringsregler, og anvende disse på det særegne konsesjonsvilkåret som samarbeidsavtalen er. For EMK P1-1 sitt vedkommende, tas det utgangspunkt i hvordan Høyesterett vurderte spørsmålet om konvensjonsvern i strukturvote-saken og i HR-2018-1258-A (Gassled).

1.6 Avgrensninger og videre fremgangsmåte

Problemstillingen berører en rekke juridiske fagdisipliner, og reiser flere spørsmål med et videre omfang enn det som kan behandles her. En problemstilling som grenser til den som er gjenstand for denne oppgaven, er spørsmålet om Regjeringen kan binde Stortingets myndighet til å endre skattereglene i visse tilfeller, eller Stortingets adgang til å binde egen skattelovgivende myndighet. Dette spørsmålet er inngående drøftet av en rekke juridiske teoretikere på bakgrunn av en betenkning skrevet av Sjur Brækhus. Denne oppgaven skal ikke være et supplement i den diskusjonen.

Likevel kan spørsmålet om binding av beskatningsmyndigheten være interessant, og gi noe veiledning. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 3. Dessuten finner jeg at det spørsmålet om binding av beskatningsmyndighet i stor grad allerede er belyst. Jeg ønsker derfor heller å bruke min oppgave på å vurdere et annet, men beslektet spørsmål, nettopp om Regjeringen kan innføre tilbakevirkende regler innenfor petroleumssektoren, i kraft av dens rolle som forvalter av naturressursene.

Hvordan en karakteriserer samarbeidsavtalen, virker inn på hvilken tilnærming en bør ha til spørsmålet om det kan tillates at den blir endret med tilbakevirkende kraft. Kapittel 2 vies derfor til en diskusjon om hvorvidt samarbeidsavtalen skal kategoriseres som et forvaltningsvilkår eller en avtale, hvor det ses hen til tidligere diskusjoner blant juridiske forfattere om utvinningstillatelsens karakter.

Problemstillingen om endring av samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser vil forsøkes besvart ut fra tre synsvinkler: den konstitusjonelle, den menneskerettslige og den forvaltningsrettslige. Privatrettslige momenter vil trekkes inn

²⁰ Rt. 2013 s. 1345 (strukturvote), avsnitt 64.

underveis. Spørsmålet om tilbakevirkning reiser naturligvis spørsmål om Regjeringens adgang til å binde sin egen myndighet, og forholdet til tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97. Dette konstitusjonelle spørsmålet har også vært gjenstand for diskusjon tidligere, men aldri med denne delen av petroleumsforvaltningen som analysesubjekt. Derfor vil analysen bygge på tidligere betraktninger om temaet i en viss grad, og samtidig gå mer detaljert til verks når det gjelder forholdet mellom petroleumsregelverket og Grunnloven § 97 konkret. Her reises det også spørsmål om betydningen av EMK P1-1, og i hvilken grad utvinningstillatelsen, og derunder samarbeidsavtalen, er et eiendomsgode med konvensjonsvern, og i så tilfelle hvorvidt det er et urettmessig inngrep å endre samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser.

Til slutt behandles de forvaltningsrettslige reglene om omgjøring av forvaltningsvedtak, herunder omgjøring der lovbestemmelsen åpner for det, samt forvaltningens adgang til å omgjøre et vedtak på ulovfestet grunnlag etter de såkalte «alminnelige forvaltningsrettslige regler». Disse vil undersøkes nærmere. Trolig vil det være mest nærliggende at problemstillingen får sin endelige konklusjon etter de forvaltningsrettslige reglene, men dette betinges selvsagt av hvordan man velger å karakterisere samarbeidsavtalen og hvilket valg av regelsett som har de beste grunner for seg.

Til slutt vil det gjøres noen avsluttende og rettspolitiske betraktninger rundt hovedproblemstillingen og de beslektede spørsmål. Blant annet vil det vurderes om det regelverket som gjennomgås i denne oppgaven på tilfredsstillende måte løser den problemstillingen som er til behandling.

Videre reiser oppgavens problemstilling også spørsmål som rekker langt videre enn de tre hovedtema som er skissert ovenfor. Videre kan en tenke seg at reguleringen av petroleumsvirksomheten får innflytelse på hvordan man i fremtiden velger å regulere omfattende karbonfangst og -lagring (CCS), havvindsindustri og utvinning av havbunnsmineraler gjennom gruvedrift på havbunnen.

Særlig utvinning av havbunnsmineraler og CCS har klare likhetstrekk med petroleumsutvinningen, med tanke på hvordan det rent praktisk blir gjennomført. Også installasjon av havvindsmøller på havbunnen kan minne om de naturinngrep som blir gjort for å bygge oljeinstallasjoner. For alle disse virksomhetene vil det være behov for et klart regelverk. Med den nylige intensjonserklæringen om kommersiell utvinning av havbunnsmineraler fra nåværende regjeringspartier Arbeiderpartiet og Senterpartiet, med Høyre og Fremskrittspartiet, tilsier at det kan vokse frem nye havindustrier hvor det vil være behov for nye reguleringer.²¹ Det er derfor interessant å si noe om i hvilken grad «*joint venture*»-modellen kan fungere i disse industriene, og dette kommer jeg tilbake til under kapittel 6.3.2.

²¹ Brembo, Skjelvik og Molde, *Flertall for å lete etter mineraler på havbunnen* (05.12.2023). <https://www.nrk.no/nordland/flertall-pa-stortinget-for-a-apne-for-gruvedrift-pa-havbunnen-1.16663872>.

2 Samarbeidsavtalens karakter: Forvaltningsvilkår eller avtale?

2.1 Generelt om utvinningstillatelsens og samarbeidsavtalens karakter

Samarbeidsavtalen er som kjent et vilkår som følger med utvinningstillatelsen for petroleumsutvinning. Mens samarbeidsavtalen kan betegnes som en avtale eller et forvaltningsvilkår, kan utvinningstillatelsens karakter også problematiseres, da den også kan anses som en avtale eller et forvaltningsrettslig vedtak.

Utvinningstillatelsens karakter har vært tema for diskusjon blant rettslige teoretikere siden Sjur Brækhus publiserte hans første betenkning om temaet.²² Det gjorde han etter forespørsel fra North Sea Operators Committee Norway, i forbindelse med at noen oljeselskaper mente at staten hadde forpliktet seg ved avtale til å ikke endre skatteregimet for allerede tildelte lisenser. Denne diskusjon er interessant, da den kan være veiledende i vurderingen av hvordan man skal karakterisere samarbeidsavtalen, som utgjør en del av utvinningstillatelsen. Selv om utvinningstillatelsen har blitt diskutert av flere forfattere, har ikke noen av de samme teoretikerne vurdert de ulike dokumentene som utgjør utvinningstillatelsen hver for seg. Dette har det til nå ikke vært behov for.

Følgelig har ikke samarbeidsavtalens karakter i relasjon til tilbakevirkningsspørsmålet blitt diskutert tidligere i juridisk litteratur. I det følgende skal jeg gjøre et forsøk på å avklare hvor på glideskalaen mellom offentlig og privat rett man kan plassere samarbeidsavtalen, og om den i det hele tatt kan eller bør plasseres på en slik skala. Det er interessant å se hen til hvordan juridiske forfattere har vurdert utvinningstillatelsens karakter og hvor på denne glideskalaen de har plassert den.

Hvordan en skal karakterisere utvinningstillatelsens har blitt diskutert blant annet av Jens Evensen,²³ Sjur Brækhus,²⁴ Jan Fridthjof Bernt,²⁵ Ernst Nordtveit,²⁶ og Eirik Tveit.²⁷ Justisdepartementets lovavdeling utredet også spørsmålet på bakgrunn av Brækhus' første

²² Brækhus, *Rettslig vurdering av hittil meddelte tillatelser til utvinning av petroleum på den norske del av kontinentalsokkelen* (1975).

²³ Evensen, *Oversikt over oljepolitiske spørsmål* (1971).

²⁴ Brækhus, *Rettslig vurdering av hittil meddelte tillatelser til utvinning av petroleum på den norske del av kontinentalsokkelen* (1975).

²⁵ Bernt, *Avtale og offentlig myndighetsutøving* (1978) s. 86 – 198 og fra side 454; Bernt, *Avtaler med stat og kommune* (1981).

²⁶ Nordtveit, *Legal character of petroleum licences under Norwegian law* (2020).

²⁷ Tveit, *Praktiske kommentarer til standard samarbeidsavtale* (2014).

betenkning.²⁸ Også Castberg og Fleischer har vurdert spørsmålet.²⁹ I det følgende vil jeg gjengi hovedtrekkene og nyansene i disse vurderingene, for å belyse konteksten rundt samarbeidsavtalen.

Brækhus' analyse av utvinningstillatelsen gikk i stor grad ut på å fremheve dens kontraktspreg. Han mente langt på vei at utvinningstillatelsen var en avtale mellom rettighetshaverne og staten, med større eller mindre offentligrettslige innslag. I sin andre betenkning tok Brækhus et oppgjør med Lovavdelingens notat, hvor Lovavdelingen hadde avvist kategorisk at en slik avtale forelå. Lovavdelingen mente at selv om utvinningstillatelsen har avtaleliknende momenter, vil en ikke kunne anvende alminnelige kontraktsrettslige regler reservasjonsløst på den. Dette begrunnet Lovavdelingen med at det vesentlige er om utvinningstillatelsen har gitt rettighetshaverne sterke berettigede forventninger som tilsier at omgjøring eller endring ikke kan skje, selv om det å tildele en konsesjon i seg selv er en markering statens sterke interesse i å ha en regulatorisk tilstedeværelse i virksomheten.³⁰

Brækhus holdt likevel frem med å hevde at det finnes noe som kan betegnes som «forvaltningsrettslige kontrakter» og at utvinningstillatelsen er en slik kontrakt. Han la avgjørende vekt på hvordan utvinningstillatelsen blir til og at noen av statsrådene i daværende regjering også hadde ansett den for å være en kontrakt da de eldre utvinningstillatelsene ble tildelt. Drøftelsen til Brækhus mangler imidlertid en prinsipiell diskusjon rundt utvinningstillatelsens karakter, da han istedenfor raskt konkluderer med at avtalepreget er såpass sterkt at den offentligrettslige siden ved den kun er å anse som innslag i en ellers privatrettslig konstruksjon.

For dette har Brækhus fått en del kritikk, blant annet fra Jan Fridthjof Bernt, som i sin doktoravhandling og etterfølgende manuskript har nyansert det standpunktet Brækhus la frem.³¹ Bernt har her en mer prinsipiell tilnærming enn Brækhus, og vurderer inngående hvordan en kan karakterisere utvinningstillatelsen. I tillegg tar han for seg Grunnlovens § 97 og myndighetenes adgang til å binde sin beskatningsmyndighet, før han vurderer om staten faktisk hadde båndlagt egen beskatningsmyndighet ved tildeling av utvinningstillatelsene for petroleumsvirksomhet. Bernt ser ut til å vektlegge hvilket rettsområde en befinner seg på, og de hensyn som tilsier sterk offentlig kontroll med petroleumsvirksomheten, når han legger til grunn at «[p]resumsjonen i favør av de alminnelige offentligrettslige rettsreglers gjennomslagskraft feier til side analogier fra privatretten».³² Slik sett representerer Bernt og Brækhus motpoler i denne diskusjonen.

²⁸ Ot.prp. nr. 26 (1974-1975) Om lov om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v. Vedlegg 1 – Notat fra Justisdepartementets lovavdeling om forslag til nye skatteregler m.m. vedrørende petroleumsvirksomheten på den norske kontinentalsokkel – Forholdet til grunnloven (heretter referert til som Lovavdelingens notat).

²⁹ Fleischer, *Statsrett, oljeskatt og juridiske mistak* (1976); Fleischer, *Grunnlovens § 97* (1975) s. 139-145; Castberg, *Innledning til forvaltningsretten* (1955) s. 42 - 46.

³⁰ Lovavdelingens notat, s. 42.

³¹ Bernt, *Avtale og offentlig myndighetsutøving* (1978); Bernt, *Avtaler med stat og kommune* (1981).

³² Bernt, *Avtale og offentlig myndighetsutøving* (1978), s. 120.

Teoretikerne, med unntak av Brækhus – hvis syn har fått samlet sterk kritikk – har langt på vei kommet til en enighet om at utvinningstillatelsen er å anse som et forvaltningsvedtak med et kontraktselement. Dette begrunnes i at det er et vedtak som tar sikte på å sikre staten direkte styring av utvinningstillatelsen. Derimot kommer kontraktselementet til syne i den forstand at staten eksempelvis ikke har adgang til å endre partssammensetningen etter at tillatelsen er tildelt, ei heller andre forhold som vil påvirke den økonomiske fordelingen mellom partene.

I Rt. 1985 s. 1355 (Phillips Petroleum) behandlet Høyesterett en sak om endring av betalingsbetingelsene for oljeselskapene som drev petroleumsvirksomhet på norsk sokkel.³³ I denne forbindelse ble det aktuelt å diskutere om utvinningstillatelsene som på den tid var aktive, kunne betegnes som avtaler mellom staten og rettighetshaverne, eller som forvaltningsvedtak med vilkår. Her avsto Høyesterett fra å ta standpunkt til spørsmålet om utvinningstillatelsens karakter, men vurderte om de nye betalingsfristreglene kunne komme til anvendelse på aktive utvinningstillatelser. Dette på bakgrunn av «en samlet vurdering av karakteren av de forhandlinger som gikk forut for resolusjonen og tillatelsene, på ordlyden i tillatelsen, spesielt den generelle bestemmelse jeg har sitert om vilkårene, og på oppfatningen både hos rettighetshaverne og statens forhandlere».³⁴

Videre trakk førstvoterende frem «karakteren av forhandlingene og partenes forutsetninger» som momenter som bør få betydelig vekt i en vurdering av om staten kan endre utvinningstillatelsens vilkår med virkning for tildelte utvinningstillatelser.³⁵ Den vurderingen som ble gjort i denne saken ligner noe på hvordan en vurderer hvorvidt det er inngått en avtale. Høyesterett konkluderte med at staten ikke fritt kunne endre på betalingsfristreglene for de allerede tildelte utvinningstillatelsene, men tok ikke stilling til i hvilke tilfeller dette likevel kunne vært tillatt å gjøre det. Det var de konkrete omstendigheter i saken som var avgjørende for resultatet, ikke hvordan en rent prinsipielt skal se på utvinningstillatelsen.

Spørsmålet om hvordan utvinningstillatelsen skal karakteriseres ble også behandlet i NOU 1979: 43, utredningen som ga grunnlag for petroleumsloven av 1985. På lik linje med de fleste teoretikere og Lovavdelingen, vurderte utvalgets flertall spørsmålet slik at utvinningstillatelsen og dens vilkår må regnes for å være underlagt forvaltningsrettens og forfatningsrettens regler. Selv om rettighetshaverne på den tid, trolig i større grad enn nå, anså konsesjonsvilkårene for å være avtaler inngått med staten, konkluderte utvalgets flertall med at avtalerettslige regler likevel ikke kunne gjøres gjeldende for disse. Utvalget utdypet dette synet:

«Utvinningstillatelsene må – etter flertallets oppfatning – tolkes og behandles etter forfatningsrettslige og forvaltningsrettslige regler. Rettighetshaverne er etter disse beskyttet mot vilkårlige eller urimelige inngrep, mens det i stor utstrekning vil være adgang til å gjennomføre generelt virkende reguleringstiltak. Det vises for øvrig til

³³ Rt. 1985 s. 1355 (Phillips Petroleum).

³⁴ Phillips Petroleum-saken på side 1373.

³⁵ Ibid.

uttalelse av Justisdepartementets Lovavdeling inntatt i Vedlegg I til Ot.prp.nr.26 (1974–1975) (...)».³⁶

I tillegg til rettighetshavernes behov for vern av sine berettigede interesser, la utvalgets flertall tilsynelatende stor vekt på statens behov for å kunne endre på reguleringer og rammeverk i tråd med øvrige utviklinger. Den konklusjonen som teoretikerne og lovutvalget i NOU 1979: 43 er kommet frem til, sett i lys av Phillips Petroleum-avgjørelsen, bør tas til inntekt for at også samarbeidsavtalen som vilkår i utvinningstillatelsen, bør betraktes primært som en forvaltningsrettslig konstruksjon med kontraktsrettslige innslag. Det er likevel nødvendig å se nærmere på dette.

2.2 Betydningen av prosessen for tildeling av utvinningstillatelse

Tidligere i denne oppgaven er samarbeidsavtalen introdusert som en del av konsesjonsverket for petroleumsvirksomhet. Samarbeidsavtalen inngår i et stort system bestående av lover, forskrifter og avtaler, samt ulike statlige institusjoner, etater og private selskaper. Sånn sett er samarbeidsavtalen bare en liten del av det som kan betegnes som et rammeverk i kontinuerlig utvikling, som stadig endrer seg i tråd med markedet og den politikken som til enhver tid føres, både nasjonalt og internasjonalt.

Samarbeidsavtalen blir aktuell først når staten skal tildele en utvinningstillatelse. Før dette er flere trinn i prosessen slutført: Staten har etter en konsekvensutredning besluttet åpning av felt, og det er gjennomført en kartlegging av hvilke ressurser som kan befinne seg i området. Overordnet sett er utvinningstillatelsen også bare ett av flere steg i den helhetlige konsesjonsprosessen. Tildelingen av en utvinningstillatelse etterfølges av en letefase som normalt varer i 10 år, samt gjennomføring av arbeidsforpliktelsen. Deretter følger utbyggings- og driftsfasen, hvor feltene faktisk settes i drift, etter godkjenning av Plan for utbygging og drift (PUD) eller Plan for anlegg og drift (PAD).³⁷

Tildeling av utvinningstillatelse besluttes av Kongen i statsråd, og utlysningen skal kunngjøres i Norsk Lysingsblad. Søknadsperioden skal aldri være kortere enn 90 dager. Normalt skjer dette annethvert år, men den 26. nummererte konsesjonsrunden har vært utsatt siden 2020 og planlegges ikke gjennomført før i 2025. Selskaper som allerede har en utvinningstillatelse på sokkelen, har også adgang til å nominere nye områder for utvinning.

Ettersom hele prosessen, inntil utvinningstillatelsen skal tildeles, er styrt fra statens side, har prosessen en utpreget offentligrettslig karakter. Normalt vil en avtale bygge på at partene utøver sin avtalefrihet til å inngå bindende løfter overfor medkontrahenten. På den andre siden

³⁶ NOU 1979: 43 Petroleumsløve med forskrifter s. 27.

³⁷ Norsk Petroleum, «Petroleumsløven og konsesjonssystemet».

<https://www.norskpetroleum.no/rammeverk/rammeverkkonsesjonssystemet-petroleumsløven/> (lest 21. september 2023).

bygger forvaltningsvedtak på myndighetens kompetanse til å tildele goder til innbyggerne, noen ganger også med særskilte vilkår og plikter.³⁸ Utvinningstillatelsen passer ikke helt inn i noen av formatene, ettersom rettighetshavernes forpliktelse er begrenset til arbeidsforpliktelsen. Utover dette er det opp til lisensen hvorvidt de vil gjøre større investeringer, eller i det hele tatt utvinne de petroleumsressursene de måtte finne på et felt, jf. petroleumsloven § 3-8. Likevel er inngåelse av samarbeidsavtalen et absolutt krav, som i de siste tiårene har fulgt med enhver utvinningstillatelse. Den fremstår slik sett i stor grad som et rent forvaltningsvilkår.

Prosessen som leder fram mot tildeling av utvinningstillatelsen og signering av samarbeidsavtalen minner ikke mye om prosessen frem mot signering av en avtale. Før tildeling av tillatelsen møtes ikke potensielle rettighetshavere med staten for å forhandle om lisensen eller eventuelle vilkår som vil stilles i forbindelse med tildelingen av en lisens. Selv om søkere kan oppgi ønsker og øvrig informasjon til staten i forbindelse med en søknad, forberedes vedtaket fra statens side, og rettighetshaverne må innrette seg etter de vilkår som staten har besluttet at skal følge med den tildelte lisensen. Samarbeidsavtalen er et vilkår som stort sett aldri er gjenstand for diskusjon, med noen få unntak. Følgelig bærer samarbeidsavtalen sterkt preg av å være et forvaltningsrettslig verktøy, riktignok med et betydelig privatrettslig innslag i den forstand at rettighetshavernes forutsetninger ved tildelingen får stor betydning, dette på samme måte som avtalepartenes berettigede forventninger ved avtaleinngåelse er avgjørende ved spørsmål om avtalerevisjon.

Ved spørsmål om å gjøre inngrep i utvinningstillatelsen, for eksempel ved å endre den, vil det ha betydning hvordan man har valgt å karakterisere den. Dersom det er tale om en ren endring av tillatelsen, vil nok de forvaltningsrettslige omgjøringsreglene komme til anvendelse. Endringer i skattereglene, eller annet regelverk som aktører i petroleumssektoren må følge, eksempelvis HMS-regelverk, vil kanskje måtte vurderes på en annen måte. Dersom det vedtas ny lovgivning som påvirker sektoren eller stillingen til aktører i sektoren, kan dette også måtte vurderes annerledes. Det finnes altså ikke et fasitsvar på hvordan problemer som oppstår ved senere endringer i utvinningstillatelser, skal løses.

I den nevnte høyesterettsdommen i Phillips Petroleum-saken, hadde Phillips Petroleum reist sak mot staten etter at staten endret betalingsfristreglene for avgiften på produksjon av petroleumsforekomster, eller «royalty»-inntektene. Høyesterett kom frem til at ordlyden i de nye reglene ikke åpnet for anvendelse på eldre utvinningstillatelser. Selv om Høyesterett ikke tok stilling til verken spørsmålet om utvinningstillatelsen skulle betegnes som avtale eller rent forvaltningsvedtak, eller spørsmålet om det kunne være tilfeller hvor senere skjerpelser i regelverket kan gjøres gjeldende for eldre tillatelser, kom domstolen likevel med noen prinsipielle avklaringer. Høyesterett uttalte at dersom man skulle anse utvinningstillatelsen for å være et rent forvaltningsvedtak, så kan ikke et slikt vedtak gjøres om til skade for partene uten videre begrunnelse. Førstvoterende argumenterer med at konsekvensene for rettighetskaverne vil være av betydning:

³⁸ Nordtveit, *Legal character of petroleum licences* (2020) s. 176.

«Etter min mening kunne staten ikke stå fritt til å skjerpe de økonomiske vilkår etter utvinningstillatelsen på denne måten. Jeg nevner at produksjonsavgiften i alminnelighet er oppfattet som vederlag for retten til utvinning. En forkortning av terminer og frister for betaling av produksjonsavgiften er også en skjerping av rettighetshavernes økonomiske vilkår. Ved vurderingen av adgangen til endringer av vilkårene på dette punkt, kan det imidlertid være et moment om endringen har noen vesentlig betydning. Jeg går her ikke nærmere inn på begrensningene i adgangen til å endre vilkårene for utvinningstillatelsen, eller under hvilke omstendigheter vilkårene måtte kunne endres». ³⁹

Til tross for at spørsmålene om utvinningstillatelsens karakter eller adgangen til å skjerpe vilkårene for tillatelsen ikke ble avklart, har teoretikere tatt til orde for at dommen i alle fall kan tas til inntekt for at statens økonomi ikke er et tilstrekkelig tungtveiende argument for å gripe inn i en etablert rettstilstand. ⁴⁰ Videre er det viktig å ta med seg betydningen av forhandlingenes karakter og de forutsetninger partene la til grunn ved tildelingen av utvinningstillatelsen.

2.3 Hvordan kan samarbeidsavtalen karakteriseres?

Samarbeidsavtalen er et av flere dokument som inngår i konsesjonsverket for petroleumsvirksomhet, og den regulerer forholdet innbyrdes i en lisens. Avtalen regulerer forhold for operatøren og interessentskapet, lisensens økonomiske plikter, virksomheten, utbygging av lisensen, risiko og ansvar, uttak av petroleum, overdragelse av andel, uttreden og oppløsning av interessentskapet, samt informasjonsdeling, overføring av data, tvisteløsning og avslutning av virksomheten. En avklaring av hvordan avtalen rettslig kan og bør karakteriseres og plasseres er nødvendig før en kan diskutere rettsfølgene av at den endres og i hvilken utstrekning den endres.

I *Statsdeltakelsesavtalene – utvikling og standardisering*, skriver Arvid Frihagen om utvinningstillatelsens historikk og utviklingen av statsdeltakelsesavtalene og det som senere ble dagens samarbeidsavtale, frem til bokens utgivelsesår i 1982. Under behandling av hvordan en skal karakterisere avtalen, skriver han:

«Det rettslige utgangspunkt blir etter mitt skjønn i alle fall at det må være et samspill mellom de offentligrettslige og de mer privatrettslige synspunktet. I det hele vil det kunne bli tale om en bred og nyansert totalvurdering av en rekke rettsfaktorer hvor vi ikke uten videre vil kunne se de offentligrettslige sider isolert». ⁴¹

Avtalens parter er rettighetshaverne i lisensen, altså private selskaper. Staten er ikke part i avtalen, med unntak av når Petoro AS er deltaker i lisensen. I disse tilfellene opptrer Petoro overfor de andre partene i interessentskapet som en ordinær rettighetshaver.

³⁹ Rt. 1985 s. 1355 på side 1374.

⁴⁰ Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2019) s. 524.

⁴¹ Frihagen, *Statsdeltakelsesavtalene – utvikling og standardisering* (1982) s. 14.

Samarbeidsavtalen fremstår derfor for partene som en vanlig privatrettslig avtale. Dermed vil rettighetshaverne forholde seg til samarbeidsavtalen som en ordinær kontrakt som regulerer deres forhold innbyrdes i lisensen.

Avtalen har derimot også et tydelig preg av å være et forvaltningsvilkår. Riktignok er avtalen i seg selv en privatrettslig kontrakt, men inngåelsen av den er et absolutt vilkår for å få utvinningstillatelse, og avtalens innhold bestemmes ensidig av staten, ikke av avtalens parter, med noen unntak. Staten er den som endelig avgjør avtalens innhold, og kan kreve at den inngås slik staten har valgt å formulere den, jf. petrl. § 3-3. Slik sett bør avtalen anses for å være et rent forvaltningsrettslig konsesjonsvilkår, mens den likevel mellom avtalepartene også fungerer som en privatrettslig avtale.

Riktignok er samarbeidsavtalen *de facto* en ordinær avtale i privatrettslig forstand, da den kommer i stand i tråd med de grunnleggende prinsippene for avtaleinngåelse. Dette gjelder i alle fall der staten selv er part i avtalen, gjennom at det statseide selskapet Petoro AS, er en av medkontrahentene og signerer avtalen på like vilkår med de øvrige rettighetshaverne. I de tilfellene der det ikke er en statlig deltakerandel, det vil si der Petoro ikke er part i avtalen, kommer statens kontroll bedre til syne.

Her kan det hevdes at avtalen ikke kan anses som inngått i henhold til reglene om avtaleinngåelse, siden partene er instruert til å inngå den slik den er, som vilkår for å få tildelt utvinningstillatelse. Derimot kan det innvendes at partene nettopp utøver sin avtalefrihet ved å inngå samarbeidsavtalen for å få tildelt utvinningstillatelsen, selv om avtalens innhold i stor grad er bestemt av en tredjepart, altså staten. For det innbyrdes forholdet i lisensen sitt vedkommende er det nok likegyldig for rettighetshaverne hvordan en betegner samarbeidsavtalen. Rettighetshaverne vil forutsette at de overfor hverandre opptrer i tråd med avtalerettens regler og prinsipper om lojalitet til avtalen og de forventningene som lå til grunn for dens inngåelse.

På den andre siden bærer samarbeidsavtalen helt klart preg av å være et forvaltningsvilkår. Ingen selskaper er pliktige til å motta en utvinningstillatelse, men dersom de søker om det og ønsker å få tildelt en slik tillatelse, følger det med et vilkår om å signere denne avtalen. Sett i lys av diskusjonen ovenfor om utvinningstillatelsens karakter, inngår samarbeidsavtalen – som er et vilkår for å få tildelt utvinningstillatelse – i et helhetlig konsesjonssystem som må sies å være underlagt forvaltningsrettens regler.

Det er vanskelig å se på samarbeidsavtalen som et selvstendig dokument som er løsrevet fra det øvrige konsesjonsverket, da det er en åpenbar tilknytning mellom den og utvinningstillatelsen generelt. Når det ovenfor er konkludert med at utvinningstillatelsen langt på vei må karakteriseres som et forvaltningsvedtak med privatrettslige innslag, er det vanskelig å skulle se på samarbeidsavtalen på en annen måte. Den naturlige konklusjonen ut fra dette er at samarbeidsavtalen må ses på som et konsesjonsvilkår, med et tydelig kontraktselement.

3 Grunnloven § 97: Det konstitusjonelle forbud mot tilbakevirkende lover og dets betydning for statens adgang til å endre samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser

I norsk rett finnes det et generelt forbud mot å gi lover tilbakevirkende kraft. Dette prinsippet er nedfelt i Grunnlovens § 97, og følger også av Norges europeiske og internasjonale menneskerettslige forpliktelser. Regelen er ment å sikre borgerne vern mot at nye sanksjoner knyttes til tidligere handlinger. I det følgende skal det vurderes hvorvidt Grl. § 97 kan få anvendelse for spørsmålet om endring av samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser, og i så fall med hvilket utfall. Bestemmelsen er en regel hvis karakter er blitt diskutert i juridisk teori, med sikte på å avklare hvilke konkrete utslag som kan komme av dens anvendelse. Denne diskusjonen vil jeg kommentere i det følgende, før jeg vurderer hvorvidt bestemmelsen er en skranke som hindrer myndighetene i å kunne endre samarbeidsavtalen med virkning for eldre utvinningstillatelser.

3.1 Generelt om Grunnloven § 97

Grunnloven § 97 forbyr at lover og forskrifter gis tilbakevirkende kraft. Formålet med bestemmelsen er å ivareta hensyn til borgerens rettsikkerhet og forutberegnelighet, ved at en ikke kan straffes eller bli møtt med andre sanksjoner som følge av at en bryter lover innført etter at det faktiske forhold fant sted. Borgeren skal altså kunne forutse hvilke konsekvenser en handling vil medføre. Ordlyden «[i]ngen lov må gis tilbakevirkende kraft» tilsier at bestemmelsen utelukkende retter seg mot Stortinget som lovgiver. Derimot får bestemmelsen også virkning for den utøvende makt ved at den må hensynta forbudet blant annet ved utarbeidelse og vedtakelse av forskrifter, samt den dømmende makt som skal håndheve forbudet.⁴²

Tilbakevirkningsforbudet håndheves særlig strengt på strafferettens område, naturligvis sett i lys av den inngripen det er å frihetsberøve eller på annen måte sanksjonere en borger som reaksjon på en kriminell handling. Forbudet forstås her som at straffehjemmelen må foreligge på det tidspunktet da den straffbare handlingen ble utført, jf. Rt. 2010 s. 1445 (Krigsforbryter). Også utenfor strafferetten har tilbakevirkningsforbudet en funksjon, eksempelvis ved ekspropriasjon av eiendom.

⁴² Mestad, Michalsen og Høgberg, § 97 (2021) kap. 1.

Bestemmelsens ordlyd, «lov», innebærer naturligvis at lovgivning og forskrifter omfattes. Også provisoriske anordninger og Stortingets skattebeslutninger faller inn under denne ordlyden.⁴³ Enkeltvedtak i forvaltningen faller utenfor lovens ordlyd, da endring eller omgjøring av disse reguleres av forvaltningsrettslige omgjøringsregler. I dette tilfelle reiser det derfor spørsmål om bestemmelsen gir uttrykk for et generelt prinsipp om forbud mot tilbakevirkning, som også dekker spørsmålet om staten kan endre samarbeidsavtalen med tilbakevirkende kraft.

Om hvordan Grl. § 97 bør karakteriseres, skriver Mestad, Michalsen og Høgberg at:

«Videre må understrekes at § 97 bare verner mot lovers tilbakevirkende kraft. Foruten formelle lover gitt etter Grunnloven §§ 76 flg., omfatter lovsbegrepet i denne sammenhengen også forskrifter, provisoriske anordninger og Stortingets skattebeslutninger. Lovsbegrepet omfatter imidlertid ikke forvaltningens enkeltvedtak. Eventuelle tilbakevirkende effekter ved enkeltvedtak reguleres i stedet av forvaltningslovens omgjøringsregler, med mindre den direkte foranledning til enkeltvedtaket er lov- eller forskriftsendring, slik tilfellet bl.a. var i Rt. 2010 s. 143 - (rederiskatt). Lovsbegrepet omfatter heller ikke domstolenes egne avgjørelser, hvilket innebærer at domstolene kan fravike sine prejudikater uhindret av § 97. Høyesterett har like fullt uttalt at domstolene må utvise varsomhet med endringer som innebærer «omfattende tilbakevirkning», jf. Rt. 2003 s. 359.»⁴⁴

Samarbeidsavtalen kan, slik det er konkludert i kapittel 3.3, karakteriseres som et forvaltningsvilkår med privatrettslige innslag, ettersom inngåelse av avtalen er et vilkår for å få tildelt en utvinningstillatelse. Selv om enhver tildeling av utvinningstillatelse isolert sett er et enkeltvedtak, som staten kan omgjøre i tråd med forvaltningsrettslige omgjøringsregler, er det ikke helt tydelig hvorvidt dette kan gjøres på generelt grunnlag når det er tale om å revidere samarbeidsavtalen i samtlige aktive utvinningstillatelser. I så fall er det tale om å omgjøre svært mange enkeltvedtak, med forskjellige utslag i forskjellige lisenser. Dette må nok vurderes konkret for hvert tilfelle.

Likevel vil det, for at den nye samarbeidsavtalen skal få anvendelse på en eksisterende lisens, være en forutsetning om at enhver lisens signerer ny samarbeidsavtale. Da samarbeidsavtalen ble standardisert i 2007, måtte en fullmektig fra hver utvinningstillatelse fysisk møte opp for å signere den nye samarbeidsavtalen. Dersom en rettighetshaver skulle nekte å gjøre det samme ved innføring av den nye samarbeidsavtalen, må en stille spørsmålet om staten er avskåret fra å gi den nye samarbeidsavtalen virkning for eksisterende lisenser som ikke signerer den. Dette kan i så fall hjemles i Grunnlovens tilbakevirkningsforbud.

Her oppstår spørsmålet om hvorvidt bestemmelsen, tross bruken av uttrykket «lov», i tillegg til de andre utvidelser skissert ovenfor, kan forstås som en prinsipiell regel som kan få videre

⁴³ Mestad, Michalsen og Høgberg, § 97 (2021) kap. 1. Likevel har endringer i skatteregimet med tilbakevirkende kraft blitt godtatt en rekke ganger.

⁴⁴ Ibid.

anvendelse enn det ordlyden tilsier. Mer konkret er spørsmålet om den gir uttrykk for et prinsipp som forbyr det å gjennomføre en revisjon av samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser.

I nyere litteratur og rettspraksis, særlig fra 2000-tallet og videre, synes teoretikere og domstolen å ha beveget seg i retning av at Grl. § 97 skal leses slik at den favner videre enn ordlyden isolert sett skulle tilsi. Carl August Fleischer holdt i 1964 en prøveforelesning om Grl. § 97. Her delte han tilbakevirkningsforbudet inn i to “rettsregler”, som hadde ulike nedslagsfelt: såkalt *egentlig* og *uegentlig* tilbakevirkning. Egentlig tilbakevirkning var ifølge Fleischer et forbud mot «å knytte nye byrder (eller ufordelaktige rettsvirkninger i det hele) til eldre handlinger (eller begivenheter for øvrig)», mens uegentlig tilbakevirkning var en beskyttelse for «etablerte rettsforhold mot inngrep, eller visse sådanne, selv om inngrepene ikke er knyttet som rettsfølge til eldre begivenheter».⁴⁵ Dette skillet skal undersøkes i neste kapittel.

3.2 Grunnloven § 97 – en rettslig standard?

Hvordan en skal karakterisere og anvende rettsregelen i Grunnlovens § 97 har skapt stor diskusjon gjennom mange år i det juridiske fagmiljø. En betenkning fra Sjur Brækhus, hvor han konkluderte med at nye skatteregler for oljebransjen var i strid med tilbakevirkningsforbudet i § 97, satte i gang en diskusjon blant flere forfattere med hensyn til bestemmelsens betydning for petroleumsrettsfeltet.⁴⁶ Mens Johs. Andenæs var enig i Brækhus’ vurdering, skrev Fleischer sin egen artikkel hvor han avfeide Brækhus’ argumentasjon, og ga sin tilslutning til Finansdepartementets vurdering der de hadde konkludert med at nye skatteregler ikke var å anse som grunnlovsstridig tilbakevirkning.⁴⁷

For noen tiår tilbake var Grunnloven § 97 en bestemmelse som ble anvendt nokså forsiktig av domstolene. Dens anvendelse var begrenset til strafferettens område, og man fikk i sivile saker sjeldnere medhold i påstander om ulovlig tilbakevirkning. Grunnloven § 97 var å regne som en todelt bestemmelse, hvor teoretikerne anså den for å gi uttrykk for et forbud mot det de kalte *egentlig tilbakevirkning*, i motsetning til *uegentlig tilbakevirkning*. Blant andre var Carl August Fleischer en av de som la til grunn et slikt syn.

Fleischers teori, som hadde tilslutning fra blant annet Andenæs, er senere kritisert av Hans Christian Bugge og Benedikte M. Høgberg, som mente at en slik oppdeling ville føre til gråsoneproblemer, da det er utfordrende å plassere praktiske tilfeller av tilbakevirkning enten i den ene eller den andre kategorien når saker som omhandler § 97 blir behandlet i domstolen,

⁴⁵ Fleischer, *Miljø- og ressursforvaltning* (1999) s. 68.

⁴⁶ Brækhus, , *Rettslig vurdering av hittil meddelte tillatelser til utvinning av petroleum på den norske del av kontinentalsokkelen* (1975).

⁴⁷ Mestad, Michalsen og Høgberg, *§ 97* (2021) med henvisning til Fleischer, *Striden om statens kontrakter* (1978).

eller når spørsmålet blir vurdert i forbindelse med ny lovgivning.⁴⁸ I realiteten har det uansett vært slik at Høyesterett i senere år har valgt å fokusere drøftelsen rundt hvorvidt *resultatet* av lovens anvendelse er urimelig, etter en bred helhetsvurdering.⁴⁹

I sitt notat om det å la nye betalingsfristregler gjelde for eldre utvinningstillatelser, hevdet Lovavdelingen at «[p]aragraf 97 har i mye karakter av en rettslig standard, som innebærer et vern mot den urimelige eller vilkårlige tilbakevirkning».⁵⁰ I så fall vil bestemmelsen ha langt større rekkevidde enn det som kan leses ut fra ordlyden alene. Likevel sammenfaller dette synet med utviklingen både i teori og i rettspraksis, hvor en anser bestemmelsen for å gi uttrykk for en prinsippregel.

Den senere utviklingen av bestemmelsen reflekterer i stor grad internasjonaliseringen av norsk rett, hvor menneskerettighetene, særlig i EMK, har påvirket hvordan tilbakevirkningsforbudet praktiseres etter grunnlovsbestemmelsen. Dette har kommet til syne i nyere Høyesterettsavgjørelser. I avgjørelsen i Rt. 2006 s. 293 (Arves Trafikkskole) behandlet Høyesterett spørsmål om gyldigheten av et vedtak om å inndra inngående merverdiavgift som trafikkskolen rettmessig hadde fradragsført, men som etter en senere lovendring ikke kunne bli fradragsført på samme måte.⁵¹ Høyesterett fant at kravet om sterke samfunnsmessige hensyn for å tillate tilbakevirkende lover på dette området, ikke var oppfylt.

I avgjørelsen i Rt. 2010 s. 143 (rederiskatt), fant Høyesteretts flertall at overgangsreglene for beskatning av skipsfartsinntekter var i strid med Grunnlovens tilbakevirkningsforbud.⁵² Her var også det avgjørende moment at det ikke var sterke samfunnsmessige hensyn som talte for å tillate tilbakevirkning. I disse to sakene har Høyesterett beveget seg bort fra det teoretiske skillet mellom «egentlig» og «uegentlig» tilbakevirkning, og satt opp en vurderingsnorm hvor det kreves at det foreligger *sterke samfunnsmessige hensyn* for at en lov skal kunne gis tilbakevirkende kraft. Her er det verdt å merke seg at man er inne på skatterettens område, hvor forbudet mot tilbakevirkende lover til ugunst for den private ikke er absolutt, slik det er i strafferetten. Selv om spørsmålet om samarbeidsavtalen kan endres med tilbakevirkende kraft ikke omhandler skatteregimet, er man nærmere disse reglene enn strafferetten, og de avgjørende avveiningene i de to høyesterettsdommene vil derfor være av relevans for dette spørsmålet.

I tillegg til rederiskattesaken og Arves Trafikkskole-saken, har Høyesterett i senere tid bygget på vurderingsnormen om sterke samfunnsmessige hensyn og understreket at det i hvert tilfelle må foretas en helhetsvurdering. Høyesterett har behandlet problemstillingen i en rekke avgjørelser. Dette ser man i Rt. 2007 s. 1281 (Øvre Ullern Terrasse), hvor Høyesterett kom frem til at det ikke stred mot tilbakevirkningsforbudet at festere av tomt til bolig- eller fritidshus ved festetidens utløp har rett til å kreve festet forlenget «på same vilkår som før».

⁴⁸ Se Bugge, *Grunnloven § 97: En oversikt over teori og nyere rettspraksis* (1999) s. 70 og Høgberg, *Tilbakevirkningsforbudet – mer enn én rettsregel?* (2006).

⁴⁹ Mestad, Michalsen og Høgberg, § 97 (2021) kap. 2.2.

⁵⁰ Lovavdelingens notat s. 43.

⁵¹ Rt. 2006 s. 293 (Arves Trafikkskole).

⁵² Rt. 2010 s. 143 (rederiskatt).

Videre, i Rt. 2013 s. 1345 (strukturkvote), som handlet om nye tidsbegrensninger for strukturkvoteordningen for havfiskeflåten, og i HR-2016-389-A (stortingspensjon), hvor Høyesterett fant at en endring i utregningen av pensjonen for tidligere stortingsrepresentanter var rettmessig i henhold til Grl. § 97.⁵³ I forbindelse med disse avgjørelsene har Høyesterett uttalt seg om hvilke vurderingsmomenter som er relevante å ha med i denne helhetsvurderingen. Domstolen trekker særlig frem at det skal vurderes hvorvidt tilbakevirkningen utgjør et *uforholdsmessig* inngrep i den privates rettsstilling.⁵⁴ I stortingspensjon-saken betegner Høyesterett helhetsvurderingen slik:

«[U]avhengig av normvalg må det skje en avveining mellom de vernede interesser på den ene siden, og de samfunnsmessige hensynene på den annen.»⁵⁵

En ser dessuten, både i mindretallet i strukturkvote-avgjørelsen, i Øvre Ullern Terrasse-avgjørelsen, og i HR-2018-1258-A (Gassled) – hvor spørsmålet til behandling var om tilbakevirkende endringer i tarifforskriften kunne tillates – at Høyesterett tar utgangspunkt i forholdsmessighetsvurderingen i eiendomsvernsbestemmelsen i EMKs tilleggsprotokoll artikkel 1-1 (EMK P1-1).⁵⁶ Samlet tyder nyere høyesterettspraksis på at Grl. § 97 skal gi uttrykk for en rettslig standard, hvor det sentrale for å vurdere om regelen er overtrådt, er en helhetsvurdering av tilbakevirkningens forholdsmessighet, hvor den privates interesser settes opp mot de samfunnsmessige hensyn og øvrige hensyn som taler for tilbakevirkning.

Det samme kommer til uttrykk i analysene av rettspraksis i nyere juridisk litteratur.⁵⁷ I ulike fremstillinger legger Graver, Høgberg og Skoghøy til grunn en helhetsvurdering av tilbakevirkningens forholdsmessighet. Dette følger både av utviklingen i rettspraksis, og i synet på sondringen mellom egentlig og uegentlig tilbakevirkning, hvor man i senere år ikke har vurdert dette som en treffende måte å vurdere tilbakevirkning på. Dette er fordi grensen gjerne er vanskelig å trekke, og når det gjelder anvendelse av konstitusjonelle bestemmelser er det særs viktig å ha klare vurderingstema. Forholdsmessighetsvurderinger er kommet inn i den norske rettskulturen i stor grad gjennom europeisering av retten, og disse er velkjent for norske rettsanvendere. Dermed er en helhetsvurdering av forholdsmessigheten av tilbakevirkning godt forankret i rettskildene.

En slik helhetsvurdering av forholdsmessigheten kan langt på vei ligne på den vurderingen som gjøres av adgangen til å omgjøre et forvaltningsvedtak på ulovfestet grunnlag, samt vurderingen av om retten til å nyte sin eiendom i fred etter EMK P1-1 er krenket.⁵⁸

⁵³ Rt. 2007 s. 1281 (Øvre Ullern Terrasse); Rt. 2013 s. 1345 (strukturkvote); HR-2016-389-A (stortingspensjon).

⁵⁴ Rt. 2013 s. 1345 (strukturkvote).

⁵⁵ HR-2016-389-A (stortingspensjon) avsnitt 77.

⁵⁶ Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 4 om EMK P1-1.

⁵⁷ Se Graver, *Statspensjonens grunnlovsværn* (2004), s. 23; Høgberg, *Forbud mot tilbakevirkende lover* (2010), s. 313–323 og Skoghøy, *Forbud mot tilbakevirkende lovgivning* (2011).

⁵⁸ Se nedenfor kapittel 4.

3.3 Kan samarbeidsavtalen endres med virkning for tildelte utvinningstillatelser i henhold til Grl. § 97?

I nyere litteratur og rettspraksis har det blitt utviklet et vurderingsnorm som går ut på at et tilbakevirkende tiltak kun kan tillates dersom det er forholdsmessighet mellom de konsekvenser det har for den private part og det formålet som tiltaket er ment å oppnå. Det skal tas særlig hensyn til om sterke samfunnsmessige hensyn gjør seg gjeldende, hvor legitimt statens formål med tilbakevirkningen er og hvor inngripende tilbakevirkningen er for den private. Spørsmålet er om det å endre samarbeidsavtalen med tilbakevirkende kraft strider mot dette forholdsmessighetskravet.

Endringene i samarbeidsavtalen som er foreslått går i stor grad ut på å kodifisere gjeldende praksis i bransjen. Noen av endringene er likevel mer omdiskutert, slik som endring av informasjonsdelingspraksis og endring i stemmereglene. Overordnet sett er det tale om relativt små endringer. Disse endringene tar dessuten sikte på å oppnå bedre og mer effektiv forvaltning av utvinningstillatelsene på sokkelen, både de som skal tildeles og de som allerede er aktive. Det er i samfunnets interesse at petroleumforvaltningen er effektiv og forutsigbar, noe disse endringene vil bidra til å sørge for. At det å gi endringene tilbakevirkende kraft søker å tjene et formål som er i allmennhetens interesse, taler for at det bør tillates, forutsatt at de negative konsekvensene for rettighetshaverne ikke er for store.

I Rt. 1985 s. 1355 (Phillips Petroleum) var det som nevnt spørsmål om oljeselskapene hadde krav på erstatning for rentetap som følge av endring av betalingsfristreglene for produksjonsavgiften på sokkelen. Oljeselskapene fikk medhold i at de nye reglene ikke kunne anvendes på utvinningstillatelse nr. 018 av 1965. Høyesterett gikk ikke nærmere inn på under hvilke omstendigheter det ville være berettiget å skjerpe betalingsvilkårene overfor eldre utvinningstillatelser. Førstvoterende uttalte følgende om terskelen for tilbakevirkning:

«Departementet er således – etter samråd med Justisdepartementets Lovavdeling – av den oppfatning at Grunnloven § 97 ikke er til hinder for at den nye resolusjon gjelder for tidligere meddelte tillatelser. Departementet antar etter dette at den beste løsning må være en ikrafttredelsesbestemmelse som kun fastslår at resolusjonen trer i kraft straks, jfr. utkastets § 60. Departementet mener imidlertid at det i praksis bør utvises forsiktighet med å gjøre bestemmelsene i den nye resolusjon anvendelig på eldre konsesjoner. Man er således enig med Oljerådet i at visse av bestemmelsene i den kgl. res. av 9. april 1965 er av en slik art at det er rimelig å se dem som deler av de enkelte konsesjonsavtaler og at de derfor bl.a. av hensyn til tillitsforholdet partene imellom ikke uten videre bør endres ved senere lovgivning».⁵⁹

Avgjørelsen kan tas til inntekt for at en skal være forsiktig med å godta at nye regler skal få tilbakevirkende kraft på tildelte utvinningstillatelser. Derimot stiller hensynene seg annerledes her enn i Phillips Petroleum-saken. I Phillips-saken var det tale om oljeskatt, der endringene

⁵⁹ Rt. 1985 s. 1355 på side 1376.

var av nokså stor økonomisk betydning og derfor fremsto som inngripende. I tillegg medførte de økonomiske konsekvenser av betydning for rettighetshaverne. Når det gjelder endring av samarbeidsavtalen, oppleves nok omfanget og konsekvensene av endringene som langt mindre. Likevel er det trolig vanskelig for rettighetshaverne å forutse nøyaktig hvilke konsekvenser tilbakevirkende endringer i samarbeidsavtalen vil få, og slik sett kan en argumentere for at man skal være forsiktig med å tillate å gjøre slike endringer med tilbakevirkende kraft.

Statens formål med endringene er som nevnt å sørge for mer effektiv forvaltning av lisensene, et isolert sett legitimt formål. Dessuten er det verdt å merke seg at endringene kommer som resultat av et initiativ og ønske fra rettighetshaverne, som staten har fulgt opp. Det er ikke staten som forsøker å tvinge de aktive lisensene til å gjennomføre endringer. Det er snarere staten som forsøker å etterkomme et klart ønske fra rettighetshaverne. Slik sett faller statens formål i stor grad sammen med rettighetshavernes ønsker. Dette tilsier at endringene ikke er særlig inngripende sett opp mot formålet om å oppnå en bedre regulering av utvinningstillatelsene.

Endringene det er tale om å gjennomføre vil helt klart ha betydning for lisensene. Dette er tilsiktet. Derimot er ikke endringene meget omfattende. Dette underbygges av at staten har til hensikt å gjøre disse gjeldende for nye tildelinger allerede i 2024, uten at rettighetshaverne får tid til å omstille seg. Dette skyldes nok at store omstillinger ikke er påkrevd, all den tid endringene er resultat av et samarbeid mellom rettighetshaverne ved interesseorganisasjonen Offshore Norge, og staten ved OED. Å gjennomføre endringene fremstår dermed ikke uforholdsmessig tyngende for rettighetshaverne. Selv om det vanskelig kan sies at det foreligger sterke samfunnsmessige hensyn i favør av å gi endringen tilbakevirkende kraft, er det snarere mangelen på sterke hensyn som taler imot dette, som tilsier at det ikke vil være uforholdsmessig å gjøre den nye samarbeidsavtalen gjeldende for tildelte utvinningstillatelser.

3.4 Har rettigheter som bygger på særskilt offentlig tillatelse vern mot Grl. § 97?

Generelt, som det er konkludert med ovenfor, vil ikke Grl. § 97 være til hinder for at lovgiver innfører nye, strengere krav til næringer eller virksomheter. Lovgiver må naturligvis ha adgang til å endre og skjerpe regler i tråd med samfunnsutviklingen og funn av nye metoder eller farer ved bestemte virksomheter.

Lovgiver må dessuten ha adgang til å vedta nye lover som griper inn i utøvelsen av en gitt næring eller virksomhet, eksempelvis endring av skjenkereglene som vil gå utover aktører i service-næringen.⁶⁰ Også skjerping av krav og vilkår må generelt sett være tillatt. Videre er det adgang til å totalt forby bestemte næringer. For eksempel besluttet Stortinget i 2019 å forby pelsdyrnæringen i Norge med virkning fra 2025, med begrunnelse i dyrevernhensyn. Riktignok har pelsdyrbøndene krav på erstatning etter forbudsloven med hjemmel i Grl. § 105

⁶⁰ Bugge, *Grunnloven § 97* (1999) s. 84.

og EMK P1-1, men forbudet er likevel innenfor den kompetansen lovgiver har når det gjelder tilbakevirkende lover.⁶¹ Denne adgangen har imidlertid sine grenser og er ikke absolutt.

Ved slike beslutninger må lovgiver ta hensyn til hvilke rimelige forventninger ulike aktører eller tiltakshavere måtte ha, og hvilke regler de har innrettet seg etter. Dersom en lov- eller regelverksendring gjør et stort urimelig inngrep i de rammebetingelsene som aktøren har innrettet seg i tillit til, vil endringen kunne være utenfor det som Grunnloven § 97 gir adgang til.

Det at en utvinningstillatelse også har en viss kontraktsmessig karakter gjør vurderingen mer krevende. Ifølge Andenæs kan ikke staten «uten videre ved lov [...] ta tilbake en konsesjon som er gitt uten forbehold, f.eks. med den begrunnelse at virksomheten for fremtiden bør være forbeholdt norske selskaper». Han mener det samme må gjelde «om staten ved ny lov ville forrykke det økonomiske forhold mellom partene til egen fordel».⁶² Riktignok innebærer ikke endringer i samarbeidsavtalen noen betydelige økonomiske forrykkelser i interessentskapet, men andre forrykkelser i maktbalansen innad i lisensen vil eksempelvis kunne oppstå ved endring av stemmerettsregler. Dette bør ha en viss betydning for spørsmålet om tilbakevirkende endringer kan tillates.

Vurderingstemaet som er utviklet av Høyesterett er at inngrep som er «særlig urimelig eller urettferdig» ikke vil kunne tillates etter Grl. § 97. I Rt. 1996 s. 1415 (Borthen), som handlet om hvorvidt bortfall eller reduksjon av ektefelle tillegg til alderspensjon i visse tilfeller kunne skje med tilbakevirkende kraft, ga førstvoterende uttrykk for at Grl. § 97 oppstiller en regel om at tilbakevirkning ikke kan tillates når det virker «særlig urimelig eller urettferdig».⁶³ Videre utdypet førstvoterende at det for vurderingen vil være relevant «hvilke rettigheter eller posisjoner inngrepet gjelder, hvilket grunnlag den enkelte eller en gruppe har for sine forventninger, om inngrepet er plutselig og betydelig og om fordelingen av byrdene rammer den enkelte eller en gruppe særlig hardt».⁶⁴ Høyesterett presiserte også at «[d]et vil bare være de kvalifiserte eller åpenbare tilfeller av urimelighet og urettferdighet som kan rammes» av tilbakevirkningsforbudet.⁶⁵ Ifølge Bugge vil en under vurderingen av om en tilbakevirkende regel virker særlig urimelig eller urettferdig, ofte «falle tilbake på en form for «risiko»-vurdering».⁶⁶

Den samme vurderingsnormen ble lagt til grunn av Høyesterett i Rt. 2006 s. 262 (ektefellepensjon), Rt. 2007 s. 1281 (Øvre Ullern Terrasse), Rt. 2010 s. 143 (rederiskatt) og Rt. 2013 s. 1345 (strukturvote), slik det er vist til i kapittel 3.3. I alle disse avgjørelsene foretar Høyesterett en konkret avveining mellom de interessene som gjør seg gjeldende. I Rt. 2006 s. 293 (Arves trafikkskole), kom førstvoterende frem til at nye avgiftsregler bare kunne gis tilbakevirkende kraft dersom «sterke samfunnsmessige hensyn» gjør seg gjeldende, og at

⁶¹ Lov 21. juni 2019 nr. 63 om forbud mot hold av pelsdyr, se særlig §§ 3 - 5.

⁶² Bugge, *Grunnloven § 97* (1999) s. 84 med henvisning til Andenæs, *Statsforfatningen* s. 425.

⁶³ Rt. 1996 s. 1415 (Borthen) på s. 1426.

⁶⁴ Borthen-dommen på s. 1430.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Bugge, *Grunnloven § 97* (1999) side 84.

Grl. § 97 «åpner for mellomvarianter mellom et absolutt forbud og en helhetsvurdering hvor bare den særlig urimelige eller urettferdige tilbakevirkning er forbudt».⁶⁷

Høyesterett har altså i en rekke avgjørelser tatt utgangspunkt i om tilbakevirkning vil virke «særlig urimelig eller urettferdig» for den private part, de aktuelle interessene som er representert vurderes konkret og veies mot hverandre. Videre er spørsmålet om det vil være «særlig urimelig eller urettferdig» å gjøre endringene i samarbeidsavtalen gjeldende for tildelte utvinningstillatelser. Dessuten må urimeligheten kunne betegnes som kvalifisert.

Utgangspunktet her er at den tilbakevirkning det her er tale om, må karakteriseres som nye regler om hvordan en etablert rettsposisjon skal bli utøvd, og er derfor ikke i utgangspunktet grunnlovsstridig.⁶⁸ Dette skiller seg fra de tilfeller hvor tyngende rettsvirkninger knyttes til eldre handlinger. Vurderingen vil i det videre, som i de nevnte høyesterettsavgjørelser, se hen til «hvilke rettigheter eller posisjoner inngrepet gjelder, hvilket grunnlag den enkelte eller en gruppe har for sine forventninger, om inngrepet er plutselig og betydelig og om fordelingen av byrdene rammer den enkelte eller en gruppe særlig hardt»⁶⁹ for å komme frem til om det vil være særlig urimelig eller urettferdig å gjøre den nye samarbeidsavtalen gjeldende for tildelte utvinningstillatelser.

Da petroleumsskatteloven av 1975 skulle innføres, ble det diskutert i forarbeidene om de nye reglene ville kunne gjøres gjeldende for tildelte utvinningstillatelser. Også i NOU-en som resulterte i petroleumsløven av 1985, ble dette spørsmålet problematisert.⁷⁰ I utredningen viser utvalget til Industridepartementets uttalelse i sitt foredrag til Statsrådet i forbindelse med kgl. res. av 8. desember 1972, hvor departementet vurderte spørsmålet slik:

«Industridepartementet er enig med Oljerådet i at reglene i den nye resolusjon i prinsippet må ha gjennomslagskraft også overfor tidligere meddelte tillatelser. Departementet er således – etter samråd med Justisdepartementets Lovavdeling – av den oppfatning at Grunnlovens § 97 ikke er til hinder for at den nye resolusjon gjelder for tidligere meddelte tillatelser. Departementet antar etter dette at den beste løsning må være en ikrafttredelsesbestemmelse som kun fastslår at resolusjonen trer i kraft straks, jfr. utkastets § 60. Departementet mener imidlertid at det i praksis bør utvises forsiktighet med å gjøre bestemmelsene i den nye resolusjon anvendelig på eldre konsesjoner. Man er således enig med Oljerådet i at visse av bestemmelsene i den kgl. res. av 9.4.1965 er av en slik art at det er rimelig å se dem som deler av de enkelte konsesjonsavtaler og at de derfor bl.a. av hensyn til tillitsforholdet partene imellom ikke uten videre bør endres ved senere lovgivning.»⁷¹

Videre valgte utvalget en nokså pragmatisk tilnærming, hvor det la til grunn at «de nye regler uansett forholdet til grunnlovens § 97 ikke bør medføre urimelige inngrep i rettigheter ifølge

⁶⁷ Rt. 2006 s. 293 (Arves trafikkskole) avsnitt 69.

⁶⁸ Rederiskatt-dommen avsnitt 153.

⁶⁹ Borthen-dommen på s. 1430.

⁷⁰ NOU 1979: 43 fra s. 26 flg.

⁷¹ NOU 1979: 43 s. 26.

tidligere meddelte tillatelser», ettersom at slike inngrep kan være til skade for tilliten til norsk forvaltning av oljepolitikken.⁷² Som følge av dette la utvalget inn forbehold om at noen bestemmelser i den foreslåtte petroleumsløven ikke skulle gjøres gjeldende over tildelte utvinningstillatelser.⁷³

I proposisjonen som følger opp utredningen, Ot.prp. nr. 26 (1974 - 1975) ga departementet sin tilslutning til utvalgets flertall sin vurdering av tilbakevirkningsspørsmålet i relasjon til Grunnlovens § 97. I dette tilfellet ble det altså ansett for å være både innenfor rimelighetens og rettferdighetens grenser å gjøre de aller fleste nye bestemmelsene gjeldende for tildelte utvinningstillatelser, med de forbehold som er vist til ovenfor.

Jeg kan ikke se at saken stiller seg vesentlig annerledes i dette tilfelle. Tilbakevirkningen det er tale om er et inngrep i den lisensforvaltningen som interessentskapet har lagt opp til i henhold til utvinningstillatelsen og medfølgende samarbeidsavtale på tidspunktet den ble tildelt. Riktignok vil rettighetshaverne ha nokså sterke forventninger om at lisensen skal utøves i tråd med de betingelsene som forelå på tidspunktet for tildeling. Likevel er det neppe slik at de forventer, eller kan forvente, å i all overskuelig fremtid drive petroleumsvirksomhet etter nøyaktig det samme regelverket som lå til grunn for eldre tillatelser. Når regelverket omkring denne virksomheten, herunder blant annet de økonomiske og miljømessige rammebetingelsene, endrer seg i takt med politiske prioriteringer og målsettinger. Selv om det er ønskelig med stor grad av forutsigbarhet for denne næringen, noe historikken rundt petroleumsforsvaltningen også viser, vil det være uunngåelig at noe av rammeverket endres, også med virkning for eksisterende drift. Det faktum at staten er meget involvert i petroleumsvirksomheten på norsk sokkel, tilsier dessuten at staten har store interesser i dette, og kan komme til å gjøre endringer og tilpasninger som bedre ivaretar disse interessene. Det må rettighetshaverne være innforstått med.

Derimot kan ikke enhver endring godtas med denne begrunnelsen alene, og det er en teoretisk mulighet for at staten kan komme til å ønske å gjennomføre endringer i petroleumregelverket som ikke kan få anvendelse for etablerte rettigheter, fordi det vil være i strid med tilbakevirkningsforbudet i Grl. § 97. Men, i dette tilfelle er det tale om en endring som er etterlyst fra rettighetshavernes side, hvor de også har fått gjøre sitt syn kjent for staten og har fått delta i prosessen med utforming av den nye samarbeidsavtalen. Selv om det er staten, og ikke rettighetshaverne, som har siste ord i spørsmålet om hvilke endringer som skal gjennomføres, har rettighetshaverne fått påvirke prosessen, som de selv igangsatte og som har foregått over flere år. De har gjennom dette også fått forberede seg og innrette seg etter det faktum at samarbeidsavtalen vil bli endret, muligens også med virkning for allerede tildelte utvinningstillatelser. Dermed er det mest nærliggende å konkludere med at å gjøre endringene i samarbeidsavtalen gjeldende for tildelte utvinningstillatelser, ikke vil være i strid med tilbakevirkningsforbudet i Grunnlovens § 97.

⁷² NOU 1979: 43 s. 28.

⁷³ NOU 1979: 43 s. 93 «Til § 48. Ikrafttreden m.v.».

4 Samarbeidsavtalen – et vernet eiendomsgode under EMK P1-1?

4.1 Generelt om EMK P1-1

Retten til eiendom har vært grunnlovsfestet siden Grunnloven ble vedtatt i 1814, og er nå nedfelt i Grl. § 105. Med Den europeiske menneskerettighetskonvensjons (EMK) inntog i norsk rett har vernet om eiendomsretten blitt styrket ytterligere, gjennom at EMKs bestemmelser om vern om eiendomsgoder er gjennomført i norsk rett, ved innføring av menneskerettsloven.⁷⁴ Retten til vern av eiendomsgoder springer ut av første artikkel i første tilleggsprotokoll til EMK (EMK P1-1)

Den autoritative engelske versjonen av EMK P1-1 som gir slikt eiendomsvern, har overskriften «Protection of property» og den lyder som følger:

«Every natural or legal person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions. No one shall be deprived of his possessions except in the public interest and subject to the conditions provided for by law and by the general principles of international law.

The preceding provisions shall not, however, in any way impair the right of a State to enforce such laws as it deems necessary to control the use of property in accordance with the general interest or to secure the payment of taxes or other contributions or penalties.»⁷⁵

Bestemmelsen gir enhver fysisk og juridisk person, herunder selskaper, «rett til å få nyte sin eiendom i fred».⁷⁶ Dette er en ‘prinsippregel’ som slår fast enhver sin rett til å nyte eiendommen sin i fred, og dette utgangspunktet nyanseres ved at det også oppstilles en ‘avståelsesregel’ et unntak om at eiendomsretten kan måtte vike i «det offentliges interesse», samt en ‘kontrollregel’ som åpner for at staten skal kunne «håndheve slike lover som den anser nødvendige for å kontrollere at eiendom blir brukt i samsvar med allmennhetens interesse eller for å sikre betaling av skatter eller andre avgifter eller bøter».⁷⁷ Både avståelses- og kontrollregelen skal tolkes i lys av hovedregelen i bestemmelsens første setning.⁷⁸ Inngrep i retten til å nyte sine eiendomsgoder som er hjemlet i enten

⁷⁴ Lov 21. mai nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).

⁷⁵ Article 1 of Protocol 1 to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

⁷⁶ Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, Protokoll til Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter av 4. november 1950 (i kraft fra 18. mai 1954), artikkel 1.

⁷⁷ Sandvig, Jenny. Karnov lovkommentar: Menneskerettsloven – mrl. 1999, note 1 til Art 1. Vern om eiendom, [Lovdata.no](https://lovdata.no) (hentet 10. desember 2023).

⁷⁸ *Chinnici mot Italia (nr. 2)* [J] avsnitt 29 med henvisninger til tidligere praksis.

avståelsesregelen eller kontrollregelen, skal være i samsvar med loven, må forfølge et legitimt formål og må være forholdsmessig.⁷⁹

Det er et interessant spørsmål om utvinningstillatelsen, herunder samarbeidsavtalen, representerer et eiendomsgode som har vern etter de europeiske menneskerettighetene, og om endring av samarbeidsavtalen i så fall er et ulovlig inngrep i dette eiendomsgodet.

4.2 Er forventninger knyttet til samarbeidsavtalen et eiendomsgode som har vern etter EMK P1-1?

Slik Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD) vurderer spørsmål om brudd på EMK P1-1, må en begynne med å vurdere hvorvidt det er skjedd et inngrep i eiendomsgodet til den private part, i dette tilfellet om en endring av samarbeidsavtalen med virkning for tildelte tillatelser, er et inngrep i rettighetshavernes rett til å nyte sin «eiendom» i fred, jf. bestemmelsens første setning.

Ordlyden «eiendom» favner om både fysiske og immaterielle eiendeler. EMD tolker eiendomsbegrepet i EMK P1-1 vidt, slik at blant annet også legitime forventninger («*legitimate expectations*»), som er beskyttede interesser, faller inn under dette begrepet. For at slike legitime, eller berettigede, forventninger skal være beskyttet under EMK P1-1, må forventningen være mer konkret enn bare en forhåpning, og forventningen må springe ut av eller ha opphav i en eksempelvis en dom eller annen rettslig hjemmel.⁸⁰ Det vil si at den berettigede forventningen må bygge på en «*reasonably justified reliance on a legal act which has a sound legal basis and which bears on property rights*».⁸¹ EMD har også omtalt en slik berettiget forventning som «*a substantive interest*» som er beskyttet av bestemmelsen.⁸²

I EMD-saken *Pine Valley Developments Ltd and Others mot Irland*, ble en godkjent byggeplan ansett for å falle inn under eiendomsgodebegrepet, da partene hadde kjøpt en tomt med sikte på å realisere denne tillatelsen.⁸³ Denne typen tillatelse eller konsesjon kan sammenlignes med utvinningstillatelsen i den forstand at det er tale om en konsesjon som gir rett til videre aktivitet med sikte på økonomisk gevinst. Elementet av innrettelse etter det første vedtaket som ga byggetillatelse ble vektlagt. Dette er sammenlignbart med rettighetshavernes behov for å innrette seg etter en utvinningstillatelse. EMD har i flere saker vurdert at berettigede forventninger og økonomiske interesser i forbindelse med utøving av

⁷⁹ HR-2018-1258-A (Gassled) avsnitt 111 med henvisning til EMDs dom *Perdigão mot Portugal* [GC], avsnitt 67.

⁸⁰ *Kopecký mot Slovakia* [GC]; *Centro Europa 7 S.R.L. og di Stefano mot Italia* [GC], avsnitt 173; *Saghinadze m.fl. mot Georgia*, avsnitt 103; *Ceni mot Italia*, avsnitt 39; *Béláné Nagy mot Ungarn* [GC], avsnitt 75; *Pine Valley Developments Ltd. mfl. mot Irland* [J] avsnitt 51.

⁸¹ *Kopecký mot Slovakia* [GC] avsnitt 47.

⁸² *O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd mot Irland* [J] avsnitt 86, med henvisning til *Brosset-Triboulet m.fl. mot Frankrike* [GC].

⁸³ *Pine Valley Developments Ltd. mfl. mot Irland* [J].

næringsvirksomhet, herunder om en rett har økonomisk verdi, skal omfattes av eiendomsbegrepet i EMK P1-1.⁸⁴

I HR-2018-1258-A (Gassled) slo Høyesterett fast at «[r]ettspraksis viser at vernet etter P1-1 etter omstendighetene vil kunne gjelde den økonomiske interessen som knytter seg til en igangværende kommersiell virksomhet, herunder forventningen om fortsatt drift i henhold til tildelte offentligrettslige lisenser eller tillatelser».⁸⁵ EMD har i flere saker lagt til grunn at tillatelser til å drive en viss virksomhet i utgangspunktet faller inn under eiendomsrettsbegrepet. I *O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd. mot Irland* vurderte EMD om et midlertidig forbud mot blåskjellfrøfiske var et inngrep i eiendomsretten til et selskap som led et økonomisk tap som følge av dette forbudet. Retten kom frem til at tap av retten til slik fiske i den aktuelle perioden utgjorde et brudd på EMK P1-1, fordi slike virksomhetstillatelser faller inn under eiendomsgodebegrepet.⁸⁶ Også i Rt. 2013 s. 1345 (strukturvote) legger Høyesterett til grunn en forståelse av eiendomsgodebegrepet som vil omfatte forventninger knyttet til petroleumslisenser, herunder samarbeidsavtalen.⁸⁷

Etter dette fremstår det klart at en utvinningstillatelse, med tilhørende samarbeidsavtale, som både skaper berettigede forventninger og som er av økonomisk verdi for rettighetshaveren, må anses for å være en «eiendom» etter EMK P1-1 og dermed har konvensjonsvern.

4.3 Er endring av samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser et «inngrep» i et eiendomsgode som er beskyttet under P1-1?

Videre må det vurderes om å endre samarbeidsavtalen med virkning for tildelte tillatelser utgjør et inngrep («*interference*») i retten til å nyte sitt eiendomsgode i fred, etter EMK P1-1. Spørsmålet er hvilke berettigede forventninger rettighetshaverne med rimelighet hadde til den fremtidige utøvelsen av samarbeidsavtalen slik den forelå ved tildelingen av utvinningstillatelser etter den ble tatt i bruk.⁸⁸

I saken *O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd mot Irland*, behandlet EMD en klage fra et selskap som drev med fiske av blåskjellfrø hvor det ble hevdet at et midlertidig forbud mot slikt fiske var et inngrep i et beskyttet eiendomsgode under P1-1. Av relevans for spørsmålet om endring av samarbeidsavtalen, uttalte EMD i avgjørelsen at også inngrep i

⁸⁴ *J.A. Pye (Oxford) Ltd. og J.A. Pye (Oxford) Land Ltd. mot Storbritannia* avsnitt 61; *Saghinadze m.fl. mot Georgia* avsnitt 103.

⁸⁵ HR-2018-1258-A (Gassled) avsnitt 117.

⁸⁶ *O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd. mot Irland* avsnitt 89.

⁸⁷ Rt. 2013 s. 1345 (Strukturvote) avsnitt 145.

⁸⁸ HR-2018-1258-A (Gassled) avsnitt 123.

slike tillatelser, hvor tillatelsen ikke fratras rettighetshaveren og dermed blir et yrkesforbud, men endres midlertidig, er å anse som et inngrep etter P1-1.⁸⁹

Rettighetshaverne har hatt en berettiget forventning om at utvinningstillatelsene vil utøves i tråd med den samarbeidsavtalen som ble lagt til grunn ved tildelingen av lisenser etter samarbeidsavtalens innføring i 2007. For de utvinningstillatelsene som ble tildelt etter 1. januar 2007 og som er aktive nå, er det tilknyttet en klar forutsetning om at det er nåværende samarbeidsavtale som regulerer forholdet innbyrdes mellom rettighetshaverne. Det kan derimot diskuteres om lisensene som ble tildelt etter arbeidet med å revidere samarbeidsavtalen startet i 2020, ikke har grunn til å ha den samme forventningen om at det er nåværende samarbeidsavtale som vil være gjeldende for lisensens levetid. De rettighetshaverne som fikk tildelt utvinningstillatelse etter dette arbeidet ble startet, har visst at samarbeidsavtalen vil bli endret.

Når samarbeidsavtalen blir endret, og dersom den innføres med virkning for allerede tildelte lisenser, vil dette klart være et inngrep i de forventningene som er knyttet til de aktive utvinningstillatelsene med tilhørende samarbeidsavtale. For at et slikt inngrep skal være tillatt etter EMK P1-1, må det være begrunnet i et av unntakene som oppstilles i EMK P1-1, og eventuelt også proporsjonalitetsprinsippet.

4.4 Er inngrepet i tråd med EMKs proporsjonalitetsprinsipp?

EMK P1-1 inneholder som tidligere nevnt en såkalt avståelsesregel og en kontrollregel, hvor førstnevnte innebærer at inngrepet det er tale om medfører at den private part mister sin eiendom eller eiendomsrett. Dette er klart mer inngripende enn ved et regulerende inngrep i rettigheten, som kontrollregelen er ment å regulere. Følgelig har EMD i saker om inngrep i EMK P1-1 skilt mellom disse to, hvor det skal mer til for å tillate avståelse av eiendomsretten enn et regulerende inngrep. Riktignok er ikke dette skillet «svart - hvitt». EMD har i noen saker tatt en mer nyansert tilnærming, hvor tilfeller som ikke helt klart kan kategoriseres som avståelser, men som ligger nært opp til avståelse, likevel blir behandlet som et avståelsestilfelle.⁹⁰

Endringene i samarbeidsavtalen som det er tale om, er nokså små sett i forhold til omfanget av reguleringen rundt hver enkelt utvinningstillatelse. Tillatelsen til å utvinne petroleum blir verken kalt tilbake eller substansielt endret, selv om noen av vilkårene for samarbeidet innad i lisensen blir endret. I strukturvote-dommen vurderte det ene mindretallet, bestående av dommer Skoghøy, saken for å passe best inn under kategoriseringen «regulerende inngrep», med «et klart avståelseselement», fordi strukturvotene ville falle bort etter 25 år, et forhold som ikke var forutsatt da strukturvotene ble tildelt.⁹¹ Endringen som det er tale om her,

⁸⁹ *O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd mot Irland*, avsnitt 88.

⁹⁰ Solheim, *Eiendomsbegrepet i Den europeiske menneskerettskonvensjon* (2010) s. 74-75.

⁹¹ Rt. 2013 s. 1345 (strukturvote) avsnitt 241.

nemlig en endring av et forvaltningsvilkår og en avtale hvor dens innhold helt klart skapte forventninger hos partene, kan sammenlignes med dette. Vi står nok også overfor det som kan omtales som et «regulerende inngrep», der myndighetene går nokså langt i å forstyrre det grunnlaget som skapte forutsetninger og forventninger ved tildeling av utvinningstillatelsen. I motsetning til det Skoghøy tar til orde for i sitt votum, er det ikke naturlig å omtale denne endringen i samarbeidsavtalen som et «avståelseselement», da det er vanskelig å fastslå at det vil forekomme rettighetstap.

Flertallet i strukturkvote-saken mente at kontrollregelen klart måtte komme til anvendelse, fordi rederiene med endringen likevel ville beholde rett til å delta i fiske og ville kunne benytte seg av økte grunnkvoter når strukturkvotene bortfaller. Etter flertallets syn måtte dette kategoriseres som regulerende, og dermed ville kontrollregelen komme til anvendelse.⁹² Spørsmålet som behandles i denne oppgaven ligner på det i strukturkvote-saken, der det er tale om en endring som ikke medfører tap av rett til å drive virksomheten.

Fordi en endring av samarbeidsavtalen med virkning for tildelte tillatelser likevel ikke vil være en form for fratakelse av utvinningstillatelsen, er det vanskelig å plassere denne situasjonen under avståelsesregelen i EMK P1-1 første avsnitt andre setning. Dermed er spørsmålet om kontrollregelen kan rettferdiggjøre inngrepet. Dersom staten anser endring av samarbeidsavtalen med tilbakevirkende virkning for å være «[nødvendig] for å kontrollere at eiendom blir brukt i samsvar med allmennhetens interesse eller for å sikre betaling av skatter eller andre avgifter eller bøter», kan dette godtas under forutsetning av at inngrepet er forholdsmessig eller proporsjonalt, jf. EMK P1-1 andre avsnitt.⁹³

Kravet til proporsjonalitet har EMD i en rekke avgjørelser formulert slik at «the Court must determine whether a fair balance was struck between the demands of the general interest of the community and the requirements of the protection of the individual's fundamental rights».⁹⁴ Det vil si at inngrepet skal være både egnet og nødvendig for å oppnå formålet, og det må være en rimelig balanse mellom statens og de berørte parters interesser. I vurderingen av hvorvidt et inngrep er forholdsmessig, skal det foretas en bred interesseavveining, hvor det blant annet skal ha betydning hvordan partene har opptrådt og hvordan staten har gått frem med hensyn til gjennomføring av det aktuelle inngrepet.⁹⁵ Høyesterett har lagt til grunn vurderingstemaet om inngrepet innebærer en «individuell og overdreven belastning» for partene.⁹⁶

Jeg har alt foretatt en bred interesseavveining under kapitlet om grunnlovsmessigheten av det å endre av samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser, og jeg finner ikke grunn til å gjenta den her, da de to vurderingene langt på vei vil være like. Likevel er det

⁹² Strukturkvote-dommen avsnitt 146.

⁹³ Kravet til proporsjonalitet ved inngrep etter hovedregelen i EMK P1-1 kommer til uttrykk i *Beyeler mot Italia* [GC] avsnitt 107 og i *Ališić m.fl. mot Bosnia-Hercegovina, Kroatia, Serbia, Slovenia og den tidlige jugoslaviske republikk Makedonia* [GC] avsnitt 108.

⁹⁴ *Spjorrong og Lönnroth mot Sverige* [P] avsnitt 69.

⁹⁵ *Broniowski mot Polen* [GC] avsnitt 151.

⁹⁶ HR-2018-1258-A (Gassled) avsnitt 136.

relevant å føye til noen betraktninger blant annet rundt momentet om hvordan partene har gått frem, ettersom at EMD trekker det frem som et særlig viktig moment i proporsjonalitetsvurderingen.

Riktignok har vedtakene om tildeling av utvinningstillatelser med nåværende samarbeidsavtale gitt rettighetshaverne på sokkelen en berettiget forventning om at det er nettopp denne versjonen av samarbeidsavtalen som vil regulere forholdet innbyrdes i lisensen i løpet av dens levetid. Å endre samarbeidsavtalen før utvinningstillatelsens utløp vil bryte med denne berettigede forventningen. Hvor hardt dette rammer rettighetshaverne, er av stor betydning.⁹⁷ Dette er noe vanskelig å måle, all den tid en på dette tidspunkt ikke har en fullstendig oversikt over endringene, men de mulige endringene som er skissert i kapittel 1.2.1 kan vanskelig karakteriseres som meget inngripende. Det er i stor grad tale om kodifisering av gjeldende praksis, og selv der det ikke er tilfellet er det fremdeles tale om endringer som partene i større eller mindre grad har ønsket. Det er også vanskelig å se for seg at endringen vil medføre direkte økonomiske tap, dette til forskjell fra regelendringen som ble behandlet i strukturvote-dommen, der rederiet led økonomisk tap som følge av innføring av tidsbegrensninger for strukturvoter.

EMD har også vektlagt hvorvidt klageren har drevet virksomhet i på et næringsområde preget av risiko.⁹⁸ Det at næringsdrivende allerede forholder seg til stor risiko i markedet ellers, tilsier ifølge EMD at stabile rammeverk og reguleringer er særs viktig på slike risikofylte områder. Også mindretallet i strukturvote-saken har lagt vekt på risikomomentet i samme retning, hvor det at fiskerinæringen allerede forholder seg til stor markedsmessig risiko ifølge Skoghøy medfører at en skal være særlig varsom med å godta endringer eller forstyrrelser.⁹⁹ Isolert sett kan dette tale for at endringer i petroleumsregelverket, herunder samarbeidsavtalen, bør gjennomføres langsomt og aldri med tilbakevirkende virkning. Likevel må dette ses i lys av statens behov for å regulere petroleumsvirksomhetene på sokkelen, der miljø og klimahensyn og økonomiske hensyn er særlig viktige.

Det er også verdt å se hen til EMDs praksis med hensyn til spørsmål om tilbakekall, omgjøring eller endring av virksomhetstillatelser i relasjon til EMK P1-1. EMD har i en rekke saker avvist klager fra norske klagere, hovedsakelig næringsdrivende innenfor fiskeri, der det har blitt anført krenkelse av beskyttede eiendomsinteresser.¹⁰⁰ EMD har ansett statens behov for regulering som en legitim begrunnelse for de inngrepene som har vært gjenstand for klage. Fiskerisektoren er på flere måter sammenlignbar med petroleumssektoren, hvor begge er preget av store investeringer, internasjonal virksomhet og utnyttelse av naturressurser. Slik sett bør de samme betraktningene gjøre seg gjeldende her. I tillegg bør en ha i mente at

⁹⁷ Det ble vektlagt av flertallet i Rt. 2013 s. 1345 at selv om endringene med hensyn til nye tidsbegrensninger ville medføre et tap for rederiet, ville andre regler kompensere for innføringen av tidsbegrensninger for strukturvoter, jf. avsnitt 151 flg.

⁹⁸ *Pine Valley Developments Ltd. M.fl. mot Irland* [J] avsnitt 59.

⁹⁹ Dommer Skoghøys mindretallsvotum i strukturvote-saken avsnitt 247. Se motsatt i flertallets votum i avsnitt 153.

¹⁰⁰ Se EMDs avvisningsavgjørelser i *Størksen mot Norge* [C], og *Antonsen mot Norge* [C].

konsekvensene for rettighetshaverne ved at den nye samarbeidsavtalen gjøres gjeldende på aktive utvinningstillatelser, ikke er meget store.

I den allerede nevnte Gassled-saken, som gjaldt endring i fastsettelse av tariffer med hjemmel i petrl. § 4-8 som innebar reduksjon av prisen for transport av gass i gassrørledningssystemet, der selskaper som hadde kjøpt seg opp i Gassled fikk reduserte inntekter, la Høyesterett avgjørende vekt på tre forhold da den kom til at endringen ikke var et inngrep som brøt med proporsjonalitetsprinsippet. For det første ble det vektlagt at partene kjente til behovet og risikoen for nye reguleringer på området.¹⁰¹ Selskapene hadde gjort omfattende vurderinger av den regulatoriske risikoen i forkant av sine oppkjøp i Gassled. Førstvoterende oppsummerte det slik: «At en kjent regulatorisk risiko realiserer seg for en av partene i et kontraktsforhold kan ikke veie tungt ved forholdsmessighetsvurderingen under P1-1. Partene kan selv ta hensyn til risikoen i sine forhandlinger om pris og andre vilkår».¹⁰²

Videre la retten vekt på at staten hadde en legitim begrunnelse for endringen i tariffreglene. På lik linje med spørsmålet som er gjenstand for denne oppgaven, befant en seg i Gassled-saken også på petroleumsområdet. Her er det et kjent behov for å ha gode reguleringsordninger, og for Gassled-sakens vedkommende særlig behov for god avkastningsregulering. Høyesterett la til grunn at partene var kjent med dette fordi staten hadde gjennomført en høringsrunde med de selskapene som senere reiste sak, hvor partene ikke hadde reist bekymringer knyttet til hvorvidt den foreslåtte reguleringen ville stride mot EMK P1-1. Til slutt la Høyesterett avgjørende vekt på at endringen i reguleringen ikke rammet partene særlig hardt. Her var det særlig de økonomiske konsekvensene, som ikke var av betydelig størrelse, som var avgjørende.

I proporsjonalitetsvurderingen etter EMK P1-1, skal staten, i tråd med langvarig EMD-praksis, innrømmes en skjønnsmargin. Dette begrunnes i at nasjonale stater, gitt deres innsikt i nasjonale forhold og særegne omstendigheter, ofte er bedre i stand til å vurdere et inngreps proporsjonalitet, enn EMD. Dommer Skoghøy la til grunn i sitt votum i strukturvote-saken at staten ikke bør innrømmes en slik skjønnsmargin der det er tale om å balansere borgernes rettssikkerhet mot politiske målsettinger.¹⁰³

Endringene som skal gjennomføres i samarbeidsavtalen tar sikte på å forbedre reguleringen av forholdene innbyrdes i de aktive utvinningstillatelsene, både for å imøtese ønsket fra rettighetshaverne om dette, og for å sikre en så god som mulig regulering av utvinningstillatelsene. Dermed kan det vanskelig sies at det er tale om å balansere hensyn til rettighetshavernes rettssikkerhet mot politiske målsettinger. Det er mer treffende å omtale det som et spenningsforhold mellom rettighetshavernes rettssikkerhet og hensyn til en effektiv og helhetlig regulering av de utvinningstillatelsene som er aktive på norsk sokkel. For å oppnå

¹⁰¹ Gassled-dommen avsnitt 137 - 140.

¹⁰² Gassled-dommen avsnitt 140, med henvisninger til EMDs dom *Nicolaas Nobel m.fl. mot Nederland* [C] avsnitt 39, *Matczyński mot Polen* [J] avsnitt 106 og *Kristiana Ltd mot Litauen* [J] avsnitt 110.

¹⁰³ Strukturvote-dommen avsnitt 259.

denne målsettingen, som er ment å komme sektoren, herunder også rettighetshaverne, til gode, bør en tilstå staten en viss skjønnsmargin.

Den nye samarbeidsavtalen som forventes tatt i bruk er som kjent et resultat av flere år med samarbeid mellom staten og rettighetshaverne på norsk kontinentalsokkel. Rettighetshaverne har selv tatt initiativ til revisjonen av avtalen, og staten har vært i dialog med rettighetshavergruppen over flere år for å sørge for at resultatet blir akseptabelt for alle parter. Det at staten kontinuerlig har tatt hensyn til og vektlagt ønsker og innspill fra rettighetshaverne, tilsier både at endringene ikke kommer særlig overraskende på rettighetshaverne, og at inngrepet er minimalt. Dette må ses i lys av at en befinner seg på et område med behov for gode reguleringer, hvor det er mange interesser som skal ivaretas. Ser man statens begrunnelse opp mot det at en endring av samarbeidsavtalen neppe vil ha store økonomiske konsekvenser for partene, og partenes kjennskap til reguleringsrisikoen, er det mest nærliggende å konkludere med at inngrepet er proporsjonalt.

4.5 Oppsummering

Endring av samarbeidsavtalen har forutsetningsvis sin hjemmel i bestemmelsen om vilkårsstilling i petroleumsloven § 3-3 fjerde avsnitt. Selv om endringen utgjør et inngrep i et konvensjonsbeskyttet eiendomsgode, er dette ikke i strid med EMK P1-1, fordi inngrepet faller under statens adgang til å kontrollere at eiendomsgodet er brukt i samsvar med allmennhetens interesse og er proporsjonalt sett opp mot dette formålet.

5 Forvaltningsrettslige regler om omgjøring

5.1 Innledning og presentasjon av vurderingen

Når staten tildeler utvinningstillatelser til den norske kontinentalsokkelen, opptreer staten som forvaltningsmyndighet og forvaltningsrettslige regler kommer til anvendelse, jf. konklusjonen i kapittel 2 om at samarbeidsavtalen er et forvaltningsvilkår med et privatrettslig element. Følgelig vil forvaltningsrettslige regler om vilkårsstilling komme til anvendelse. I tillegg til forvaltningsrettens generelle omgjøringsregler, kommer petroleumsloven inn som spesialregulering. Den gir staten hjemmel til å stille vilkår ved vedtak om tildeling av utvinningstillatelse. Hjemmelen for å sette dette som vilkår er petroleumsloven § 3-3, hvor det heter at «Kongen kan sette som vilkår for tildeling av utvinningstillatelse at rettighetshaverne inngår avtaler av bestemt innhold seg imellom».¹⁰⁴ Ordlyden «avtaler av bestemt innhold» blir i praksis brukt til å stille krav om at rettighetshaverne i en lisens inngår regnskaps- og samarbeidsavtale. Bestemmelsen tydeliggjør også at staten ensidig kan regulere hvordan avtalen er utformet, jf. ordlyden «bestemt innhold».

Riktignok åpner petrol. § 3-3 for at staten kan sette vilkår ved vedtak om utvinningstillatelse, men den presiserer ikke hva innholdet i disse vilkårene kan være eller om det er adgang til å endre de opprinnelige vilkårene etter at utvinningstillatelsen er blitt tildelt. En må derfor se hen til den alminnelige forvaltningsrettslige vilkårs læren, som er utviklet i juridisk teori og i rettspraksis. Vilkaer læren er foreslått lovfestet i NOU 2019:5, men er fremdeles ulovfestet.¹⁰⁵ Likevel underbygger forslaget om lovfesting at vilkårs læren er veletablert i forvaltningsretten. Spørsmålet videre er om vilkårs læren kan åpne for at staten stiller som vilkår at samarbeidsavtalens innhold må endres og gjennomføres i eksisterende lisenser.

Ettersom at utvinningstillatelser tildeles av Regjeringen, og ikke en «klageinstans eller overordnet myndighet», kommer ikke fristene i fvl. § 35 tredje avsnitt til anvendelse. Forvaltningen kan derimot omgjøre et vedtak «uten at det er påklaget» som følge av «alminnelige forvaltningsrettslige regler», jf. fvl. § 35 i henholdsvis første og femte avsnitt. Ordlyden «alminnelige forvaltningsrettslige regler» viser hen til ulovfestede regler om omgjøring. Den ulovfestede omgjøringsadgangen er utviklet i rettspraksis, forvaltningspraksis og den alminnelige rettsoppfatning.¹⁰⁶ Det må legges til grunn at omgjøring i vårt tilfelle vil være omgjøring til skade for den private. Det er en forutsetning for oppgaven er at en eller flere rettighetshavere motsetter seg en endring fordi de mener at dette vil medføre større eller

¹⁰⁴ Petroleumsloven § 3-3.

¹⁰⁵ NOU 2019: 5 kap. 34.2.1.

¹⁰⁶ Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2019) s. 521.

andre plikter enn det de ønsker, eller at det vil medføre en svekket posisjon for dem som rettighetshavere.

Når det er tale om omgjøring til skade, taler både hensynet til den private part og hensynet til tillit til vedtaket for å ha en snever omgjøringsadgang. Den private part bør alltid som hovedregel kunne innrette seg til et gyldig vedtak, uten å måtte ta høyde for at det senere kan bli omgjort til den private parts ugunst. At den ulovfestede omgjøringsadgangen er et unntak fra de alminnelige reglene om omgjøring i fvl. § 35, tilsier også at den ulovfestede regelen skal ha et snevert anvendelsesområde. Dette slik at regelen kun slår inn hvor omgjøring fremstår absolutt nødvendig, men hvor det ikke er mulig å gjøre om et vedtak etter de lovfestede reglene.

Denne forståelsen av regelverket underbygges av utvalgets kommentarer om omgjøringsregelen i forarbeidet til ny forvaltningslov. I NOU 2019: 5 kapittel 25.2.5. (Gjeldende rett), skriver utvalget:

«Det er en begrenset adgang til å omgjøre et vedtak på grunnlag av alminnelige ulovfestede forvaltningsrettslige regler (jf. fvl. § 35 femte ledd). Denne omgjøringsadgangen beror på en avveining av de interesser og hensyn som taler for og mot omgjøring, og forutsetter at det foreligger en markert interesseovervekt til fordel for omgjøring. Det vil særlig ha betydning om tungtveiende allmenne hensyn tilsier at vedtaket bør endres, og om forholdene har endret seg på noen vesentlig måte siden vedtaket ble truffet. I vurderingen vil det videre spille inn hvor omfattende endring det er tale om å gjøre i vedtaket, om den private part blir kompensert på noen måte, og om parten på noen måte har forårsaket behovet for omgjøring.»¹⁰⁷

Den ulovfestede adgangen til å omgjøre et forvaltningsvedtak skal fungere som en snever unntaksregel, av hensyn til den private parts innrettelse etter vedtaket. Med dette som premiss må utgangspunktet for vurderingen være at endringer i samarbeidsavtalen ikke kan gjennomføres på tildelte utvinningstillatelser med grunnlag i reglene om omgjøring, uten at det foreligger gode grunner for å gjøre det.

Om omgjøringsadgangen med hensyn til petroleumslisenser mener Jan Fridthjof Bernt at den «etter alt å dømme [vil] være begrenset til spørsmål som enten er av en så klar offentligrettslig karakter at parten ikke kan anses å ha noen berettiget forventning om at de er uttømmende normert i konsesjonen, eller hvor endringene i partens disfavør enten må anses som bagatellmessige i den større sammenheng, eller lar seg begrunne i radikalt endrede forutsetninger».¹⁰⁸ Bernt tar her en pragmatisk tilnærming, der han tar til orde for en omgjøringsadgang der konsekvensene for rettighetshaverne ikke er store, eller der offentlige hensyn tilsier at det bør være adgang til det.

Omgjøringsadgangen med hensyn til endring av samarbeidsavtalen beror følgelig her, som ellers, på en konkret interesseavveining. Sammenlignet med vurderingstemaet når det gjelder

¹⁰⁷ NOU 2019: 5 kap. 25.2.5.

¹⁰⁸ Bernt, *Striden om oljeutvinningskonsesjonenes rettslige status* (1980) s. 323 – 332.

omgjøring etter enten fvl. § 4 andre avsnitt eller § 35 tredje avsnitt, er kravet til interesseovervekt større her.¹⁰⁹ Dette skyldes nok at omgjøringsregelen er ulovfestet og åpner for en skjønnsmessig omgjøring av begunstigende vedtak som partene har innrettet seg i tillit til. Det vil altså ikke være tilstrekkelig for å omgjøre vedtaket at det er gode grunner for å gjøre det; hensynene for å omgjøre «må veie *vesentlig tyngre* enn hensynene mot» (min kursivering).¹¹⁰

Når en har å gjøre med et gyldig vedtak, som den eller de tilgodesette private parter har innrettet seg etter, i dette tilfellet ofte gjennom investeringer av kapital og menneskelige ressurser, må vedtaket bli stående med mindre det er hensyn til omgjøring som veier vesentlig tyngre enn hensyn til den private. Hans Petter Graver viser som eksempel til vedtak på områder hvor forvaltningens styringsbehov er stort, som i miljøretten eller der «menneskers liv, helse og sikkerhet står på spill».¹¹¹ Han presiserer likevel at omgjøringsadgangen ikke er begrenset til disse områder.

Det er verdt å nevne at måten en har valgt å regulere petroleumsvirksomheten på, legger opp til at det alltid vil være et spenningsforhold mellom statens ønske og behov for å kunne fritt lage nye regler eller endre eksisterende regler for å tilpasse seg endrende forhold, og rettighetshavernes behov for en forutsigbar og stabil forvaltning og deres øvrige næringsinteresser. Naturressursforvaltning generelt og petroleumsforvaltningen spesielt er områder hvor styringsbehovet er stort. Dette er tydeliggjort gjennom det omfattende og kompliserte regelverket som er laget rundt norsk petroleumsvirksomhet, som skissert i kapittel 1.3.

Det overordnede vurderingstemaet er følgelig om styrken og arten av de offentlige interessene som taler for omgjøring, veier *vesentlig tyngre* enn de berettigede forventninger og interesser som er knyttet til det opprinnelige vedtak fra partens side.¹¹²

Utgangspunktet for drøftelsen er altså at gyldige vedtak om utvinningstillatelse med tilhørende samarbeidsavtale bør bli stående, med mindre hensynet til omgjøring veier vesentlig tyngre enn hensynet til den enkelte lisens eller rettighetshaver. Fra statens side er det ikke tilstrekkelig å vise til et ønske om å tilgodese private eller offentlige interesser; det må være tale om *tungtveiende allmenne hensyn*.¹¹³ Vurderingstemaet er utviklet over tid gjennom domstols- og forvaltningspraksis. Hva som i et konkret enkelttilfelle vil være å anse som tungtveiende allmenne hensyn er ikke mulig å fastslå helt klart på generell basis. Grensen vil trolig flytte på seg ut fra sakens konkrete forhold og øvrige omstendigheter.

Likevel har domstolene og teoretikere pekt på noen hensyn som vil ha betydning. Det vil ha betydning «om vedtaket er av en slik art at det er viktig for folk å kunne innrette seg etter

¹⁰⁹ Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2019) s. 520.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Bernt *Avtale og offentlig myndighetsutøving* (1978) s. 97 - 98.

¹¹³ Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2019) s. 521.

det». ¹¹⁴ I tillegg kommer hensynet til de private interesser som taler for at vedtaket blir opprettholdt, herunder i hvilken grad parten har innrettet seg etter vedtaket, om omgjøring vil endre en bestående tilstand og hvor store konsekvenser endringen i så fall vil få. ¹¹⁵ Dersom det er kommet nye fakta til, kan dette få betydning. ¹¹⁶ Også hva som er best egnet til å opprettholde innbyggernes tillit til forvaltningen vil veie tungt når det er tale om vedtak som den private part allerede har innrettet seg etter. I denne sammenheng kan en stille spørsmål ved om det bør ha betydning når lisensen ble tildelt. Tildelingstidspunktet kan ha betydning for i hvilken grad rettighetshaverne har innrettet seg, eksempelvis om rettighetshaverne har rukket å gjøre store investeringer eller inngått andre kontrakter med leverandører. Spørsmålet vil dermed kunne stille seg annerledes ved lisenser som er tildelt nylig, sammenlignet med ti år gamle lisenser.

Videre er det av betydning om det er tale om varig virksomhet som krever store investeringer. I slike tilfeller vil endringer i faktiske forhold kunne ha store konsekvenser for den private, noe som vil tilsi at det skal en del til for å kunne endre eller trekke tilbake en tillatelse. Graver presiserer derimot at «mindre vidtgående omgjøringer, for eksempel strengere vilkår som følge av økt fokus på miljøvern, vil lettere kunne godtas». ¹¹⁷ Dette synliggjør at enhver foreslått endring må vurderes konkret, fordi ettersom at omgjøringens konkrete konsekvenser vil være et moment. Selv om det er viktig med forutsigbarhet, kan det faktum at det er tale om langvarig virksomhet tilsi at reguleringsbehovet er større, av hensyn til at staten skal kunne påse at virksomheten skjer i tråd med øvrige samfunnsutviklinger.

Det har altså betydning hva omgjøring innebærer. Det vil ofte være mer betenkelig å tillate en omgjøring med tilbakevirkende kraft enn en omgjøring som bare får virkning fremover i tid. ¹¹⁸ Dette skillet minner om sontringen mellom egentlig og uegentlig tilbakevirkning etter Grl. § 97, der en enklere vil kunne tillate omgjøring av samarbeidsavtalen der de nye forpliktelsene bare gjør seg gjeldende for fremtidig utøving av utvinningstillatelsen. Det kan eksempelvis tenkes at staten beslutter at samtlige lisenser skal pålegges å følge den nye samarbeidsavtalen med virkning fremover, men at de nye bestemmelsene ikke får virkning tilbake i tid. Dette blir en form for uegentlig tilbakevirkning, uten at uttrykket får betydning utover det å være en pedagogisk måte å konseptualisere tilbakevirkningen på.

I boken *Alminnelig forvaltningsrett*, trekker Graver frem betydningen av omgjøringens konkrete konsekvenser på følgende måte:

«Det har også betydning hva omgjøring innebærer. Som nevnt innledningsvis er det ofte mer betenkelig å tillate en omgjøring med tilbakevirkende kraft enn en omgjøring som bare får virkning fremover i tid. Omgjøring innebærer ikke nødvendigvis at vedtaket reverseres fullt ut. Det kan også innebære *mindre omfattende inngrep i gitte tillatelser, f.eks. at vilkår blir skjerpet eller at det blir stilt nye vilkår*. Også der hvor

¹¹⁴ Eckhoff og Smith, *Forvaltningsrett* (2022) s. 326 - 327.

¹¹⁵ Eckhoff og Smith, *Forvaltningsrett* (2022) s. 326.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2019) s. 524.

¹¹⁸ Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2019) s. 522.

forvaltningen ønsker å stille nye vilkår, må den bruke omgjøringsreglene hvis ikke den enkelte lov gir hjemmel for det. Omgjøring innebærer således ikke nødvendigvis at vedtaket helt reverseres. I interesseavveiningen skal det mindre til for å gjøre mindre endringer i et vedtak enn for å gjøre meget omfattende endringer, enn si å reversere det fullt ut» (min kursivering).¹¹⁹

Ifølge dette resonnementet, bør det være enklere å godta mindre endringer i en utvinningstillatelse, som for eksempel revidering av samarbeidsavtalen. Riktignok kan det ut fra dette fremstå som at det ikke er problematisk å gjøre den nye samarbeidsavtalen gjeldende for tildelte utvinningstillatelser, men dette utgangspunktet er i strid med synspunktet om at adgangen til ulovfestet omgjøring kun skal benyttes som en unntaksregel. Derfor må spørsmålet nyanseres gjennom en konkret interesseavveining.

Før dette må det imidlertid legges noen premisser. Som det er skissert i forbindelse med vurderingsmomentene i denne skjønnsmessige vurderingen, kan det ha betydning om en lisens er gammel eller ny. Også hvilke konkrete endringer som gjøres, og om den enkelte rettighetshaver anser den enkelte endring for å være til hans ugunst, har betydning. Det skal gjøres endringer i flere klausuler i samarbeidsavtalen, og hvordan hver enkelt rettighetshaver stiller seg til hver endring, er det ikke mulig å fastslå med den informasjon som er tilgjengelig. Derfor vil det måtte sonderes i vurderingen mellom de tilfellene der rettighetshaveren betrakter en endring som ugunstig eller gunstig. I tillegg vil jeg kommentere noen typetilfeller. Dette gjelder også når det skal vurderes etter hvor lenge det er mellom tidspunktet da utvinningstillatelsen ble tildelt og når endringene skal bli gjennomført.

5.2 Kan samarbeidsavtalen endres med virkning for tildelte utvinningstillatelser etter de ulovfestede forvaltningsrettslige reglene om omgjøring av enkeltvedtak?

Et av de mest avgjørende momenter i interesseavveiningen, som er trukket frem i juridisk teori, er innrettelseshensynet. Dette hensynet skal ivareta private parter der de som følge av å ha fått tildelt en tillatelse har tatt ytterligere steg for å realisere den rettigheten de er tildelt, slik at store investeringer, både av kapital og menneskelige ressurser, ikke går tapt.

Petroleumslisenser gir eksklusiv rett til leting og utvinning på angitte områder på sokkelen til noen få private aktører. Å få tildelt en lisens vil som regel bety at rettighetshaverne kan forvente å kunne skape store verdier, og vil medføre at selskapene legger ned betydelig arbeid og investeringer i forvaltning av lisensen. Dette innebærer blant annet inngåelse av avtaler med leverandører om ulike servicetjenester, investering i utstyr og mennesker, samt prosjektarbeid av enormt omfang.

¹¹⁹ Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2019) s. 521.

Ettersom en petroleumslisens i første omgang har varighet på inntil 10 år, jf. petrl. § 3-9, og ofte opp til 30 til 50 år ved utbygging, vil det kreve langvarige investeringer fra rettighetshaverne. Utgifter og gevinster forbundet med dette er i milliardklassen. Det vil si at det å innrette seg etter en petroleumslisens medfører et arbeid av betydelig størrelse, hvor fallhøyden for rettighetshaverne er tilsvarende stor. Som regel har rettighetshaverne også lagt ned flere år med forarbeid før en lisens blir tildelt dem, herunder ved å gjennomføre konsekvensutredninger, kjøpe eller hente inn seismiske data og utføre økonomiske analyser. Rettighetshaverne kan også i forberedelsene ha påtatt seg betingede forpliktelser overfor andre, som blir utløst når lisensen er tildelt. Ringvirkningene av å trekke tilbake eller i betydelig omfang endre en lisens, kan derfor ha et store konsekvenser for den enkelte rettighetshaver.

Det skal også tas i betraktning om vedtaket er gjort på et område hvor det er tale om varig virksomhet med store investeringer. Petroleumsnæringen er den største næringen i Norge, hvor det gjøres store investeringer, både av penger og menneskelige ressurser. Investeringene består dessuten ofte av transaksjoner på tvers av landegrensene. I tillegg kommer det at et petroleumsfelt kan ha en levetid på mange titalls år. Dette kan tilsi at det er gode argumenter for at kostnads- og varighetsmomentene bør slå sterkt inn som holdepunkt for å være varsom med å omgjøre vedtak på petroleumsområdet. Derimot ble kostnadsaspektet vurdert i NOU 1979: 43, hvor utvalgets flertall mente at næringsdrivende eksempelvis må «finne seg i [...] nye miljøvernbestemmelser som gjøres gjeldende overfor eldre bedrifter og som kan medføre betydelige omkostninger».¹²⁰ Ifølge utvalget vil dermed sterke miljømessige hensyn kunne tilsi at endringer tillates. Det lange tidsperspektiv kan dessuten på den annen side tilsi at det må være rom for å gjøre større eller mindre tilpasninger underveis. Forholdene og forutsetningene etter 30 år kan være helt forskjellige fra de som lå til grunn ved tildeling av en utvinningstillatelse. Statens behov for å tilpasse reguleringer over tid bør dessuten være en kjent risiko for rettighetshaverne.

Det kan videre tenkes at konsekvensene som en endring av samarbeidsavtalen har for en gitt lisens, ikke er særlig store i det hele tatt. For eksempel, når det er tale om endringer i reglene for informasjonsdeling, oppleves ikke dette nødvendigvis som svært belastende, all den tid et flertall av rettighetshaverne ønsker en slik endring. Det er i alle tilfelle meget tvilsomt om det i det hele tatt får virkning for resultatet av arbeid eller investeringer som er gjort, eller andre handlinger og beslutninger som er foretatt, i forbindelse med en utvinningstillatelse. At noen av rettighetshaverne er misfornøyd med en av endringene i samarbeidsavtalen, medfører ikke med noen automatikk at innrettelseshensynet kan slå inn med overbevisende styrke i favør av disse rettighetshaverne på vegne av hele rettighetshavergruppen. Det samme kan sies dersom endringene inntreffer kort tid etter en lisens er tildelt. Selv om det er vanskelig å si noe om hvor omfattende arbeid som igangsettes etter en utvinningstillatelse er tildelt, bør det ha betydning om en lisens er 10 år gammel eller under ett år gammel. Derimot er det heller ikke enkelt å trekke noen klar grense hvor alle lisenser som er tildelt innenfor en viss tid før endringene gjøres gjeldende, har beskyttelse mot disse endringene.

¹²⁰ NOU 1979: 43 s. 27.

Innrettelseshensynet kan altså på den ene siden tilsi at en skal unngå å gjøre den nye samarbeidsavtalen gjeldende for gjeldende lisenser, fordi ettersom at rettighetshaverne trolig har et sterkt behov for å kunne handle i tillit til vedtaket slik det ble tildelt, gitt de store investeringene og andre beslutninger som tas på bakgrunn av en gitt lisens. På den andre siden kan det innvendes at selv om det for rettighetshaverne prinsipielt sett er mer behagelig at vilkårene for en utvinningstillatelse ikke endres etter den er tildelt, er det ikke en praktisk problemstilling all den tid endringene er relativt små sett opp mot størrelsen på regelverket i sin helhet. I tillegg vil en aktør i petroleumsnæringen måtte forvente regulatoriske endringer, gitt virksomhetens varighet og ringvirkninger for samfunnet for øvrig. Graver har fremhevet at det skal mer til for å gripe inn i et vedtak som angår et engangstilfelle, enn et vedtak som «gjelder for et lengre tidsrom».¹²¹ Dette synspunktet kan i dette tilfellet tilsi at terskelen for å tillate omgjøring senkes noe.

Innrettelseshensynet har samtidig også en side mot det avtalerettslige innslaget i samarbeidsavtalen. Det er interessant å stille spørsmål rundt hvilke forventninger rettighetshaverne kan ha til samarbeidsavtalen og en eventuell utvikling og endring av den. Riktignok har Høyesterett vært tilbakeholden med å konstatere at staten har innskrenket sin egen myndighet ved inngåelse av avtale med private parter. Når det gjelder samarbeidsavtalen har staten uansett bare inngått slik avtale i de tilfellene der Petoro er part. Likevel kan det tenkes at det avtalerettslige elementet ved det som i utgangspunktet er et forvaltningsvilkår, som gir rettighetshaverne en forventning om at samarbeidsavtalen er bindende slik den ble inngått, gjør det vanskeligere for staten å kunne foreta endringer i avtalen, enn om det bare hadde vært tale om å ilegge rettighetshaverne rent offentligrettslige forpliktelser. Saken i Rt. 1957 s. 522 (Norsk Hydro) omhandlet en tvist hvor Norsk Hydro hevdet at staten avtalerettslig hadde bundet seg til å gi Hydro adgang til effektivt skattemessig fradrag for overprisavskrivninger.¹²² Høyesterett la til grunn at berettigede forventninger i forbindelse med et forvaltningsvedtak skal ha særskilt beskyttelse mot senere endringer når det foreligger et avtalemoment.

All den tid rettighetshaverne seg imellom er bundet til avtalen slik den ble inngått, kan det argumenteres for at de må kunne ha tillit til både at myndighetene ikke endrer den i ettertid, på samme måte som at de kan forvente at deres medkontrahenter følger og praktiserer avtalen slik den ble inngått. Spørsmålet her ligner noe på Norsk Hydro-saken, hvor det foreligger et fremtredende avtalemoment. Dette taler for at rettighetshavernes berettigede forventninger til at samarbeidsavtalen blir praktisert slik de forutså ved tildelingen. Derimot kan nok ikke rene privatrettslige momenter tas til inntekt for at forvaltningen ikke skal kunne omgjøre et vedtak dersom øvrige momenter tilsier at det foreligger en slik omgjøringsadgang. Likevel vil nok dette momentet veie tungt i interesseavveiningen, og skjerpe terskelen for å åpne for omgjøring gjennom endring av samarbeidsavtalen.

Videre skal det også tas hensyn til de private interesser i tillatelsen. Som beskrevet ovenfor, har de ulike forslagene til endring skapt uenighet blant de forskjellige oljeselskapene som er

¹²¹ Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2019) s. 521.

¹²² Rt. 1957 s. 522 (Norsk Hydro).

aktive på den norske sokkelen. Ulike lisenser består av ulike sammensetninger av disse oljeselskapene. Derfor kan en endring med virkning for en eksisterende lisens være ønsket av én rettighetshaver, men ikke de(n) andre. Dermed kan en si at det er mulig at endringene ofte vil tilgodese i alle fall en part i en gitt utvinningstillatelse. Derimot må en også se på lisensen som helhet. Det er ikke i lisensens interesse å skape konflikt omkring vilkårene for forvaltningen av tillatelsen. Lisensen som helhet vil som oftestvære best tjent med å kunne forvalte tillatelsen slik de forespeilet seg da den ble tildelt, selv om kanskje en eller to rettighetshavere ville ha ønsket en endring velkommen.

Derimot kan det innvendes mot dette at endringene i stor grad er ønsket fra rettighetshavernes side. De har sammen arbeidet opp mot departementet om å utforme en ny samarbeidsavtale. De er i nokså lang utstrekning enig om resultatet av dette arbeidet. Det er kun noen av de foreslåtte endringene i enkeltklausuler som har skapt uenighet. Slik sett kan uenigheten omtales som nokså liten, på samme tid som rettighetshaverne som interessegruppe i stor grad ønsker å endre avtalen. Hvilket synspunkt den enkelte rettighetshaver har fremmet under arbeidet med revideringen av avtalen, avgjør til en viss grad om endringene skal anses som tyngende eller belastende for den enkelte. Men dersom man ser på rettighetshaverne som en gruppe, kan det vanskelig sies at endringene ikke er ønsket, all den tid de selv har tatt initiativet og samarbeidet tett opp mot departementet om å komme frem til en avtale som sikrer bedre samarbeidsforhold i interessentskapet.

Også hensyn til tilliten til petroleumsforvaltningen må ha betydning i interesseavveiningen. Gitt at petroleumsnæringens eksistens blir stadig mer politisk betent, og at den har så stor innvirkning på sysselsettingen i Norge og landets statsbudsjett, vil naturligvis de fleste innbyggere være opptatt av hvordan den forvaltes. Her er nøkkelordene langsiktig tenking og forutsigbarhet. Forvaltningen av våre felles naturressurser må ta hensyn til hvordan utnyttelse i størst mulig grad kan komme innbyggerne til gode. Slik sett kan uforutsigbarhet i form av tilbakevirkende endringer være i strid med det som er i samfunnets interesse. Derimot har det igjen betydning at endringene i stor grad er ønsket fra rettighetshaversiden. At rettighetshaverne opplever vilkårene for å drive petroleumsvirksomhet som gunstige, fører til at de vil fortsette å drive med dette så lenge det er lønnsomt. Dette er igjen et gode for samfunnet, som nyter godt av inntektene denne virksomheten medfører. At vilkår for å drive petroleumsvirksomhet utvikles i samarbeid mellom staten og rettighetshaverne må derfor først og fremst anses som positivt, og tillitsmomentet blir derfor ikke et sterkt argument i retning av at omgjøring skal forbys.

Et moment som skal vektlegges er hvorvidt omgjøring av tillatelsen vil endre en bestående tilstand.¹²³ Å endre avtalevilkårene som ligger til grunn for lisensens samarbeid og virksomhet vil trolig endre hvordan lisensen arbeider, og hvordan rettighetshaverne forholder seg til hverandre. En av de mer betente endringene som gjelder informasjonsdeling, kan føre til konkrete endringer i hvordan den enkelte rettighetshaver behandler informasjon som etter dagens avtale er intern for lisensen. Dersom informasjonsdelingsregelen liberaliseres, kan dette medføre endringer i en bestående tilstand, altså hvordan partene behandler informasjon.

¹²³ Eckhoff og Smith, *Forvaltningsrett* (2022) s. 325.

Derimot kan det være misvisende å tale om endringer i en bestående tilstand, all den tid endringen ikke er betydelig sett opp mot utvinningstillatelsens eller virksomhetens størrelse. En endring i eksempelvis informasjonsdelingspraksis eller stemmerettsreglene får ikke nødvendigvis store ringvirkninger sett relativt opp mot eksempelvis endringer i skatteregelverket. For mange lisenser vil trolig ikke mindre endringer i samarbeidsavtalen få noen konsekvenser for det daglige arbeidet i det hele tatt.

Hvor store konsekvenser en endring av samarbeidsavtalen vil få, skal tillegges vekt i vurderingen. Ovenfor er noen av disse konsekvensene forsøkt skissert. Det er nok likevel forskjellig for hver enkelt lisens hvor store disse konsekvensene oppleves. Dersom selskapene kan stille seg bak endringen, vil det ikke oppleves belastende å måtte tilpasse seg endrete regler. Derimot vil selskaper som ikke ønsket endringen, i ulik grad være kritisk til omgjøringen og konsekvensene av denne. Dette vil likevel avhenge av selskapet og hvilken utvinningstillatelse det er tale om. Et selskap kan vurdere endringen ulikt ut fra hvilken lisens de operer i. Det som kan godtas på en lisens, kan oppleves problematisk på en annen lisens.

Hvor vidtgående omgjøringen er, skal også tas i betraktning. Teoretikere synes å være enige om at mindre endringer i et vedtak lettere kan godtas, ettersom at mindre vidtgående omgjøringer ikke er særlig inngripende. Blant annet skriver Eckhoff og Smith at «mindre vidtgående omgjøringer, f.eks. strengere vilkår som følge av økt vekt på miljøvern, vil lettere kunne godtas». ¹²⁴ Dette gjelder særlig om konsekvensen av omgjøringen er liten relativt til tillatelsens betydning ellers. En endring av enkelte klausuler i samarbeidsavtalen kan neppe regnes for å være omfattende eller vidtgående, om man ser helt konkret på hvilke endringer det er aktuelt å gjøre. Det at omgjøring i dette tilfelle innebærer en mindre endring, ikke et tilbakekall, taler for at det kan tillates.

Om omgjøringen vil få reell tilbakevirkende kraft eller ikke er også et relevant moment. Her er premisset at omgjøringen vil virke inn på tidligere tildelte tillatelser i den forstand at endringene vil påvirke fremtidig utøvelse av rettighetene som utvinningstillatelsen gir rettighetshaverne. Dette kan omtales som uegentlig tilbakevirkning, og er en form for omgjøring som teoretikere har tatt til orde for at enklere burde godtas. Gitt at implementering av den nye samarbeidsavtalen bare vil påvirke hvordan utvinningstillatelsen opptrer fremover, taler dette momentet for at det bør godtas at den nye samarbeidsavtalen blir gjort gjeldende på tildelte utvinningstillatelser.

Formålet med revideringen av samarbeidsavtalen er å forenkle avtalen, å endre noen regler slik at de bedre samsvarer med nåværende praksis, samt å tilføre noen nye regler med sikte på å sikre en bedre utøvelse av petroleumslisensene. Endringene berører derimot ikke de store eller mer overordnede hensyn eller momenter ved petroleumsforsvaltningen, som for eksempel hensyn til klima og miljø, eller hensyn til helse, arbeidsmiljø og sikkerhet. Det er i all hovedsak tale om endringer som skal forenkle samarbeidet innad i en lisens. Graver viser i sin lærebok til at hensyn til beskyttelse mot helsefarer eller andre direkte farer vil være særlig

¹²⁴ Ibid.

legitime grunner til å omgjøre et vedtak.¹²⁵ Sett opp mot eksempelvis hensyn til miljø sikkerhet, helse eller andre hensyn som er trukket fram i juridisk teori, fremstår ikke disse hensyn som tilstrekkelig verneverdige i den grad at de kan legitimere en omgjøring av tillatelser med tilbakevirkende kraft. På den andre siden vil det at endringene ikke medfører store konsekvenser tale for at omgjøringen er såpass lite inngripende at den likevel kan godtas. Her er statens styringsbehov et viktig moment.

Om det offentlige har bundet sin myndighet ved avtale, kan det vanskeliggjøre omgjøring, selv om andre hensyn og momenter skulle tilsi at det er adgang til det. Når det er tale om sterke allmenne hensyn, siktes det særlig de tilfeller der det offentlige handler på vegne av samfunnet for øvrig sine interesser.¹²⁶ Terskelen for å anse staten for å være bundet ved avtale er noe høy, men i noen tilfeller har retten likevel konstatert at det har skjedd.¹²⁷

Saken i Rt. 1957 s. 522 (Norsk Hydro) omhandlet en tvist hvor Norsk Hydro hevdet at staten avtalerettslig hadde bundet seg til å gi Hydro adgang til effektivt skattemessig fradrag for overprisavskrivninger.¹²⁸ Høyesterett vurderte at statens ønske om å spare penger ikke i seg selv var en tilstrekkelig begrunnelse for en slik regelendring som grep inn i etablerte forhold. Det at det var et avtalemoment tilsa at det var særlig grunn til å ta hensyn til Hydros berettigede forventninger. Dommen kan tas til inntekt for at når et forhold mellom staten og en privat part har et avtalemessig preg, er terskelen for omgjøring særlig høy. Dessuten kan en også slutte fra denne dommen at hensyn til statens økonomi ikke er et særlig viktig argument opp mot den privates berettigede forventning.¹²⁹

Spørsmålet som er gjenstand for denne oppgaven omhandler derimot ikke statens økonomi, men hva som er en fornuftig måte å regulere petroleumstillatelsene på. Å ha samme samarbeidsavtale på samtlige lisenser, også de som ble tildelt før den nye samarbeidsavtalen trer i kraft, er i seg selv en verdi fordi dette regulatorisk vil være enklere å forholde seg til, både for staten og for rettighetshaverne.

Slik både Graver, Eckhoff og Smith, blant andre skriver, må spørsmålet om omgjøringer, her om samarbeidsavtalen kan gjøres gjeldende på eldre utvinningstillatelser, avgjøres basert på en konkret, skjønsmessig helhetsvurdering. Forfatterne er derimot forsiktige med å uttale seg om hvordan ulike momenter eller hensyn skal vektas i enhver vurdering, da dette gjerne avhenger av sakstypen og hvilken sektor vedtaket gjelder.

I dette tilfelle er det tale om petroleumssektoren, hvor forutberegnelighet og stabile vilkår ofte er stikkord når det er aktuelt å endre på regelverket. Derimot er det vanskelig å si noe om akkurat hvilke endringer som kan være aktuelle, all den tid den nye samarbeidsavtalen ikke ennå er gjort tilgjengelig. Hvor omfattende endringene vil være, er derfor usikkert, men man

¹²⁵ Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2019) s. 522.

¹²⁶ Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2019) s. 523.

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Rt. 1957 s. 522 (Norsk Hydro)

¹²⁹ Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2019) s. 523 med henvisning til Bernt, *Avtaler med stat og kommune* (1981) s. 308-309.

kan legge til grunn at det i alle fall vil gjøres endringer som påvirker hvordan rettighetshaverne kan behandle informasjon i lisensene de er del av og hvilke stemmereglene som skal legges til grunn. Disse må anses som endringer av betydning, men ikke av omveltende karakter. Dessuten er endringene ønsket fra rettighetshavernes side. Likevel, sett i lys av viktigheten av forutsigbarhet og stabilitet i rammeverket for petroleumssektoren, må terskelen for å omgjøre en del av en utvinningstillatelse legges noe høyt.

At endringer i noen klausuler i samarbeidsavtalen, sett relativt opp mot størrelsen på det helhetlige konsesjonsverket, må anses for å være nokså små, trekker i retning av at omgjøring kan tillates, slik at den nye samarbeidsavtalen kan gjøres gjeldende på tildelte utvinningstillatelser. På den andre siden, selv om omgjøringen ikke er spesielt vidtgående, er det tale om omgjøring av vedtak på et område og i en sektor hvor det er stort behov for forutsigbarhet. Dette skyldes de enorme investeringer som gjøres og de store ressursene som går til forvaltning av en utvinningstillatelse. Mot dette kan en likevel innvende at den omgjøringen det her er tale om ikke nødvendigvis får utslag eller konsekvenser for investeringer som er gjort i forbindelse med en utvinningstillatelse. Jeg anser det for å ha stor betydning at rettighetshaverne selv har etterlyst revisjon av samarbeidsavtalen, og har vært pådriver for dette arbeidet, og dette trekker i retning av at omgjøring bør være tillatt.

Likevel er endringer i konsesjonsverket egnet til å skape usikkerhet, både hos rettighetshaverne og deres samarbeidspartnere og medkontrahtenter, typisk andre bedrifter som selger tjenester til oljeselskapene. I tillegg kommer innrettelseshensynet, det vil si hensynet til at partene skal kunne innrette seg etter vedtaket slik det ble fattet, sterkt inn. Dette må også ses i lys av det privatrettslige innslaget i utvinningstillatelsen. Gitt utvinningstillatelsens varighet og at mange beslutninger tas som følge av tildeling av en utvinningstillatelse, er det særlig viktig at rettighetshaverne kan ha tillit til at den ikke endres eller kalles tilbake i ettertid, med unntak av den lovfestede adgangen til å kalle tilbake en slik tillatelse.

Samlet sett fremstår ikke behovet for å kunne endre samarbeidsavtalen med tilbakevirkende kraft som tilstrekkelig til å oppfylle kravet til «tungtveiende allmenne hensyn». Selv om gode grunner taler for å åpne for å gjøre den nye samarbeidsavtalen gjeldende for aktive utvinningstillatelser, herunder hensyn til lik regulering og forenkling av regelverket rundt petroleumslisensene, ligger terskelen høyt for å tillate dette. Det foreligger ikke hensyn som veier «vesentlig tyngre» for å tillate endring av samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser, enn hensyn mot. Det er derfor ikke adgang til å endre samarbeidsavtalen med virkning for allerede tildelte utvinningstillatelser, etter de ulovfestede reglene om omgjøring til skade for den private part.

6 Avsluttende bemerkninger

6.1 Overordnet om hovedfunnene

Gjennomgangen ovenfor viser at spørsmålet om hvorvidt staten kan endre samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser, ikke enkelt lar seg besvare. På den ene siden står man overfor problemstillinger relatert til rekkevidden av det konstitusjonelle forbudet mot tilbakevirkende lover og det menneskerettslige og konvensjonsfestede vernet om eiendomsgoder, mens en på den andre siden skal forholde seg til de forvaltningsrettslige reglene om omgjøring. Her kommer samarbeidsavtalens delvis privatrettslige karakter også inn. Til felles har samtlige innfallsvinkler at det må foretas en form for interesseavveining for å vurdere om det er forholdsmessig å gjøre endringer i konsesjonsvilkår med virkning for aktive konsesjoner. Hvor terskelen legges for hvor stor aksept en skal ha for endringer av slik karakter, varierer ut fra hvilken innfallsvinkel en har.

Prinsippregelen i Grunnloven § 97 legger opp til en interesseavveining som skal beskytte den private part mot urimelig eller uvilkårlig tilbakevirkning. Noe sammenlignbar er regelen i EMK P1-1, som skal gi vern mot inngrep i eiendomsgoder hvor inngrepet er uproporsjonalt sett opp mot formålet om å «kontrollere at eiendom blir brukt i samsvar med allmennhetens interesse».¹³⁰ Den forvaltningsrettslige regelen om omgjøring til konsesjonærens ugunst stiller seg derimot annerledes. Her skal det riktignok også foretas en interesseavveining, men i motsetning til ved Grunnlovens § 97 og EMK P1-1, hvor en skal balansere hensynene mot hverandre, skal en her vurdere om hensynene som taler for omgjøring veier vesentlig tyngre enn hensynene som taler imot. Det skal altså være en vesentlig interesseovervekt i favør omgjøring. At terskelen for omgjøring etter forvaltningsrettens ulovfestede omgjøringsregler ligger høyere enn kravet til alminnelig interesseovervekt etter Grl. § 97 og EMK P1-1, har hatt betydning for svaret på oppgavens problemstilling. Resultatet etter denne avveiningen er at staten ikke kan endre samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser, selv om verken konstitusjonelle eller menneskerettslige regler stenger for det.

6.2 Når kan samarbeidsavtalen endres med virkning for tildelte utvinningstillatelser?

Som analysen ovenfor viser, vil staten ikke kunne gjennomføre endringer i samarbeidsavtalen med virkning for tildelte utvinningstillatelser. Det foreligger gode grunner og hensyn som tilsier at dette bør være mulig, herunder hensyn til effektiv forvaltning og likhet på tvers av utvinningstillatelsene. Derimot vurderes det slik at disse hensynene ikke er å anse som *tungtveiende allmenne hensyn* som altså veier vesentlig tyngre enn eksempelvis hensyn til

¹³⁰ EMK P1-1 første avsnitt tredje setning.

rettighetshavernes rettssikkerhet, herunder at de har innrettet seg etter utvinningstillatelsen og skal kunne ha tillit til det forvaltningsvedtaket de har fått tildelt.

All den tid dette skal vurderes ut fra en interesseavveining, er det flere og mer tungtveiende interesser – som statens behov og interesse for kontroll med utvinning av naturressursene – som taler for å tillate omgjøring, enn det er interesser som tilsier det motsatte. Likevel når ikke dette opp til den strenge terskelen i den forvaltningsrettslige vurderingen, hvor det må foreligge *tungtveiende allmenne hensyn* for å tillate omgjøring. Dermed blir resultatet at det etter Grunnlovens bestemmelse om forbud mot tilbakevirkende vedtak trolig er mulig å gjøre den nye samarbeidsavtalen gjeldende for tildelte utvinningstillatelser, men hvor dette vil det være i strid med de ulovfestede forvaltningsrettslige omgjøringsreglene.

At den ulovfestede omgjøringsregelen i forvaltningsretten oppstiller en streng terskel kommer også til syne når en sammenligner denne med interesseavveiningen etter EMK P1-1. En slik endring det her er tale om er det adgang til å foreta etter kontrollregelen i EMK P1-1, så fremt inngrepet er proporsjonalt til formålet det er ment å oppnå. Det er gode argumenter for å endre samarbeidsavtalen, og det å gjøre endringen gjeldende for tildelte utvinningstillatelser fremstår ikke særlig inngripende. Dermed vil heller ikke EMK P1-1 stå i veien for en slik endring. Det er altså den ulovfestede forvaltningsrettslige omgjøringsregelen som hindrer staten i å kunne pålegge tildelte utvinningstillatelser å gjennomføre den nye samarbeidsavtalen.

Likevel er det gode grunner som taler for at staten bør ha adgang til å endre samarbeidsavtalen og gjøre slike endringer gjeldende for samtlige aktive utvinningstillatelser. Når det likevel ikke finnes rettslig hjemmel for dette, reiser det noen rettspolitiske spørsmål, som vil behandles nedenfor.

6.3 Noen rettspolitiske synspunkt

Det foreligger altså ikke *tungtveiende allmenne hensyn* som tilsier at omgjøring kan tillates når staten ønsker å gjøre den samme versjonen av samarbeidsavtalen gjeldende for samtlige aktive petroleumslisenser. Derimot er det etter min vurdering et fravær av sterke argumenter og hensyn som tilsier at omgjøring *ikke bør* tillates i dette tilfelle. Riktignok bør hensynet til rettighetshavernes innrettelse, herunder betydningen av det privatrettslige innslaget i samarbeidsavtalen, legges vekt på i avveiningen. Disse hensyn medfører jo at en skal utvise varsomhet med hensyn til omgjøring av forvaltningsvedtak. Likevel er det to momenter som etter mitt syn er avgjørende for min konklusjon om at en bør tillate omgjøring i dette tilfelle. For det første legger jeg vekt på at hensyn til statens mulighet for å sikre en enhetlig og forenklet forvaltning av utvinningstillatelsene tilsier at omgjøring bør tillates, og for det andre at inngrepet i dette konkrete tilfelle ikke fremstår særlig stort.

I tillegg befinner en seg på petroleumsrettens område, hvor statens regulatoriske behov er store fordi forvaltningen av petroleumsressursene har stor betydning for samfunnet for øvrig. Dette innebærer, slik jeg ser det, at det bør være adgang til omgjøring i tilfeller som dette *de*

lege ferenda. Det er dermed et betimelig spørsmål om de generelle forvaltningsrettslige reglene er tilstrekkelig tilpasset denne spesielle situasjonen, og om de er egnet til å ivareta de ulike gjeldende hensyn på en tilfredsstillende måte.

Som det er vist ovenfor, er samarbeidsavtalen en unik regulatorisk konstruksjon i norsk rett. At samarbeidsavtalen både fungerer som forvaltningsvilkår og skaper privatrettslige forpliktelser mellom rettighetshaverne, sørger for at staten kan ha kontroll med hvordan rettighetene som gis med en utvinningstillatelse utvinnes slik staten anser det som mest formålstjenlig. Avtalemomentet sikrer også at deltakerne i interessentskapet er gjensidig forpliktet overfor hverandre til å oppfylle deres del av avtalen. Med denne avtalen, som på engelsk omtales som «*joint operating agreement*», oppnår man også at forholdet mellom rettighetshaverne i en lisens er preget av tillit og forenlige forretningsmessige interesser i at utvinningstillatelsen skal utøves på best mulig måte. Slik sett er kanskje det engelske navnet for samarbeidsavtalen mer treffende, da det også får frem at det å inngå samarbeidsavtale for rettighetshaverne er som å gå inn i et foretak eller selskap. Dette underbygger betydningen av partenes innrettelse.

Samtidig har staten som nevnt store interesser i norsk petroleumsvirksomhet. Det er tale om å gi bort retten til å oppdrive noen av landets naturressurser med kommersielle formål, hvor store verdier er involvert. I tillegg til det kommersielle aspektet, kommer det at om staten skal kunne avse disse petroleumsressursene og tillate private aktører å utvinne dem, må det sikres at allmennhetens interesser er ivaretatt. Herunder faller den økonomiske forvaltningen av petroleumsressursene, samt at systemet skal forvaltes på en effektiv måte, hvor det tas hensyn til andre interesser enn de rent kommersielle.

Ved anvendelse av de forvaltningsrettslige omgjøringsreglene stilles disse hensynene opp mot hensyn til rettighetshavernes rettssikkerhet og deres berettigede forventninger. En kan stille spørsmål ved om det er hensiktsmessig. Riktignok skal disse hensyn veie tungt ved betydelige inngrep, og det er viktig at det er skranker for statens adgang til å gripe inn i utvinningstillatelser, hvor de privates kommersielle interesser må ha vern. Her er det naturlig å se til både Grunnloven § 97 og EMK P1-1, som begge vil få anvendelse ved slike spørsmål. Reglene i Grunnloven § 97 og EMK P1-1 vil etter mitt syn ivareta de privates interesser på en tilfredsstillende måte i tilfeller hvor inngrep eller endringer i utvinningstillatelsen ikke bør være tillatt. Dette viser drøftelsene av disse to reglene ovenfor, hvor interesseavveiningen tar høyde for disse hensyn, men likevel åpner for endring i dette tilfelle. Slik jeg vurderer det har man altså to prinsippregler som gir rettighetshaverne tilstrekkelig vern der en omgjøring vil være uakseptabel. Det fremstår derfor uforståelig at det er den ulovfestede forvaltningsrettslige regelen om omgjøring som skal være hinderet i dette tilfelle.

Når bruk av samarbeidsavtale skal bidra til en effektiv regulering, fremstår det kontraproduktivt at staten ikke skal kunne endre denne for å tilpasse den til utviklinger i sektoren og samfunnet for øvrig. Særlig uheldig er det når endringene også er etterspurt fra rettighetshavernes side, men hvor dette likevel ikke er et tilstrekkelig tungtveiende argument for å åpne for omgjøring. I praksis vil nok rettighetshaverne godta at endringen gjennomføres,

men prinsipielt er det problematisk at staten ikke har adgang til å revidere samarbeidsavtalen, dersom begrunnelsen for endringen er god nok, slik den er i dette tilfelle.

På den andre siden bør ikke en slik omgjøringsadgang være uten begrensninger, slik at staten får et for stort handlingsrom og dermed fortløpende vil kunne endre samarbeidsavtalen og gjøre kontinuerlige inngrep i tildelte utvinningstillatelser. Utvinningstillatelsene er tross alt enkeltvedtak, og må ha et visst vern mot endring. Mangelen på adgang til å endre samarbeidsavtalen når det klart fremstår som hensiktsmessig, synliggjør at de forvaltningsrettslige omgjøringsreglene kanskje ikke er det regelsettet som bør anvendes i spørsmål som dette. Likevel er det etter gjeldende regelverk uunngåelig at disse kommer til anvendelse, slik samarbeidsavtalen benyttes i dag. Dette reiser spørsmål om reguleringen av de plikter og rettigheter som følger av samarbeidsavtalen, heller bør reguleres på en annen måte.

6.3.1 Mulige løsninger

For at staten skal kunne endre samarbeidsavtalen i det tilfellet vi står overfor her, må det foreligge lovhjemmel eller annen hjemmel for det, siden den ulovfestede regelen om omgjøring av enkeltvedtak ikke tillater det. Her ligger en mulig løsning i forvaltningsrettens regel om omgjøring til skade for den private part, i forvaltningsloven § 35 femte avsnitt:

«De begrensninger i adgangen til å omgjøre et vedtak som er forutsatt i første, annet og tredje ledd, gjelder ikke *når endringsadgangen følger av annen lov, av vedtaket selv eller av alminnelige forvaltningsrettslige regler*» (min kursivering).¹³¹

Det er de tre siste ordene som har vært den aktuelle hjemmelen for omgjøring i dette tilfelle, men bestemmelsen åpner også for omgjøring der det foreligger annen lovhjemmel for det, eller der vedtaket i seg selv åpner for det. Her presenteres altså to mulige løsninger, der begge fremstår som nokså «lavthengende frukt» for lovgiver eller utøvende makt, avhengig av hvilket alternativ en velger.

Det første alternative innebærer å at lovgiver inntar et forbehold om at senere endringer kan skje i den aktuelle hjemmelsloven, i dette tilfelle i petroleumsloven § 3-3. Bestemmelsen i petrl. § 3-3 fjerde avsnitt gir staten adgang til å stille vilkår om at det inngås avtale om bestemt innhold. Uten å begi meg ut på et forsøk på å formulere en treffende supplerende bestemmelse, virker det tilsynelatende ukomplisert å føye til en setning om at avtalen eller slike avtaler kan endres etter at utvinningstillatelsen er tildelt. I så tilfelle må det være en forutsetning at endringen ikke medfører urimelig ulempe for utvinningstillatelsen, og at det ikke foreligger sterke hensyn som taler imot. Avhengig av hvordan en formulerer en slik hjemmel, og hvilke betraktninger lovgiver legger til grunn for en slik lovendring, vil en kunne åpne for omgjøring i tilfeller der det fremstår hensiktsmessig og hvor en endring ikke vil

¹³¹ Fvl. § 35 femte avsnitt.

ramme rettighetshaverne for hardt. Her vil innrettelseshensynet være sentralt, og dette ville måtte komme til uttrykk, eksempelvis i forarbeider til en slik lovendring.

Det andre alternativet er at utvinningstillatelsen, altså vedtaket fra departementet, inneholder et uttrykkelig forbehold om at samarbeidsavtalen kan bli endret. Dette sikrer en stor grad av forutberegnelighet for rettighetshaverne. Likevel bør et slikt forbehold også skissere i hvilke tilfeller endring av samarbeidsavtalen vil være aktuelt, og i hvilken utstrekning det vil være aktuelt for departementet å ensidig endre samarbeidsavtalen. Noen endringer vil kanskje gripe så dypt inn i rettighetshavernes berettigede forventninger, at heller ikke et slikt forbehold vil kunne åpne for det. Her bør myndigheten dessuten ta i betraktning målsettingen om at Norge skal være et attraktivt land for selskaper å drive petroleumsvirksomhet i, hvilket krever at myndighetene lager et regelverk som er stabilt og ikke legger unødvendig store føringer eller stiller unødvendig mange krav til de næringsdrivende. Det er likevel interessant å diskutere om en standardformulering i utvinningstillatelsene vil kunne løse det problemet en her står overfor. Jeg anser denne løsningen for å være den som nok er enklest å gjennomføre.

Etter min vurdering åpner uansett forvaltningsloven § 35 for løsninger som kunne tillatt staten å endre samarbeidsavtalen i dette tilfelle, hvor det fremstår som rimelig å gjøre det.

I et annet tilfelle der myndighetene ønsker å oppnå større grad av kontroll og sikre at alle utvinningstillatelser som er aktive er underlagt de samme reglene, kan en fravike «*joint venture*»-modellen helt. For eksempel kan det tenkes at en i stedet for å bruke en samarbeidsavtale for å konstruere interessentskap som får tildelt utvinningstillatelse, og opprette rettigheter og plikter innad i interessentskapet, heller regulerer dette ved forskrift. Med hjemmel i petroleumsloven kan staten for eksempel innføre en forskrift som gir staten adgang til å opprette interessentskap etter søknad på utvinningstillatelse og regulere hvordan partene i et interessentskap skal opptre overfor hverandre.

En forskrift kunne også gitt muligheter for å gi visse unntak eller gjøre tilpasninger, på samme måte som at samarbeidsavtalen kan tilpasses på noen punkter etter rettighetshavernes ønske og med statens godkjenning. Med en forskrift vil ikke hensynet til rettighetshavernes innrettelse stå like sterkt som ved forvaltningsrettslig omgjøring, fordi rettssubjektet i større grad har grunn til å forvente lov- og forskriftsendringer enn inngrep i enkeltvedtak. Her ville dessuten Grl. § 97, som direkte angår endringer i lov og forskrift, sette en skranke for hvilke endringer som kan gjennomføres i en slik tenkt forskrift med tilbakevirkende kraft. Dermed sikres rettighetshavernes rettssikkerhet også med en slik løsning. Denne løsningen er nok mer vidtgående enn myndighetene antakeligvis ønsker å gå i reguleringen, men tankemessig er det en interessant løsning.

6.4 Perspektiv

Til slutt vil jeg kort kommentere oppgavens relevans utover kjernes spørsmålet. Når det gjelder utviklingen vi ser innenfor havindustrien, hvor det er en uttalt politisk målsetting å omstille norsk havindustri til mer fornybare næringer og andre næringer som er skånsomme for klima

og miljø, vil det trolig være behov for reguleringer som dekker flere områder enn bare petroleumsindustrien. En ser med Olje- og energidepartementets utkast til Forskrift om sikkerhet og arbeidsmiljø ved produksjon av fornybar energi til havs at det arbeides med å lage dekkende regelverk for alle industrier til havs.¹³² Sammenlignbar med petroleumsindustrien er særlig karbonfangst og -lagring (CCS), havvindparker med installasjoner på havbunnen og gruvedrift på havbunnen. Disse tre næringene innebærer naturinngrep på havbunnen og bruk av teknologi som kan sammenlignes med det som brukes i petroleumsvirksomhet. Det uttalte politiske målet er at disse virksomhetstypene skal bli kommersielle og bidra til å dekke kraftbehovet, samt å gjøre Norge mindre avhengig av petroleumsressurser. Med Northern Lights-prosjektet i Øygarden ser en at partene har valgt en «*joint venture*»-løsning.¹³³ Det kan tenkes at CCS-prosjekter vil reguleres med «*joint venture*»-modellen i stor skala, dersom den politiske målsettingen om full kommersiell drift blir oppnådd. Forutsatt at myndighetene velger en slik løsning, kan man ende opp med en regulering som ligner på reguleringen av petroleumslisenser. Det samme kan tenkes for gruvedrift på havbunnen og for utbygging av havvindindustri. Da er det aktuelt å stille spørsmål ved om «*joint venture*»-modellen kan tilpasses slik at den utfordringen som er analysert i denne oppgaven, ikke oppstår innenfor disse nye industriene.

¹³² Petroleumstilsynet, «Ny forskrift om sikkerhet og arbeidsmiljø ved produksjon av fornybar energi til havs», 4. desember 2023. <https://www.ptil.no/fagstoff/utforsk-fagstoff/fagartikler/2023/ny-forskrift-om--sikkerhet-og-arbeidsmiljo-ved-produksjon-av-fornybar-energi-til-havs/>.

¹³³ Northern Lights JV, «About the Longship project». <https://norlights.com/about-the-longship-project/>.

Litteraturliste

Lover og forskrifter

Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven – Grl.).

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven – fvl.).

Lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven – petrol.).

Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).

Lov 21. juni 2019 nr. 63 om forbud mot hold av pelsdyr (lov om forbud mot hold av pelsdyr).

Forskrift 27. juni 1997 nr. 653 til lov om petroleumsvirksomhet (forskrift til petroleumsloven).

Rettsavgjørelser

Avgjørelser fra Høyesterett

Rt. 1957 s. 522 P.

Rt. 1985 s. 1355 A.

Rt. 1996 s. 1415 P.

Rt. 2006 s. 262 A.

Rt. 2006 s. 293 P.

Rt. 2007 s. 1281 P.

Rt. 2010 s. 143 P.

Rt. 2010 s. 1445 P.

Rt. 2013 s. 1345 P.

HR-2016-389-A.

HR-2018-1258-A.

Forarbeider og andre offentlige publikasjoner

Forarbeider og administrative uttalelser

NOU 1979: 43 Petroleumslov med forskrifter.

Ot.prp. nr. 26 (1974-1975) Om lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v.

NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov – Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning.

Ot.prp. nr. 26 (1974-1975) Om lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. Vedlegg 1 – Notat fra Justisdepartementets lovavdeling om forslag til nye skatteregler m.m. vedrørende petroleumsvirksomheten på den norske kontinentalsokkel – Forholdet til grunnloven.

Internasjonale kilder

Avgjørelser fra EMD

Sporrong og Lönnroth mot Sverige [P], ECHR:1982:0923JUD000715175.

Pine Valley Developments Ltd m.fl. mot Irland [J], ECHR:1991:1129JUD001274287.

Størksen mot Norge [C], ECHR:1994:0705DEC001981992.

Antonsen mot Norge [C], ECHR:1997:0115DEC002096092.

Beyeler mot Italia [GC], ECHR:2000:0105JUD003320296.

Kopecký mot Slovakia [GC], ECHR:2004:0928JUD004491298.

Broniowski mot Polen [GC], ECHR:2005:0928JUD003144396.

J.A. Pye (Oxford) Ltd og J.A. Pye (Oxford) Land Ltd mot Storbritannia [GC], ECHR:2007:0830JUD004430202.

Perdigão mot Portugal [GC], ECHR:2010:1116JUD002476806.

Saghinadze m.fl. mot Georgia [J], ECHR:2010:0527JUD001876805.

Brosset-Triboulet m.fl. mot Frankrike [GC], ECHR:2010:0329JUD003407802.

Centro Europa 7 S.R.L. og Di Stefano mot Italia [GC], ECHR:2012:0607JUD003843309.

Nicolaas Nobel m.fl. mot Nederland [C], no. 27126/11 [2013].

Ališić m.fl. mot Bosnia-Hercegovina, Kroatia, Serbia, Slovenia og den tidligere jugoslaviske republikk Makedonia [GC], ECHR:2014:0716JUD006064208.

Ceni mot Italia [J], ECHR:2014:0204JUD002537606.

Matczyński mot Polen [J], ECHR:2015:1215JUD003279407.

Chinnici mot Italia (nr. 2) [J], ECHR:2015:0414JUD002243203.

Béláné Nagy mot Ungarn [GC], ECHR:2016:1213JUD005308013.

Kristiana Ltd mot Litauen [J], ECHR:2018:0206JUD003618413.

O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd mot Irland [J],
ECHR:2018:0607JUD004446016.

Traktater og konvensjoner

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Roma, 4. november 1950 (Den europeiske menneskerettighetskonvensjon).

Litteratur

Bøker

Andenæs, Johs., *Statsforfatningen i Norge*, 9. utg., Universitetsforlaget 2004.

Bernt, Jan Fridtjof, *Avtale og offentlig myndighetsutøving: Avtalemessig tilsagn om fremtidig utøving av diskresjonær forvaltningsmyndighet og av myndighet til å pålegge skatter og avgifter – kompetansespørsmål og rettsvirkninger*, Universitetet i Bergen Det juridiske fakultet 1978.

Bernt, Jan Fridtjof, *Avtaler med stat og kommune : forhåndstilsagn om utøving av skjønnsmessig forvaltningsmyndighet og av myndighet til å pålegge skatter og avgifter : kompetansespørsmål og rettsvirkninger*, Universitetsforlaget 1981.

Brækhus, Sjur, *Rettslig vurdering av hittil meddelte tillatelser til utvinning av petroleum på den norske del av kontinentalsokkelen : særlig om den norske stats adgang til å foreta en tilbakevirkende regulering av vilkårene for tillatelsen*, North Sea operators committee 1975.

Bustnesli, Yngve, Boye Sivertsen, Olav, Nordby, Hans Petter og Ulleberg, Tore (red.), *Oil and gas activities in Norway: Regulatory and contractual framework*, Gyldendal 2021.

Castberg, Frede, *Innledning til forvaltningsretten*, Akademisk forlag 1955.

Eckhoff, Torstein og Smith, Eivind, *Forvaltningsrett*, 12. utgave, Universitetsforlaget 2022.

Fleischer, Carl August, *Petroleumsrett*, Universitetsforlaget 1983.

Fleischer, Carl August, *Miljø- og ressursforvaltning: Grunnleggende forutsetninger*, Universitetsforlaget 1999.

Frihagen, Arvid, *Statsdeltakelsesavtalene : utvikling og standardisering*, Universitetsforlaget 1982.

Graver, Hans Petter, *Alminnelig forvaltningsrett*, 5. utg, Universitetsforlaget 2019.

Hunter, Tina (red.), *Regulation of the upstream petroleum sector : a comparative study of licensing and concession systems*, Edward Elgar Publishing Ltd 2015.

Hunter, Tina, Øyrehagen Sunde, Jørn og Nordtveit, Ernst (red.), *The Character of Petroleum Licences: A Legal Culture Analysis*, Edward Elgar Publishing Ltd 2020.

Høgberg, Be3nedikte Moltumyr, *Forbud mot tilbakevirkende lover*, Universitetsforlaget 2010.

Solheim, Stig H., *Eiendomsbegrepet i Den europeiske menneskerettskonvensjon*, Cappelen Damm Akademisk 2010. Søvig, Karl Harald, Eskeland Schütz, Sigrid og Rasmussen, Ørnulf (red.), *Undring og erkjennelse. Festskrift til Jan Fridtjof Bernt 70 år*, Fagbokforlaget 2013.

Tveit, Eirik, *Praktiske kommentarer til standard samarbeidsavtale*, Nordisk institutt for sjørett 2014.

Elektroniske utgivelser

Evensen, Jens, «Oversikt over oljepolitiske spørsmål bl.a. på bakgrunn av utelandsk oljelovgivning og utenlands konsesjonspolitikk», *betenkning utarbeidet etter oppdrag fra Industridepartementet* 1971 ([e-publikasjon](#)).

Sandvig, Jenny. Karnov lovkommentar: Menneskerettsloven - mrl 1999, note 1 til Art 1. Vern om eiendom, [Lovdata.no](#) (hentet 10. desember 2023).

Artikler i bøker eller tidsskrift

Bernt, Jan Fridtjof, «Striden om oljeutvinningskonsesjonenes rettslige status – noen forvaltningsrettslige og statsrettslige grunnproblemer» *Lov og Rett* 1980, s. 323-332.

Bugge, Hans Chr., «Grunnloven § 97: En oversikt over teori og nyere rettspraksis» *Jussens venner* 1999 s. 65-101.

Fleischer, Carl August, «Grunnlovens § 97» *Jussens Venner* 1975 s. 183-251.

Fleischer, Carl August, «Statsrett, oljeskatt og juridiske mistak» *Lov og rett* 1976/7 s. 399-412.

Fleischer, Carl August, «Striden om statens kontrakter» *Lov og rett* 1978/7 s. 367-380.

Graver, Hans Petter, «Statspensjonens grunnlovsværn», *Lov og rett* 2004 s. 21-42.

Høgberg, Benedikte Moltumyr, «Tilbakevirkingsforbudet – mer enn én rettsregel?» i *Festskrift til Carl August Fleischer, dog Fred er ei det Bedste* 2006 s. 317-330.

Lowe, John, «The legal character of petroleum licences in the United States of America» i *The Character of Petroleum Licences: A Legal Cultural Analysis*, Hunter, Tina S., Sunde, Jørn Øyrehagen og Nordtveit, Ernst (red.), Edward Elgar Publishing 2020.

Mestad, Ola, Michaelsen Dag og Høgberg, Benedikte Moltumyr, «§ 97» i *Grunnloven: Historisk kommentarutgave* 2021, s. 1027-1039.

Nordtveit, Ernst, «Between Market and Public Interests – Organization and Management of the Norwegian System for Sale and Transportation of Natural Gas» i *Undring og erkjennelse. Festskrift til Jan Fridtjof Bernt 70 år*, Søvig, Karl Harald, Eskeland Schütz, Sigrid og Rasmussen, Ørnulf (red.), Fagbokforlaget 2013.

Nordtveit, Ernst, «Regulation of the Norwegian upstream petroleum sector» I *Regulation of the upstream petroleum sector*, Hunter, Tina S. (red.), Edward Elgar Publishing Ltd 2015.

Nordtveit, Ernst, «Legal character of petroleum licences under Norwegian law» i *The Character of Petroleum Licences: A Legal Culture Analysis*, Hunter, Tina, Øyrehagen Sunde, Jørn og Nordtveit, Ernst (red.), Edward Elgar Publishing Ltd 2020.

Skoghøy, Jens Edvin A., «Forbud mot tilbakevirkende lovgivning» *Lov og Rett* 2011 s. 255-282.

Annen kommunikasjon

Brev av 18. desember 2006 fra Olje- og energidepartementet til samtlige rettighetshavere på norsk sokkel.

Nyhetsartikler og elektroniske kilder

Brembo, Frida, Skjelvik, Sondre og Molde, Eivind, «Flertall for å lete etter mineraler på havbunnen», *Nrk*, 5. desember 2023 [nyhetsartikkel]. <https://www.nrk.no/nordland/flertall-pa-stortinget-for-a-apne-for-gruvedrift-pa-havbunnen-1.16663872>.

Norsk Petroleum, «Petroleumsloven og konsesjonssystemet».

<https://www.norskpetroleum.no/rammeverk/rammeverkkonsesjonssystemet-petroleumsloven/> (lest 21. september 2023).

Northern Lights JV, «About the Longship project». <https://norlights.com/about-the-longship-project/> (lest 10. desember 2023).

Oljedirektoratet, «Krav til nye aktører på norsk kontinentalsokkel», sist oppdatert 22. november 2023. <https://www.npd.no/fakta/utvinningstillatelser/prekvalifisering/Krav-til-nye-aktorer-pa-norsk-kontinentalsokkel/>.

Olje- og energidepartementet, «Konsesjonsverk», sist oppdatert 14. februar 2023. https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/oed/lover_regler/reglement/konsesjonsverk/id748087/.

Olje- og energidepartementet, «Nummererte konsesjonsrunder», sist oppdatert 15. oktober 2021. <https://www.regjeringen.no/no/tema/energi/olje-og-gass/konsesjonsrunder/nummererte-konsesjonsrunder/id2458996/>.

Olje- og energidepartementet, «TFO – tildeling i forhåndsdefinerte områder». <https://www.regjeringen.no/no/tema/energi/olje-og-gass/tfo/tfo--tildeling-i-forhandsdefinerte-omrader/id2440191/> (lest 21. september 2023).

Petroleumstilsynet, «Ny forskrift om sikkerhet og arbeidsmiljø ved produksjon av fornybar energi til havs», 4. desember 2023. <https://www.ptil.no/fagstoff/utforsk-fagstoff/fagartikler/2023/ny-forskrift-om--sikkerhet-og-arbeidsmiljo-ved-produksjon-av-fornybar-energi-til-havs/>.

Foredrag og konferansmateriale

Frihagen, Arvid, *Samarbeidsavtaler og rammebetingelser*, foredrag og arbeidsnotater til Det åttende bergenske oljerettssymposium [sic] 4. og 5. desember 1985, Bergen.

Vedlegg – Avtale for petroleumsvirksomhet med statlig deltakerandel

ARTIKKEL 1. Bakgrunn

Ved kongelig resolusjon xx.xx.xxxx er

xxxx

yyyy

Petoro AS

i fellesskap tildelt utvinningstillatelse nr. xxx for petroleumsvirksomhet (Utvinningstillatelsen) som omfatter blokk(ene) xxxx/x og xxxx/x.

I henhold til punkt [x] i Utvinningstillatelsen inngås i dag følgende Avtale for petroleumsvirksomhet ("Avtalen") mellom rettighetshaverne i Utvinningstillatelsen.

Avtalen består av:

- a) Spesielle bestemmelser
- b) Vedlegg A - Samarbeidsavtale ("Vedlegg A")
- c) Vedlegg B - Regnskapsavtale ("Vedlegg B")

Ved Avtalen oppretter Partene et interessentskap med formål å drive petroleumsvirksomhet i henhold til Utvinningstillatelsen.

Ved eventuelle uoverensstemmelser mellom bestemmelsene i de Spesielle bestemmelsene, Vedlegg A og Vedlegg B, får de Spesielle bestemmelsene anvendelse foran Vedlegg A og B, og Vedlegg A får anvendelse foran Vedlegg B.

ARTIKKEL 2. Partene og Deltakerandeler

Partene i denne Avtale og deres Deltakerandel er som følger:

Xxxx	xx %
Yyyy	xx %
Petoro AS*	xx %

*Petoro AS er rettighetshaver for statens deltakerandel (statens direkte økonomiske engasjement - SDØE).

Partenes andeler i interessentskapet skal til enhver tid være identisk med Partenes andeler i Utvinningstillatelsen.

ARTIKKEL 3. Stemmereglene

- 3.1 Når ikke annet er bestemt i Avtalen, avgir hvert Medlem stemme etter Deltakerandelen Medlemmet representerer.

- 3.2 Når ikke annet er bestemt i Avtalen, foreligger vedtak i styringskomiteen når minst x av Medlemmene som til sammen representerer minst x % av Deltakerandelene har stemt for et forslag[, dog slik at Equinor Energy AS og Petoro AS ikke danner flertall alene].

ARTIKKEL 4. Operatøren

Xxxx er utpekt og har påtatt seg vervet som operatør ("Operatøren") for Utvinningstillatelsen.

ARTIKKEL 5. Definisjoner

Definisjonene i Vedlegg A skal også gjelde for de Spesielle bestemmelser så langt de er anvendelige.

ARTIKKEL 6. Varighet

Denne Avtale skal være bindende for Partene i det tidsrom Utvinningstillatelsen gjelder med tillegg av den tid som er nødvendig for en forsvarlig avvikling av virksomheten og for gjennomføring av disponeringsvedtak i henhold til artikkel 30 i Vedlegg A.

ARTIKKEL 7. Utvinningstillatelser med to rettighetshavere

I utvinningstillatelser med to rettighetshavere skal Vedlegg A – Samarbeidsavtalen artikkel 16.2 lyde:

"En Part kan oversende utbyggingsplan med tilhørende dokumentasjon til Departementet og andre relevante myndigheter sammen med søknad om godkjenning av utbyggingsplanen."

ARTIKKEL 8. Godkjenning

Endringer i, unntak fra eller tillegg til Avtalen skal forelegges Departementet for godkjenning.

ARTIKKEL 9. Anvendelse av norsk rett

Denne Avtale er undergitt norsk rett.

Denne Avtale er undertegnet i x originaler, hvorav Partene og Departementet skal ha en hver.

Sted

Dato

Xxxx

Zzzz

Petoro AS

VEDLEGG TIL UTVINNINGSTILLATELSE xxx

VEDLEGG A – SAMARBEIDSAVTALE

INNHOLDSFORTEGNELSE

DEFINISJONER	4
--------------------	---

I. INTERESSENTSKAPET

ARTIKKEL 1.	STYRINGSKOMITÉ	8
ARTIKKEL 2.	MØTER OG SAKSBEHANDLING	10
ARTIKKEL 3.	OPERATØREN	11
ARTIKKEL 4.	SKIFTE AV OPERATØR	15
ARTIKKEL 5.	PARTNERFORUM	17

II. ØKONOMI

ARTIKKEL 6.	FELLESMASSEN	21
ARTIKKEL 7.	ANSVAR OG BETALING	21
ARTIKKEL 8.	TILSKUDDSPLIKT	22
ARTIKKEL 9.	MISLIGHOLD	22
ARTIKKEL 10.	REGNSKAP	24

III. VIRKSOMHETEN

ARTIKKEL 11. VIRKSOMHETSSTYRING 25

ARTIKKEL 12. ARBEIDSPROGRAM, BUDSJETT, UTGIFTSFULLMAKTER M.V.
28

ARTIKKEL 13. ANSKAFFELSER 37

ARTIKKEL 14. FORSIKRINGER 38

IV. UTBYGGING

ARTIKKEL 15. FORSLAG OM UTBYGGING 41

ARTIKKEL 16. UTBYGGINGSPLAN 42

ARTIKKEL 17. UTBYGGING 43

V. VIRKSOMHET PÅ EGEN RISIKO

ARTIKKEL 18. VIRKSOMHET PÅ EGEN RISIKO 45

ARTIKKEL 19. UTBYGGING PÅ EGEN RISIKO 48

VI. UTTAK AV PETROLEUM

- ARTIKKEL 20. UTTAK AV OLJE 50
- ARTIKKEL 21. ÅRSUTTAK AV OLJE 51
- ARTIKKEL 22. UTTAK AV NATURGASS 52

VII. OVERDRAGELSE M.M.

- ARTIKKEL 23. OVERDRAGELSE AV DELTAKERANDEL 54
- ARTIKKEL 24. UTTREDEN 55
- ARTIKKEL 25. OPPLØSNING 56

VIII. ØVRIGE BESTEMMELSER

- ARTIKKEL 26. TRANSAKSJONER AV SEISMISKE DATA, BORE-RESULTATER
MV. 58
- ARTIKKEL 27. OPPLYSNINGSPLIKT OG HEMMELIGHOLDELSE 58
- ARTIKKEL 28. MEDDELELSER 60
- ARTIKKEL 29. TVISTER 60
- ARTIKKEL 30. AVSLUTNING AV PETROLEUMSVIRKSOMHETEN 61
- ARTIKKEL 31. AVSLUTNINGSPLAN 62
- ARTIKKEL 32. GJENNOMFØRING AV EN AVSLUTNINGSPLAN 64

DEFINISJONER

Med mindre annet er bestemt gjelder følgende definisjoner:

1. "Brutto bokførte verdier" betyr den enkelte Parts andel av de totale akkumulerte utbyggingskostnader som etter oppgave fra Operatøren er belastet felleskontoen.
2. "Deltakerandel" betyr den prosentvise ideelle andel en Part til enhver tid har i Utvinningstillatelsen og interessentskapet eller hvor omstendighetene tilsier dette, i en virksomhet på egen risiko.
3. "Forekomst" er en ansamling av petroleum i en geologisk enhet, avgrenset av bergarter ved strukturelle eller stratigrafiske grenser, kontaktflate mellom petroleum og vann i formasjonen, eller en kombinasjon av disse, slik at den petroleum som omfattes overalt er i trykkommunikasjon gjennom væske eller gass.
4. "Investeringsperioden" betyr det tidsrom som vil medgå til å gjennomføre planlagte investeringer.
5. "Kvartal" betyr 3 sammenhengende kalendermåneder som begynner fra og med den 1/1, 1/4, 1/7 eller 1/10.
6. "Medlem" betyr en Parts representant i styringskomiteen.
7. "Naturgass" betyr alle hydrokarboner som er gassformige ved standard atmosfærisk trykk og temperatur, inkludert ikke-hydrokarbongass som er i forbindelse med og produsert sammen med gassformige hydrokarboner. Kvantumet uttrykkes i standard kubikkmeter.

8. "Olje" betyr all annen petroleum enn naturgass, og som ved standard atmosfærisk trykk og temperatur er i flytende form.
9. "Part" betyr selskap som er rettighetshaver og har Deltakerandel. Selskaper som har Deltakerandel som gruppe anses som en Part.
10. "Petroleum" betyr alle flytende og gassformige hydrokarboner som finnes i naturlig tilstand i undergrunnen, samt andre stoffer som utvinnes i forbindelse med slike hydrokarboner, herunder svovel, men ikke bunnfall og vann.
11. "Programperioden" er ett kalenderår med mindre styringskomiteen bestemmer noe annet.
12. "Regnskapsår" er ett kalenderår.
13. "Standard atmosfærisk trykk" er 1.01325 bar. "Standard atmosfærisk temperatur" er 15 grader C.

14. "Tilknyttet selskap" betyr:

- a) selskap som direkte eller indirekte innehar mer enn 50 % av aksjekapitalen eller stemmene eller på annen måte direkte eller indirekte utøver kontroll med en av Partene (morselskap),

- b) selskap i hvilket en av Partene direkte eller indirekte innehar mer enn 50 % av aksjekapitalen eller stemmene eller på annen måte direkte eller indirekte utøver kontroll (datterselskap),

- c) selskap hvis aksjekapital eller stemmer direkte eller indirekte og med mer enn 50 % innehas av eller som på annen måte direkte eller indirekte kontrolleres av ett eller flere foretak som på sin side direkte eller indirekte har mer enn 50 % av aksjekapitalen eller stemmene eller på annen måte direkte eller indirekte utøver kontroll med en av Partene (søsterselskap).

15. "År" er ett kalenderår.

16. "Forretningsfører" betyr den juridiske person som ivaretar Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE), i denne egenskap.

Interessentskap opprettet i henhold til denne Avtalen er ikke å anse som selskap, jfr. lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven) § 1-1 fjerde ledd.

I. INTERESSENTSKAPET

ARTIKKEL 1. STYRINGSKOMITÉ

- 1.1 Før interessentskapet begynner sin virksomhet skal det opprettes en styringskomité. Hver Part oppnevner ett Medlem med varamedlem, og kan når som helst foreta ny oppnevning.
- 1.2 Operatørens Medlem er formann i styringskomiteen. I hans fravær skal hans varamedlem fungere som formann.
- 1.3 Styringskomiteen er interessentskapets øverste organ. Hver Part skal bidra til styring og kontroll av interessentskapets virksomhet.

Styringskomiteen skal ha en sentral rolle i interessentskapets strategiarbeid med fokus på mål, valg av kurs og overvåking av virksomheten. Styringskomiteen skal sikre balanse mellom strategisk tilrettelegging, overvåking og kontroll.

Styringskomiteen fastsetter retningslinjer for og fører kontroll med Operatørens virksomhet. Komiteen kan gi generelle og konkrete direktiver om hvordan Operatøren skal utføre sine oppgaver.

Styringskomiteen kan forlange å få seg forelagt enhver sak som angår interessentskapets virksomhet og ta avgjørelser i slike saker.

Styringskomiteen kan opprette underkomiteer for særskilt fastlagte saksområder og kan fastsette deres mandat. Slike komiteer er rådgivende med mindre annet er sagt i denne Avtale

eller er fastsatt av styringskomiteen. Alle Partene skal ha rett til å være representert i underkomiteen med mindre annet er sagt i Avtalen.

1.4 Styringskomiteen skal selv behandle og avgjøre saker om:

- a) Oppnevning av revisor for interessentskapet og for Operatørens virksomhet,
- b) forhold som nevnt i artikkel 3.4 i Spesielle bestemmelser,
- c) enhver form for samarbeid med rettighetshavere på andre konsesjonsområder,
- d) erstatningskrav av prinsipiell betydning eller av vesentlig størrelse,

- e) enhver annen sak som den får seg forelagt av en av Partene,
- f) enhver annen sak der dette går frem av denne Avtale, og
- g) anskaffelses- og kontraktsstrategi, med mindre noe annet følger av denne Avtale.

ARTIKKEL 2. MØTER OG SAKSBEHANDLING

- 2.1 Formannen innkaller til møter i styringskomiteen. Møte skal holdes minst én gang hver tredje måned med mindre Medlemmene enstemmig vedtar noe annet. Et Medlem kan selv innkalle til møte dersom formannen ikke etterkommer anmodning om å gjøre dette.

Innkallelsen skal være Medlemmene i hende senest 10 forretningsdager før møtet. Den skal i det minste angi tid og sted for møtet og hvilke saker som skal behandles, samt inneholde forslag til vedtak med tilstrekkelig bakgrunnsmateriale. Et Medlem kan med minst 5 forretningsdagers varsel til formannen og de øvrige Medlemmer kreve at andre saker føres opp på sakslisten for møtet.

Saker som ikke er ført opp på sakslisten, kan bare behandles på møtet dersom samtlige Medlemmer er enige om dette.

- 2.2 Under behandling av saker i styringskomiteen kan Medlemmene møte med nødvendig sakkyndig personell. Antallet kan begrenses av styringskomiteen. Komiteen kan vedta at bare Medlemmene skal være til stede når det stemmes over et forslag.

2.3 Formannen sørger for føring av møteprotokoll. Referat skal sendes til Medlemmene innen 14 forretningsdager. Medlemmene skal uten ugrunnet opphold underrette formannen om referatet godkjennes, eventuelt angi de rettelser eller tilføyelser som kreves. Underretning om rettelser og tilføyelser skal samtidig gis til de øvrige Medlemmer.

Har formannen ikke mottatt underretning fra et Medlem innen 14 forretningsdager etter at det mottok referatet, skal Medlemmet anses å ha godkjent referatet.

Formannen skal påse at godkjente referater undertegnes av Medlemmene og at kopi av underskrevet original sendes disse innen 14 forretningsdager etter undertegning.

Styringskomiteen kan beslutte at bekreftelse fra Partene har samme virkning som undertegning. Formannen skal i så fall påføre referatet at slik bekreftelse er avgitt.

2.4 Medfører en uventet hendelse at det ikke er tid til å innkalle til et møte, kan formannen ved elektronisk kommunikasjon, telefaks eller annen skriftlig henvendelse til Medlemmene forelegge en sak til avstemning i styringskomiteen. Tilsvarende gjelder dersom formannen finner at det ikke er nødvendig å innkalle til møte for å fatte beslutning i en sak.

Henvendelsen fra formannen skal inneholde forslag til vedtak med tilstrekkelig bakgrunnsmateriale, samt angi fristen for å avgi stemme. Resultatet av avstemningen skal straks meddeles skriftlig til Medlemmene.

ARTIKKEL 3. OPERATØREN

3.1 Operatøren skal utføre og forestå den daglige ledelse av interessentskapets virksomhet.

Virksomheten skal utføres i samsvar med denne Avtale, vedtak i styringskomiteen, vilkårene i Utvinningstillatelsen, gjeldende lovgivning og andre myndighetsvedtak.

Operatøren skal ikke ha fortjeneste eller tap ved utførelse av sitt verv, med mindre annet følger av bestemmelser i denne Avtale.

3.2 Når ikke annet er bestemt, er det Operatøren som opptrer utad på vegne av Partene i interessentskapet. Herunder har Operatøren rett og plikt til å innhente nødvendige samtykker, godkjennelser og tillatelser, inngå nødvendige avtaler i interessentskapets navn og til å betale i rett tid alle utgifter som virksomheten etter Avtalen medfører for Partene i interessentskapet.

3.3 Operatøren skal forberede de saker som skal behandles i styringskomiteen. Han skal holde komiteen informert om forhold som kan være av betydning for interessentskapet.

Operatøren skal innrette virksomheten slik at styringskomiteen og Partene kan føre tilsyn med den og for øvrig få adgang i Norge til all informasjon vedrørende virksomheten.

3.4 Rapporter og annen informasjon om virksomheten skal utarbeides og sendes til styringskomiteen så snart slik informasjon foreligger, eller så ofte styringskomiteen eller en Part med rimelighet ber om det. Dette gjelder bl.a.:

a) Kopi av logger,

b) kopi av journaler om boreoperasjoner,

c) kopi av testrapporter og rapporter om analyser etc.,

d) kopi av den endelige brønnsrapport ("final well report" med "composite log"),

- e) kopi av geologiske og geofysiske rapporter, kart i forbindelse med arbeid som er utført av Operatøren eller entreprenører som er engasjert av Operatøren, unntatt magnetiske bånd. De skal oppbevares av Operatøren i Norge og gjøres tilgjengelig for Partene på forespørsel,
- f) felt- og borehullsdata, inkludert reservoarstudier og vurderinger av reserver,
- g) kjerner og prøver av bergarter og væsker fra borehullene. Prøver og kjerner som er igjen etter fordeling til Partene og norske myndigheter, skal lagres i Norge,
- h) kopi av detaljerte endelige rapporter for hver fullført brønn, og rapporter om senere endringer og reparasjoner inkludert resultatene fra utførte funksjonstester og "flow test",
- i) kopi av daglige og periodiske rapporter om undersøkelse, utbygging, vedlikehold, produksjon og øvrige aktiviteter. Rapportene skal blant annet inneholde opplysninger om problemer eller uhell med en uttalelse om årsak og en beskrivelse av utbedringsarbeid. Rapportene i utbyggingsfasen skal blant annet gi en oversikt over fremdriften. Produksjonsrapportene skal blant annet inneholde opplysninger om mengde og kvalitet av produsert Petroleum,
- j) kopi av beredskapsplaner, sikkerhetshåndbøker, sikkerhetsrapporter og ulykkesrapporter,
- k) oversikt over Operatørens organisasjon og hvordan Operatøren, entreprenørene og underentreprenørene til enhver tid har bemannet sin organisasjon forsåvidt gjelder virksomhet i henhold til denne Avtale,
- l) kopi av utredninger og vurderinger av teknisk, økonomisk og annen art i forbindelse med virksomheten,

- m) kopi av rapporter sendt til norske myndigheter av Operatøren og kopi av referater og korrespondanse mellom Operatøren og norske myndigheter vedrørende virksomheten etter denne Avtale,

- n) periodiske utviklings- og statusrapporter. Slike rapporter skal redegjøre for eventuelle vesentlige avvik i forhold til godkjent budsjett og arbeidsprogram.

Det kan kreves at Operatøren skal utarbeide endringer i eller tillegg til foreliggende informasjon.

- 3.5 Påføres interessentskapet eller noen av Partene tap som følge av Operatørens utførelse av sitt verv som operatør, er Operatøren bare ansvarlig dersom tapet skyldes forsett eller grov uaktsomhet utvist av ledelsen eller overordnet personell hos Operatøren eller noen av Operatørens Tilknyttede selskaper.

Operatøren er i intet tilfelle ansvarlig for avbrudd og annet produksjonstap. Operatøren er heller ikke ansvarlig for tap Partene har lidt i forbindelse med skader påført tredjemann utenfor sikkerhetssonen, forårsaket av utslipp av Petroleum, utover det tap Operatøren påføres som Part.

Tilsvarende ansvarsbegrensning gjelder for Part som utfører arbeidet i Operatørens sted.

ARTIKKEL 4. SKIFTE AV OPERATØR

- 4.1 Operatøren kan si opp sin stilling som operatør med 6 måneders skriftlig varsel. Styringskomiteen kan med samtykke fra Departementet pålegge Operatøren å fortsette inntil et annet selskap er klar til å overta operatøroppgaven.
- 4.2 Styringskomiteen kan si opp Operatøren. Oppsigelsen skal grunngis og gis med 6 måneders varsel.

Før vedtak treffes om oppsigelse, skal Operatøren ha anledning til å uttale seg i møte i styringskomiteen. Operatøren avgir ikke stemme i spørsmål om oppsigelse. Vedtak om oppsigelse krever enstemmighet blant de Medlemmer av styringskomiteen som har rett til å stemme.

Med samtykke fra Departementet kan oppsigelse skje med øyeblikkelig virkning dersom:

- a) En av Operatørens ledelse eller overordnet personell har påført Partene økonomisk tap på grunn av forsett eller grov uaktsomhet,
- b) Operatøren eller noen av hans Tilknyttede selskaper som nevnt i definisjonens punkt 14 a) erklæres konkurs, begjærer gjeldsforhandling åpnet eller blir insolvent,

- c) noen av Operatørens Tilknyttede selskaper oppløses, eller
- d) Operatøren overdrar sin Deltakerandel eller en vesentlig del av denne til en annen.

4.3 Operatøren skal samarbeide med den nye operatøren om overføring av operatøransvaret.

Når oppsigelse foreligger, skal styringskomiteen sørge for revisjon av fellesregnskapet og for registrering av utstyr, forsyninger og annet som er skaffet av Operatøren for interessentskapets virksomhet. Lagret Petroleum skal også registreres.

Operatøren skal senest ved operatørskifte og uten vederlag gi den nye operatøren:

- a) Alle kontrakter/avtaler, aktiva, kjerneprøver, loggundersøkelser, journaler, data etc. som han har hatt i sin varetekt som operatør,
- b) alle opplysninger og data som trengs til nøyaktig rapportering i den periode operatørskiftet foregår,
- c) regnskapsbøker, fortegnelser og konti for interessentskapets virksomhet. Dog skal Operatøren beholde bilag m.v. for kontroll av Partene så lenge Avtalen er virksom, og deretter i et tidsrom som følger av lovgivningen eller av krav fra styringskomiteen, og
- d) kopier av dokumenter Operatøren beholder.

Operatøren er ansvarlig overfor de øvrige Parter for utgiftene ved operatørskiftet, dersom oppsigelse er foretatt etter artikkel 4.1 eller artikkel 4.2 tredje avsnitt bokstav a) til d).

4.4 Styringskomiteen skal innen 60 dager etter oppsigelsen sende forslag om ny operatør til Departementet. Blir ikke dette gjort, eller godkjenner ikke Departementet forslaget, kan Departementet utpeke ny operatør.

ARTIKKEL 5. PARTNERFORUM

5.1 Operatøren skal etablere et partnerforum (Partnerforum) for interessentskap med samme operatør. Hver deltaker i interessentskapene skal oppnevne ett medlem og ett varamedlem, og kan når som helst foreta ny oppnevning.

5.2 Operatørens medlem er formann i Partnerforum. I hans fravær skal hans varamedlem fungere som formann.

5.3 Formannen innkaller til møter i Partnerforum. Møte skal holdes minst én gang hvert år, og i hvert fall skal et møte avholdes før Operatørens oversendelse av forslag til arbeidsprogram og budsjett i samsvar med artikkel 12, dog senest 15. september.

Innkallelsen skal være deltakerne i hende senest 10 forretningsdager før møtet. Den skal angi tid og sted for møtet og hvilke saker som skal behandles samt inneholde tilstrekkelig bakgrunnsmateriale. En deltaker kan med minst 5 forretningsdagers varsel til formannen og de øvrige deltakere kreve at andre saker, jfr artikkel 5.5, føres opp på sakslisten for møtet.

Saker som ikke er ført på sakslisten, kan bare behandles på møtet dersom alle deltakerne i interessentskapene er til stede i Partnerforum og er enige om at saken kan tas opp i møtet.

Det enkelte interessentskap kan etter vedtak i styringskomiteen kreve at formannen i Partnerforum innkaller til møte for behandling av sak angitt i artikkel 5.5.

I saker om uavklarte revisjonsmerknader innkaller formannen Partnerforum for behandling av saken etter reglene i Vedlegg B – Regnskapsavtale.

5.4 Det foretas felles drøftelse av sakene i Partnerforum. Partnerforum har ingen vedtakskompetanse.

5.5 Partnerforum behandler saker som er felles for alle Operatørens interessentskap vedrørende Operatørens kostnadsbelastninger og andre felles saker innenfor reglene i Vedlegg A – Samarbeidsavtale, Vedlegg B – Regnskapsavtale og gjeldende lovgivning. Dette omfatter bl.a.:

a) Operatørens fordelingsmetoder for belastning av kostnader,

- b) avgrensningskriterier for belastning av Operatørens kostnader til Felleskontoen og Operatørens egenkostnader,
- c) Operatørens timerater, effektiviseringstiltak og strekksmål,
- d) benchmarking av Operatørens kostnader,
- e) omorganiserings- eller restruktureringskostnader som Operatøren foreslår å belaste alle interessentskap etter regler fastsatt i Vedlegg B – Regnskapsavtale, og
- f) uavklarte revisjonssaker fra felles revisjon av Operatøren etter regler fastsatt i Vedlegg B – Regnskapsavtale.

Operatøren og de øvrige deltakerne i interessentskapene forplikter seg til å søke løsninger på de saker som tas opp i Partnerforum og gjennomføre disse løsningene i de enkelte interessentskapene.

5.6 Under behandling av saker i Partnerforum kan medlemmene møte med nødvendig sakkyndig personell. Antallet kan begrenses av Partnerforum.

5.7 Formannen sørger for føring av møteprotokoll. Referat skal sendes til medlemmene innen 14 forretningsdager. Medlemmene skal uten ugrunnet opphold underrette formannen om referatet godkjennes, eventuelt angi de rettelser eller tilføyelser som kreves. Underretning om rettelser og tilføyelser skal samtidig gis til de øvrige medlemmer.

Har formannen ikke mottatt underretning fra et medlem innen 14 forretningsdager etter at det mottok referatet, skal medlemmet anses å ha godkjent referatet.

Formannen skal påse at godkjente referater undertegnes av medlemmene og at kopi av underskrevet original sendes disse innen 14 forretningsdager etter undertegning.

Skriftlig eller elektronisk bekreftelse fra medlemmene har samme virkning som undertegning. Formannen skal i så fall påføre referatet at slik bekreftelse er gitt.

II. ØKONOMI

ARTIKKEL 6. FELLESMASSEN

- 6.1 Hver Part har en ideell andel i den formuesmasse, herunder rettigheter av enhver art, som er ervervet eller utviklet av Operatøren eller noen av Partene på vegne av interessentskapet. Dette gjelder også produsert Petroleum som ikke er overtatt av noen Part.

Størrelsen av den ideelle andel er lik Deltakerandelen.

ARTIKKEL 7. ANSVAR OG BETALING

- 7.1 Partene hefter i forhold til hverandre prinsipalt proratarisk og subsidiært solidarisk for de forpliktelser som oppstår på grunn av interessentskapets virksomhet, når ikke annet er bestemt i Avtalen. Dette gjelder uten hensyn til ansvarsforholdet overfor tredjemenn.
- 7.2 Hver Part skal betale sin del av arealavgift. Betaler ikke en Part sin del, skal Operatøren betale på dennes vegne og fordele beløpet mellom de øvrige Parter etter Deltakerandelene.
- 7.3 Ingen av de øvrige Parter kan etter denne Avtale holdes ansvarlige etter artikkel 7.1 for direkte skatter som en Part plikter å betale.

Hver Part skal betale de direkte skatter som han blir ilignet.

ARTIKKEL 8. TILSKUDDSPLIKT

8.1 Partene plikter å skyte inn tilstrekkelig beløp til å dekke alle utgifter som følger av interessentskapets virksomhet.

Når ikke annet fremgår av Utvinningstillatelsen, skal størrelsen på hver Parts tilskudd beregnes etter Deltakerandelen på betalingstidspunktet.

8.2 Utfyllende bestemmelser om Partenes tilskuddsplikt i denne sammenheng er nærmere fastsatt i Vedlegg B – Regnskapsavtale.

ARTIKKEL 9. MISLIGHOLD

9.1 Dersom en Part ikke oppfyller sin betalingsforpliktelse etter artikkel 7 eller 8, skal de beløp han ikke betaler forskutteres av de øvrige Parter i samsvar med Deltakerandelene. Etter varsel til Parten kan de øvrige Parter dekke forskutteringer som er foretatt eller forestående, ved å overta hans del av den Petroleum som produseres. Overtatt Petroleum anses som uttatt av misligholderen. Avregning foretas etter den til enhver tid gjeldende normpris, eller oppnådd pris dersom normpris ikke fastsettes.

Har en Part misligholdt sin betalingsforpliktelse etter artikkel 7, 8 eller foregående ledd, skal han svare forsinkelsesrente etter artikkel 1.2.2 i Vedlegg B – Regnskapsavtale.

9.2 Er misligholdet ikke opphørt innen 5 forretningsdager etter at Parten har mottatt påkrav fra Operatøren, mister han sin stemmerett og adgang til data og opplysninger så lenge misligholdet varer. Den misligholdende Part er likevel bundet av interessentskapets vedtak.

Operatøren skal gi styringskomiteen og Departementet underretning om mislighold som omfattes av dette punkt.

Misligholdet anses for opphørt når den misligholdende Part har oppfylt sin betalingsforpliktelse med påløpte renter til de øvrige Parter, fratrukket avregning for eventuell overtatt Petroleum.

9.3 Varer en Parts mislighold mer enn 3 måneder etter at Operatøren har underrettet styringskomiteen, Departementet og de(n) som har registrert panterett i Deltakerandelen, kan de øvrige Parter kreve at Parten overdrar sin Deltakerandel til dem med virkning fra utløpet av kalendermåneden da kravet fremsettes. Et slikt krav går foran avtale om overdragelse av Deltakerandelen og forkjøpsrett etter artikkel 23.

Panthavere har rett til å innbetale forfalte tilskudd i overensstemmelse med påkravet med befriende virkning for misligholdende Part.

Vederlaget avtales mellom Partene, men skal ikke overstige bokført verdi av Partens andel av investeringene i forbindelse med virksomheten på konsesjonsområdet med fradrag for ubetalt tilskudd, eventuelle panteheftelser og kostnadene ved overdragelse. Som bokført verdi regnes her differansen mellom Brutto bokført verdi på tidspunktet for overdragelsen og de samlede bedriftsøkonomiske avskrivninger i samsvar med god regnskapsskikk frem til dette tidspunktet.

Når oppgjør er foretatt i samsvar med foregående ledd, skal Deltakerandelen overføres heftelsesfritt.

9.4 Den Deltakerandel som overdras, fordeles mellom de øvrige Parter etter deres Deltakerandeler med mindre annet avtales. Det ansvar den misligholdende Part måtte ha for ubetalte tilskudd eller andre udekkede forpliktelser etter Avtalen, overtas da av de øvrige Parter.

Den misligholdende Part skal imidlertid fortsatt være ansvarlig for forpliktelser som er uoppfylt på tidspunktet for overdragelsen og som er stiftet ved skadevoldelse, myndighetsvedtak eller på annen måte uavhengig av vedtak i interessentskapet.

9.5 Skyldes en Parts vedvarende mislighold inngrep fra norsk myndighet, kan krav om overdragelse av Deltakerandel etter reglene i artikkel 9.3 ikke fremsettes på grunn av misligholdet. Ved slikt mislighold mister ikke Parten sin adgang til data og opplysninger.

ARTIKKEL 10. REGNSKAP

10.1 Operatøren fører regnskap i Norge for all virksomhet etter Avtalen i samsvar med lover og forskrifter, god regnskapsskikk i Norge og bestemmelsene i Vedlegg B – Regnskapsavtale. Regnskapene skal føres slik at de øvrige Parter kan kontrollere Operatørens virksomhet. Regnskapene skal herunder vise de felles operasjoner og virksomhet i hver enkelt Forekomst på konsesjonsområdet.

10.2 Utfyllende bestemmelser om Operatørens føring av regnskapene er fastsatt i Vedlegg B – Regnskapsavtale.

III. VIRKSOMHETEN

ARTIKKEL 11. VIRKSOMHETSSTYRING

11.1 Krav til virksomhetsstyring

Styringskomiteen skal sikre at det etableres prosesser for helhetlig virksomhetsstyring for å oppnå høyest mulig verdiskaping og som ivaretar kravene til helse, miljø og sikkerhet. Operatøren skal utarbeide og kontinuerlig videreutvikle prosesser for virksomhetsstyring. Operatørens styringssystem skal ligge til grunn for interessentskapets virksomhetsstyring. Virksomhetsstyringen skal integrere interessentskapets styrings- og oppfølgingsarbeid, herunder strategiutvikling, målstyring, beslutningsprosesser, prosesser for vesentlige anskaffelser, risikostyring og rapportering.

Virksomhetsstyringen skal tilpasses virksomhetens fase og aktivitetsnivå.

11.2 Mål og strategiutvikling

Styringskomiteen skal etablere overordnede målsettinger for virksomheten i interessentskapet. Operatøren skal utarbeide strategier for realisering av målene og skal fremlegge disse for styringskomiteen.

I forbindelse med etablering av mål og strategier skal Operatøren legge frem for styringskomiteen en beskrivelse av muligheter for å øke inntekter, redusere kostnader og forbedre helse, miljø og sikkerhet. Det skal legges vekt på sammenligning med og læring fra tilsvarende og annen virksomhet.

11.3 Langtidsplan

Operatøren skal fremlegge forslag til langtidsplan for styringskomiteen. Langtidsplanen skal reflektere fastlagte mål og strategier og være tilpasset virksomhetens fase og de utfordringer interessentskapet står overfor.

Det skal tilstrebes konsistens mellom langtidsplanen og de årlige arbeidsprogram og budsjett.

Langtidsplanen skal beskrive interessentskapets langsiktige og overordnede ambisjoner, mål og hovedaktiviteter. Styringskomiteen skal årlig ta stilling til om det er behov for å oppdatere langtidsplanen.

I arbeidet med langtidsplanen skal interessentskapets virksomhet vurderes i forhold til mulige synergier gjennom samarbeid med rettighetshavere på andre konsesjonsområder.

11.4 Målstyring

Operatøren skal utarbeide relevante styringsparametere for kortsiktig og langsiktig måloppnåelse og fremlegge disse for styringskomiteen.

Operatøren skal i forbindelse med budsjettbehandlingen utarbeide en oversikt som viser utviklingen i forhold til de etablerte styringsparametrene og fremlegge denne for styringskomiteen.

Mål for valgte styringsparametere skal fremgå av arbeidsprogram og budsjett og skal fremlegges for styringskomiteen til godkjenning.

11.5 Beslutningsprosesser

Styringskomiteen skal i forbindelse med fastsettelse av arbeidsprogram og budsjett etablere og godkjenne en plan for vesentlige beslutninger for det kommende År, herunder krav til behandlings- og beslutningsprosesser.

11.6 Risikostyring

Operatøren skal etablere og vedlikeholde prosesser, prosedyrer og planer for risikostyring og synliggjøre en systematisk prosess for identifisering og styring av risiko.

Operatøren skal, for større prosjekter eller spesielle aktiviteter som innebærer betydelig risikoeksponering, fremlegge en oversikt over risikostyringen for styringskomiteen.

11.7 Oppfølging av virksomheten

Operatøren skal følge opp virksomheten i henhold til de rammer som er fastlagt av styringskomiteen og jevnlig rapportere status, avvik og tiltak til styringskomiteen.

Operatøren skal hver måned utarbeide periodiske rapporter. Rapporten skal ta utgangspunkt i aktivitetene i rapporteringsperioden og valgte styringsparametere, og fokusere på avvik og behov for korrigerende tiltak.

Operatøren skal, med mindre annet besluttes av styringskomiteen, inkludere en oppdatert prognose for Året i månedsrapport for april, juli og oktober.

ARTIKKEL 12. ARBEIDSPROGRAM, BUDSJETT, UTGIFTSFULLMAKTER M.V.

12.1 Generelt

Arbeidsprogram og budsjett skal konkretisere hovedaktiviteter og økonomiske rammer for det kommende Året og inkludere foreløpige estimat for aktiviteter som er planlagt fremlagt for styringskomiteen for godkjenning i løpet av budsjettåret (opsjonsbudsjett).

Arbeidsprogrammet skal blant annet:

- a) Definere klare mål, leveranser og tidsfrister for vesentlige aktiviteter,
- b) synliggjøre hvordan aktivitetene i kommende År bidrar til realisering av mål fastlagt for virksomheten, og
- c) identifisere vesentlige risikoelementer og aktuelle tiltak for styring av risiko.

12.2 Arbeidsprogram og budsjett – tidsfrister

Operatøren skal hvert År innen 1. juni sende styringskomiteen en kortfattet oversikt over de økonomiske rammer og målsettinger for letevirksomheten, driften og investeringsvirksomheten det kommende Året. Oversikten skal spesifisere de viktigste inntekts- og kostnadsbestemmende forutsetninger og ha fokus på nivå og utvikling.

Operatøren skal hvert År innen 1. oktober sende styringskomiteen forslag til arbeidsprogram for letevirksomheten, driften og investeringsvirksomheten med lete-, drifts- og investeringsbudsjett for det påfølgende Året, et langtidsbudsjett for drift og investeringer for

de påfølgende 3 År, samt oppdaterte kostnadsestimater for letevirksomheten og driften for inneværende År og planlagte investeringer for hele investeringsperioden.

I utarbeidelsen av forslag til arbeidsprogram og budsjett, skal Operatøren involvere Partene før forslaget sendes til styringskomiteen for endelig fastsettelse.

Styringskomiteen skal innen 1. desember hvert År fastsette arbeidsprogrammet og lete-, drifts- og investeringsbudsjettene for neste År, samt godkjenne drifts- og investeringsbudsjettet for de påfølgende 3 År og for hele investeringsperioden.

En Part kan i budsjettåret foreslå at styringskomiteen vedtar endringer i arbeidsprogrammet og budsjettene.

Operatøren skal hvert År innen utgangen av januar utarbeide og sende Partene en periodisering av drifts- og investeringsbudsjett for inneværende År.

Tidsfrister som nevnt i denne artikkel kan endres av styringskomiteen samt av Operatøren, dersom rapporteringsplikten overfor myndighetene tilsier dette.

12.3 Budsjettforslagets hovedelementer

Budsjettforslaget for kommende År skal inneholde et driftsbudsjett og et investeringsbudsjett. Operatørens fordelingsmetoder for belastning av kostnader skal angis.

I investeringsbudsjettet skal faste poster og betingede poster angis særskilt. Utgifter i forbindelse med undersøkelse etter Petroleum, leteboring og evaluering av oppdagede Forekomster skal ikke medtas i investeringsbudsjettet, med mindre styringskomiteen vedtar noe annet.

12.4 Budsjettpostenes struktur og innhold

De poster som angis nedenfor skal benyttes for budsjett, rapportering og avregning, men styringskomiteen kan beslutte større detaljering av poster.

Budsjett/arbeidsprogram, månedsrapport og avregning skal spesifiseres i følgende poster:

Post	Definisjon/Beskrivelse
1 Leting	
1.1 Geologi og geofysikk	Kostnader knyttet til blokkevaluering og generell utforskningsaktivitet.
1.2 Seismikk	Kostnader knyttet til innsamling, prosessering, reprosessering og testprosessering av geofysiske data.
1.3 Spesielle studier	Kostnader knyttet til dedikerte studier i tidlig fase (eksempelvis studie av migrasjon, modning av hydrokarboner, om fellen er tett etc).
1.4 Andre utforskningskostnader	Kostnader knyttet til datalagring, kjerneprøver, administrasjon og andre letetekostnader.
2 Leteboring og testing	
2.1 Regionale posisjoneringkostnader	Kostnader knyttet til innsamling og prosessering av geofysiske data for valg av brønnlokasjon.
2.2 Brønn X	
2.2.1 Boring	Kostnader knyttet til boring, komplettering og plugging av brønn. Inkluderer også planleggingskostnader.
2.2.2 Testing	Kostnader knyttet til all testing og datainnsamling i brønnen, normalt kun ved funn. Inkluderer også prøveproduksjon.

Post	Definisjon/Beskrivelse
3 Feltevaluering	Vurderinger av utbyggingsalternativer.
3.1 Funn A	Kostnader knyttet til geologi, geofysikk, samt vurdering av ulike utbyggingsalternativer og kommersielle aktiviteter.
3.2 Funn B	
4 Konseptstudier	Denne fasen starter ved konseptvalg
4.1 Prosjekt A	Kostnader knyttet til konseptutvikling av et mulig prosjekt fra og med beslutning om videreføring i planfasen. Det forutsettes at beslutningspunkt om konseptvalg er passert og at en fortsetter utvikling av et konkret konsept. Inneholder normalt både interne og eksterne aktiviteter (studier, pre-engineering, Front End Engineering Design, PUD-arbeid etc).
4.2 Prosjekt B	
5 Investeringer	Denne fasen starter når beslutning om gjennomføring av et utbyggingsprosjekt er fattet.
5.1 Utbyggingsinvesteringer	Utbyggingsinvesteringer gjelder utbygging av nye ressurser. Det vil alltid være konseptstudier i forkant av en slik investering. Prosjektet er budsjettmessig sanksjonert ved godkjent PUD/PAD. Enkelte prosjekter har PUD fritak.
5.1.1 Delprosjekt X	
5.2 Driftsinvesteringer	Driftsinvesteringer er varige investeringer som: <ul style="list-style-type: none"> - Øker produksjonskapasiteten - vesentlig øker kvaliteten og dermed verdien av produktene

Post	Definisjon/Beskrivelse
	<ul style="list-style-type: none"> - vesentlig forbedrer produksjonsprosessen og derigjennom vesentlig senker nivået på øvrige produksjonskostnader - tiltak som forbedrer sikkerhet og som forhindrer/reducerer fremtidig forurensning av miljøet - utvidelser av anlegget og/eller nye funksjoner <p>Normalt er dette påkostninger mot driftsmiddel som er tatt i bruk (i etterkant av prosjektinvesteringen) og som ikke klassifiseres som vedlikehold.</p>
5.2.1 Delprosjekt X	
5.3 Produksjonsboring	<p>Produksjonsboring er alle aktiviteter knyttet til boring og komplettering av produksjons- og injeksjonsbrønner i etterkant av beslutning om prosjektgjennomføring, og/eller besluttede nye brønner eller brønnmål i produksjonsfasen. Til produksjonsboring hører også alle tilknyttede/indirekte aktiviteter med formål produksjonsboring (f.eks. brønnplanlegging, mob/demob rigg, modifikasjoner rigg etc).</p>
6 Driftskostnader	Denne fasen starter når et felt går over i driftsfasen
6.1 Driftsforberedelser	<p>Aktiviteter knyttet til å rekruttere, lære opp og forberede driftsorganisasjonen på å overta anlegget og utføre driften. Oppstartsaktivitet knyttet til uttesting av anlegg inngår ikke som del av driftsforberedelser.</p>
6.2 Driftskostnader og støtteaktiviteter	
6.2.1 Drift	<p>Alt arbeid som kan direkte henføres mot produksjon og drift av anlegg. Hovedsakelig består det av driftsaktiviteter på offshore/onshore-anlegget, samt kostnader som støtteaktiviteter fra land og produksjonskjemikalier.</p>

Post	Definisjon/Beskrivelse
6.2.2 Vedlikehold	Alle vedlikeholdsaktiviteter forbundet med plattform, landanlegg og tilknyttede rør. Hovedsakelig består det av inspeksjon, tilstandskontroll, forebyggende og korrektivt vedlikehold, overflatevedlikehold, vedlikehold boremodul samt vedlikeholdstøtte.
6.2.3 Brønnvedlikehold	Alle kostnader som gjelder arbeid nedi brønnen frem til strupeventil (choke), og som ikke er en del av et boreprosjekt.
6.2.4 Modifikasjoner	Aktiviteter relatert til utvidelse eller modifisering av eksisterende utstyr og anlegg som krever endring av teknisk dokumentasjon. Endringsprosjekter og ombygging som ikke er vedlikehold, men som heller ikke kvalifiserer som driftsinvestering.
6.2.5 Undervannsoperasjoner og vedlikehold	All drifts- og vedlikeholdsaktivitet relatert til undervannsanlegg, inkludert inspeksjons- og beredskapskostnader for undervannsanleggene.
6.2.6 Plattformtjenester	Kostnader relatert til hotelldriften/forpleining av plattformen, og evt. andre støttetjenester på plattform.
6.2.7 Administrasjon	Kostnader relatert til ledelse, direkte og indirekte administrasjon av operativ organisasjon, eksempelvis feltsjef, økonomi, personal og IT.
6.2.8 HMS	Aktiviteter relatert til HMS-arbeid samt lisensspesifikke HMS-prosjekter.
6.2.9 Reservoarstyring og utvikling	Kostnader i forbindelse med langtidsplanlegging, kvalitetssikring, reservoarstyring, produksjons-optimalisering, modellering og økt oljeutvinning.
6.2.10 Forretningsutvikling	Kommersielle aktiviteter i forbindelse med vurdering av forretningsmuligheter for en lisens i drift.
6.3 Logistikk	

Post	Definisjon/Beskrivelse
6.3.1 Maritime operasjoner	Driftsaktiviteter som knytter seg til fartøyoperasjoner, med unntak av beredskapsfartøy som henføres til pkt. 6.3.4. Fartøykostnader som inngår i rapporteringen vil være forsyningsfartøy, lagerfartøy, spesialoppdrag/støttefartøy og ankerhåndtering, samt følgekostnader og administrasjon av fartøy.
6.3.2 Luftrtransport	Tilbringertjenesten mellom helikopterbase og installasjon, samt skyttel som skjer mellom installasjoner på feltene. Kostnader vedrørende SAR (Search and Rescue) og ambulansetransport henføres til pkt. 6.3.4.
6.3.3 Forsyningsbaser	Kostnader knyttet til basedriften slikt som areal, leiekostnader, personell etc., samt eventuell transport til og fra base.
6.3.4 Beredskap	Fartøy og helikopter kostnader knyttet til operativ beredskap på feltene. Installasjonsspesifikke beredskapsfartøy, andel av områdeberedskapsfartøy og følgekostnader knyttet til disse fartøyene. SAR-helikopter (Search and Rescue) og ambulansetransport.
6.4 Tariffkostnader	Kostnader knyttet til feltekstern prosessering og transport av olje og gass mellom felt.
6.5 Andre driftskostnader	Kostnader som ikke kan henføres mot andre operative poster. Eksempelvis nedskrivning på lager, ukurans på lager, tidligere års kostnader, excess field times, gasskjøp ifbm injeksjon, forsikrings-/garantisaker knyttet til drift mv.
7 Driftsinntekter	Tariff- og prosesseringsinntekter, og evt. andre inntekter
8 Nedstengning og fjerning	
8.1 Nedstengning	Forberedelse til nedstengning og fjerning, nedstengning og plugging av brønner og øvrig nedstengning av innretning.

Post	Definisjon/Beskrivelse
8.2 Fjerning	Fysisk fjerning av innretninger.
9 Generelle kostnader	
9.1 Lisensadministrasjon	Kostnader knyttet til Operatørens ansvar i forbindelse med adm. av interessentskapet, eksempelvis lisenskoordinering.
9.2 Arealavgift	Avgift som betales årlig til offentlig myndighet basert på arealet utvinningstillatelsen innehar.
9.3 Miljøavgifter	Kostnader knyttet til utslipp av definerte miljøskadelige stoffer. eksempelvis CO ₂ -avgift og andre miljøavgifter.
9.4 Andre skatter og avgifter	Andre avgifter som ikke defineres av andre poster, eksempelvis eiendomsskatt.
9.5 Forskning- og utvikling (FoU)	Kostnader knyttet til prosjekter innenfor forskning og utvikling som utføres av eller i regi av Operatøren som er relevant for oppstrømsaktivitet
9.6 Hovedledelse	Kostnader knyttet til Operatørens hovedledelse.
9.7 Nærings- og interesseorganisasjoner	Kostnader knyttet til nærings- og interesseorganisasjoner som for eksempel Norsk olje og gass og NOFO
9.8 Finansielle kostnader	Finansielle kostnader som agio, disagio og renter.
9.9 Restruktureringskostnader	Kostnader knyttet til nedbemanning og sluttpakker i forbindelse med omstillingsprosesser i selskapet.

12.5 Utgiftsfullmakter m.v.

Operatøren kan bare pådra interessentskapet utgifter og forpliktelser innenfor rammene av utgiftsfullmakter godkjent av styringskomiteen i henhold til lete-, drifts- eller investeringsbudsjettet, dersom ikke annet er bestemt av styringskomiteen.

Ved gjennomføring av fastsatt arbeidsprogram kan Operatøren imidlertid overskride en budsjettpost eller en utgiftsfullmakt med inntil 10 %. Med budsjettpost forstås hver av hovedpostene 1-9 i artikkel 12.4. Ingen av budsjettene må overskrides med mer enn det laveste av 5 % eller 75 millioner NOK i Regnskapsåret. Prosentsatsene kan endres ved enstemmig vedtak av Partene.

Operatøren kan også pådra interessentskapet ansvar for utgifter som ikke omfattes av arbeidsprogrammet og lete-, drifts- eller investeringsbudsjettet, for et samlet beløp på 3 millioner NOK i Regnskapsåret for det enkelte budsjett. Beløpsgrensene kan justeres av styringskomiteen.

Er det i nødstilfelle ikke tid til å fremlegge en sak for styringskomiteen, kan Operatøren pådra interessentskapet ansvar for utgifter som han anser nødvendige for å beskytte liv, helbred eller eiendom, eller for å avverge eller begrense forurensninger.

Operatøren skal uten ugrunnet opphold gi styringskomiteen skriftlig melding om alle utgifter og forpliktelser som er uforutsette eller antas å kunne medføre budsjettavvik.

12.6 Prosjektstyring

For styring og fremdriftskontroll av vesentlige utbyggings- og modifikasjonsprosjekter skal det benyttes hovedkontrollestimat og hovedkontrollplan som etableres før igangsetting av prosjektet.

Hovedkontrollestimat og hovedkontrollplan skal endres når omfanget eller forutsetningene for prosjektet endres vesentlig. Ved oppdatering skal endring i premissene synliggjøres og legges frem for styringskomiteen for behandling.

Gjeldende kontrollestimat og kontrollplan skal utgjøre et forventningsrettet overslag på estimattidspunktet og reflektere de godkjente budsjetttrammer.

Operatøren skal fremlegge gjeldende kontrollestimat og kontrollplan for styringskomiteen, sammen med en analyse av muligheter for økt verdiskaping/ kostnadsreduksjoner og potensielle risiki, som kan påvirke planlagt måloppnåelse. Gjeldende kontrollestimat og kontrollplan skal revideres og legges frem for styringskomiteen til behandling to ganger i Året, med mindre styringskomiteen vedtar noe annet.

ARTIKKEL 13. ANSKAFFELSER

13.1 Operatøren skal utarbeide en overordnet anskaffelses- og kontraktsstrategi for vesentlige anskaffelser, som skal være tilpasset virksomhetens ulike faser og fremlegges for styringskomiteen til godkjenning.

Operatøren skal ved fremleggelsen av budsjettforslag for aktiviteter i det kommende År vedlegge en oversikt som viser hvilke vesentlige anskaffelser Operatøren planlegger i budsjettåret. Oversikten skal blant annet angi forventet kontraktssum for den enkelte anskaffelse, inneholde en markedsvurdering og beskrive egnede rammeavtaler.

Styringskomiteen skal ved behandlingen av budsjettforslaget treffe vedtak om hvilke anskaffelser som skal inkluderes i plan for vesentlige beslutninger for det kommende År.

For anskaffelser som har en varighet utover budsjettet for Året, skal Partene innrette seg slik at interessentskapet kan forplikte seg i henhold til anskaffelsens varighet.

For anskaffelser Operatøren forventer har en kontraktssum på over 50 millioner NOK, eller 25 millioner uten anbudskonkurranse, skal det fremsettes forslag for vedtak i styringskomiteen om spesifikk kontraktsstrategi med tilbyderliste og godkjenning av leverandør. Vedtaket skal fattes innen 5 forretningsdager etter at Operatøren har fremmet forslag til styringskomiteen.

13.2 Partene kan ved enstemmig vedtak endre beløpsgrensene.

Operatøren skal på anmodning sende kopi av anskaffelsesinvitasjon til Partene.

- 13.3 Anskaffelser med inngått kontraktssum på over 10 millioner NOK skal etterrapporteres til styringskomiteen.
- 13.4 Dersom en Part har eierinteresse i et selskap som er tilbyder i en anskaffelse, eller har egeninteresse i anskaffelsen eller på en annen måte er i mulig interessekonflikt, skal styringskomiteen gjøres oppmerksom på dette forhold før kontraktsinngåelse.

ARTIKKEL 14. FORSIKRINGER

- 14.1 Operatøren skal på vegne av interessentskapet tegne og opprettholde de forsikringer som kreves i lov, forskrift og andre myndighetsvedtak og andre forsikringer som er bestemt av styringskomiteen. Gjenpart av slike poliser skal sendes til Partene.

Operatøren skal i tide fremme alle krav under slike forsikringer og innkreve erstatningsbeløpene som skal krediteres felleskontoen. Også en Part kan foreta undersøkelser i forbindelse med et forsikringstilfelle.

- 14.2 En Part har rett til selv å tegne forsikring eller på annen likeverdig måte å sørge for dekning. I så fall må han varsle Operatøren i god tid før denne tegner forsikring på interessentskapets vegne og gi Operatøren og de øvrige Parter nødvendige opplysninger om dekningsmåten, herunder godtgjøre at regress mot de øvrige Parter er frafalt.

Operatøren skal i slike tilfelle gi den Part som krever det, nødvendige opplysninger i forbindelse med etablering av forsikringer og i tide bistå Parten med å fremme krav om erstatning under slike forsikringer. Ekstra kostnader som påløper i denne forbindelse dekkes av vedkommende Part.

14.3 Operatøren skal godtgjøre at forsikringsgiveren til de Parter som omfattes av fellesforsikring eller annen likeverdig dekning tegnet av Operatøren, har frafalt regress mot den Part som har tegnet egen forsikring.

- 14.4 Operatøren skal påse at leverandører av varer og tjenester til interessentskapets virksomhet tegner og opprettholder de forsikringer som kreves i lov, forskrift og andre myndighetsvedtak, eller som er bestemt av styringskomiteen. Operatøren skal søke å sikre at regress mot Partene frafalles.

IV. UTBYGGING

ARTIKKEL 15. FORSLAG OM UTBYGGING

- 15.1 Ved konkretisering av kommersiell utnyttelse av oppdagede Forekomster før mulig beslutning om videreføring ("BOV") skal styringskomiteen bestemme hvordan den videre fremdrift skal styres gjennom alle prosjektets faser fra planlegging frem til drift. Styringssystemene skal fokusere på beslutningsmilepæler og beskrivelse av beslutningsgrunnlag som skal legges frem for styringskomiteen ved disse milepælene. Styringskomiteen kan bestemme hvordan styringskomiteen skal involveres i prosessene.
- 15.2 Forslag til BOV skal angi hvilke forutsetninger som er lagt til grunn ved vurderingen av muligheten for å utnytte Forekomsten(e) kommersielt. Det skal i alle tilfelle opplyses om:
- a) Målsetninger for lønnsomhet, gjennomføring og helse-, miljø og sikkerhet (HMS),
 - b) designbasis, ressursgrunnlag, produksjonstrategi og driftsfilosofi og andre relevante forutsetninger for konseptutviklingen,
 - c) kostnadsestimater som normalt bør tilfredsstillende et +/- 30 % krav til sikkerhet i estimatet,
 - d) lønnsomhetsberegninger på grunnlag av kostnadsestimater og pris- og markedsforutsetninger for petroleumsproduktene som er planlagt levert fra feltet,

- e) angivelse av studier som er planlagt utført som ledd i konseptutviklingen for å oppnå nødvendig sikkerhet i kostnadsestimatene, slik som sensitivitetsanalyser av ressursgrunnlag, pris- og markedsforutsetninger, tekniske løsninger, gjennomførbarhet, leverandørmarked og lønnsomhet, og
- f) planlagt program for konsekvensutredninger.

15.3 Dersom styringskomiteen vedtar en BOV, skal Operatøren utarbeide en utbyggingsplan i nært samarbeid med de øvrige Parter. Operatøren er særlig ansvarlig for å sikre at alle opplysninger som er nødvendig for godkjenning av utbyggingsplan legges frem i god tid for Departementet.

Styringskomiteen kan vedta at enkelte tiltak som er nødvendig for godkjenning av utbyggingsplan, for eksempel konsekvensutredninger, skal gjennomføres og legges frem for Departementet og andre relevante myndigheter før fremleggelse av utbyggingsplan.

15.4 Dersom styringskomiteen ikke vedtar en BOV eller ikke behandler saken innen rimelig tid, kan enhver Part selv utarbeide utbyggingsplan. Når en Part ber om det, skal Operatøren assistere Parten i hans arbeid i den utstrekning dette ikke medfører kostnad eller ulempe for interessentskapet.

ARTIKKEL 16. UTBYGGINGSPLAN

16.1 Operatøren skal legge frem utbyggingsplan for Partene i styringskomiteen.

16.2 Styringskomiteen vedtar om utbyggingsplanen med tilhørende dokumentasjon skal oversendes til Departementet og andre relevante myndigheter sammen med søknad om godkjenning av utbyggingsplanen.

16.3 Enhver Part skal innen 3 måneder etter at styringskomiteen vedtok planen gi Departementet og de øvrige Parter skriftlig melding om han tiltrer utbyggingsplanen.

Parten må angi om han ønsker å overta hele eller minst en forholdsmessig del av Petoros andel om Petoro ikke tiltrer planen eller om Petoros tiltredelse ikke godkjennes av Departementet.

Dersom ikke alle Parter har tiltrådt utbyggingsplanen, skal Operatøren uten ugrunnet opphold underrette Departementet og stille søknaden om godkjenning av utbyggingsplanen i bero. De tiltredende Parter kan gjenoppta søknaden i samsvar med artikkel 19.

16.4 En Parts tiltredelse av en utbyggingsplan er bindende i forhold til de øvrige Parter.

Dersom Petoro ikke tiltrer planen eller om Petoros tiltredelse ikke godkjennes av Departementet, skal utbyggingen likevel ansees som tiltrådt av alle Parter om de øvrige Parter til sammen ønsker å overta hele Petoros andel. Andelen skal fordeles forholdsmessig mellom Partene som har ønsket å overta hele eller minst en forholdsmessig andel.

16.5 Dersom en Part har utarbeidet utbyggingsplan i henhold til artikkel 15.4, gjelder bestemmelsene i denne artikkel 16 tilsvarende om fremleggelse og tiltredelse av en slik plan. Parten kan legge kostnadene ved utarbeidelsen av planen inn i budsjettet for utbyggingen.

16.6 Petoros tiltredelse etter artikkel 16.3 må godkjennes av Departementet. Godkjenning må foreligge senest samtidig med at Departementet godkjenner utbyggingsplanen. Nektet godkjenning av Petoros tiltredelse, får reglene i artikkel 19 tilsvarende anvendelse.

Dersom Petoro ikke har tiltrådt planen, kan Departementet innen 3 måneder fra utløpet av fristen i artikkel 16.3 bestemme at Petoro likevel skal delta i utbyggingen.

ARTIKKEL 17. UTBYGGING

- 17.1 Når alle Parter har gitt melding om at de tiltrer utbyggingsplanen, eller når utbygging er vedtatt som et prosjekt på egen risiko etter artikkel 19, skal utbyggingen skje på vegne av de deltakende Parter.

Etter at planen er godkjent av Departementet, skal utbyggingen gjennomføres uten ugrunnet opphold.

- 17.2 Dersom Departementet ikke har godkjent utbyggingsplanen innen 6 måneder etter å ha mottatt søknad om godkjennelse av utbyggingsplan eller forslag om utbygging på egen risiko, kan en Part trekke tilbake sin tiltredelse til utbyggingsplanen, forutsatt at det ikke med Partens samtykke er inngått kontrakt om kjøp eller leie av produksjonsinnretninger eller annet vesentlig utstyr. En Part kan også trekke tilbake sin tiltredelse om det ikke er inngått kontrakt om kjøp eller leie av produksjonsinnretninger eller annet vesentlig utstyr innen 2 år etter at godkjennelse er gitt.

V. VIRKSOMHET PÅ EGEN RISIKO

ARTIKKEL 18. VIRKSOMHET PÅ EGEN RISIKO

18.1 En Part kan foreslå at et prosjekt som ikke vedtas av styringskomiteen, skal gjennomføres som et prosjekt på egen risiko.

Utbygging av Forekomst på egen risiko skjer etter reglene i artikkel 19.

18.2 Følgende virksomhet kan utføres på egen risiko:

- a) Geologiske, geofysiske og stratigrafiske undersøkelser og tester,
- b) boring av undersøkelsesbrønner, gjenopptakelse av boring av en undersøkelsesbrønn eller boring for å fastslå reservene i forbindelse med samordning,
- c) dypere boring, avviksboring eller testing av soner som allerede er gjennomført av en undersøkelsesbrønn under boring, og
- d) videre evaluering av en Forekomst som omfattes av en utbyggingsplan som ikke er vedtatt etter artikkel 16.2.

18.3 Virksomhet på egen risiko kan likevel ikke finne sted:

- a) På eller i forbindelse med avgrensningsboring av en Forekomst som er utbygd eller omfattes av vedtatt utbyggingsplan. Dette gjelder dog ikke boring som skal fastslå reserver i forbindelse med en samordning,
- b) dersom den kan nedsette produksjonen fra en Forekomst som er utbygd eller vedtatt utbygd,
- c) dersom den helt eller delvis kan komme i konflikt med planer eller arbeidsprogram vedtatt av interessentskapet før prosjektet på egen risiko igangsettes, og
- d) før den obligatoriske arbeidsforpliktelsen beskrevet i Utvinningstillatelsen er utført. Dette gjelder dog ikke virksomhet som beskrevet i artikkel 18.2 punkt c).

18.4 Forslag om prosjekt på egen risiko skal sendes skriftlig til de øvrige Parter med detaljerte beskrivelser av arbeidet som skal utføres og tilhørende budsjettoverslag.

De av Partene som ønsker å delta i prosjektet, må gi melding om dette til de øvrige Parter innen 60 dager etter at forslaget ble mottatt. For prosjekter som nevnt under artikkel 18.2, punkt c) er fristen 48 timer.

18.5 Dersom et antall Parter med Deltakerandeler som fyller kravene til vedtak har meddelt at de ønsker å delta i prosjektet, skal prosjektet med tilhørende arbeidsprogram og budsjett anses for vedtatt på interessentskapets vegne og utføres av Operatøren som et prosjekt for interessentskapet.

Er kravene til vedtak ikke oppfylt, skal prosjektet gjennomføres for regning og risiko av de Parter som har meddelt at de ønsker å delta.

18.6 I prosjekter på egen risiko deltar hver Part i forhold til Deltakerandelen med mindre Partene blir enige om en annen fordeling.

- 18.7 Prosjekter på egen risiko skal utføres av Operatøren. Er ikke Operatøren deltaker, kan en av deltakerne godkjennes som operatør for prosjektet.
- 18.8 De deltakende Parter har på rimelige vilkår fastsatt av styringskomiteen, rett til å bruke interessentskapets eiendom og utstyr for å utføre prosjektet forutsatt at dette ikke i urimelig grad forstyrrer den felles virksomhet.
- 18.9 Operatøren skal føre eget regnskap for prosjektet på egen risiko. Regnskapet skal sendes til styringskomiteen og alle Partene.
- 18.10 Prosjektet inklusive data og opplysninger eies i sin helhet av de deltakende Parter og ledes av en egen styringskomite hvor bare de deltakende Parter er representert. Artikkel 3.5 i Spesielle bestemmelser gjelder tilsvarende.

Dersom et prosjekt på egen risiko medfører en økning av produsert Petroleum fra konsesjonsområdet, skal slik ekstra produksjon eies i sin helhet av de deltakende Parter. Hver av dem har rett og plikt etter reglene i artikkel 20 til 22 til å utta sin forholdsmessige del av den ekstra produserte Petroleum.

- 18.11 De deltakende Parter må holde de ikke-deltakende Parter informert om prosjektet og må holde de ikke-deltakende Parter skadesløse mot ethvert ansvar, utgifter og forpliktelser som følger av prosjektet på egen risiko.
- 18.12 Hvis et prosjekt på egen risiko etter artikkel 18.2 fører til at det oppdages strukturer som de deltakende Parter ønsker å bore eller Forekomst(er) som de ønsker å utbygge, må ikke-deltakende Parter som ønsker å tre inn i prosjektet betale 1000 % av sin forholdsmessige del av prosjektets kostnader. Betalingen skal deles mellom de opprinnelige deltakere etter forholdet mellom deres deltakerandeler i prosjektet.

Tilbud om å tre inn i et prosjekt, med tilstrekkelig bakgrunnsmateriale, skal sendes til de ikke-deltakende Parter. I tilfelle boring skal tilbud om å tre inn i prosjektet sendes til de ikke-

deltakende Parter i god tid før boringen utføres. I tilfelle utbygging skal tilbudet sendes til de ikke-deltakende Parter senest samtidig med forslaget om å utarbeide utbyggingsplan etter artikkel 15. Inntreden må skje senest ved tiltredelse av utbyggingsplan etter artikkel 16 eller 19.

18.13 Hvis ikke annet er uttrykkelig sagt i denne artikkel, skal de øvrige artikler i Avtalen gjelde tilsvarende for virksomhet på egen risiko.

18.14 Hvis ikke prosjektet er igangsatt innen 12 måneder etter utløpet av fristene nevnt i artikkel 18.4, mister de deltakende Parter retten til å utføre prosjektet. I så fall skal forholdet mellom Partene være som om prosjektet ikke hadde vært foreslått.

ARTIKKEL 19. UTBYGGING PÅ EGEN RISIKO

19.1 Dersom ikke alle Parter har tiltrådt utbyggingsplanen innen fristen i artikkel 16.3, kan en Part som har tiltrådt planen foreslå at utbyggingen skal gjennomføres på egen risiko. Forslaget sendes skriftlig til Departementet og til de Parter som har tiltrådt planen.

19.2 En Part som ønsker å delta i utbygging på egen risiko må gi Departementet og de øvrige aktuelle Parter skriftlig melding om dette innen 3 måneder etter å ha mottatt forslag som nevnt i artikkel 19.1. Reglene i artikkel 16.6 gjelder tilsvarende.

19.3 I prosjekter om utbygging på egen risiko deltar hver Part i forhold til Deltakerandelen med mindre Partene blir enige om en annen fordeling. Dersom en Part ønsker å begrense eller øke sin deltakerandel, må han gi melding om dette innen utløpet av fristen i artikkel 19.2.

19.4 Forslag til utbyggingsplan etter artikkel 19.1 anses som vedtatt når forslaget har støtte av 100 % av Deltakerandelene. Den Part som har fremmet forslaget skal uten

ugrunnet opphold bekrefte overfor Departementet at søknad om godkjenning av utbyggingsplanen er gjenopptatt.

- 19.5 Dersom Operatøren ikke deltar i utbyggingen, skal de deltagende Parter velge operatør. Denne må godkjennes av Departementet.
- 19.6 De Parter som ikke deltar i utbyggingen på egen risiko har ikke rett til å tre inn i eller kjøpe seg inn i prosjektet senere. For øvrig gjelder bestemmelsene i artikkel 18.9, 18.10, 18.11 og 18.13 tilsvarende.

VI. UTTAK AV PETROLEUM

ARTIKKEL 20. UTTAK AV OLJE

20.1 Hver av Partene har rett og plikt til å utta in natura og selv disponere over en andel av produsert Olje som er lik hans Deltakerandel.

Retten til og ansvaret og risikoen for produsert Olje går over på den enkelte Part ved uttak på et leveringssted som fastsettes av styringskomiteen før produksjonsstart.

20.2 På det tidspunkt styringskomiteen bestemmer skal Operatøren sende styringskomiteen et produksjonsprogram for det År produksjonen skal starte. Ventes produksjonen å starte etter 1. juni, skal programmet også omfatte neste År. Deretter skal Operatøren før 1. juni hvert år sende styringskomiteen et produksjonsprogram som omfatter de 3 nærmest kommende År samt en produksjonsprognose for resten av feltets levetid. Programmet skal være spesifisert for hvert Kvartal og skal beskrive kvaliteten av den Olje som ventes produsert.

20.3 Operatøren skal samtidig med produksjonsprogrammet sende styringskomiteen et utkast til uttaksprogram for Programperioden.

Utkastet skal være tilpasset produksjonsprogrammet og opplysninger om Partenes uttaks- og avskipningsplaner som Operatøren skal ha innhentet på forhånd. Det skal inneholde en tidsplan for uttak og detaljerte vilkår for uttak, levering og transport av Oljen, samt angi andre nødvendige ledd i en uttaks- og avskipningsprosedyre.

Styringskomiteen skal fastsette uttaksprogrammet innen 30 dager etter at utkastet er mottatt.

20.4 Blir produksjonen høyere enn Partenes samlede krav etter uttaksprogrammet, skal overskytende mengde fordeles på Partene i samsvar med Deltakerandelene. Blir produksjonen mindre enn Partenes samlede krav, skal kravene reduseres i samsvar med Deltakerandelene. Ingen Part plikter imidlertid å tilbakelevere Olje han har uttatt.

Styringskomiteen skal underrettes umiddelbart dersom produsert mengde avviker fra produksjonsprogrammet.

20.5 Innen 20 dager etter utløpet av hvert Kvartal, skal Operatøren sende styringskomiteen en oversikt som viser den mengde Olje hver av Partene har uttatt i Kvartalet.

ARTIKKEL 21. ÅRSUTTAK AV OLJE

21.1 Hver Part skal i løpet av Programperioden søke å utta sin del av den produserte Olje i jevnt tempo og i samsvar med uttaksprogrammet.

Ved beregningen av den mengde en Part har uttatt i en Programperiode på ett År, kan han kreve at uttak i løpet av de første eller siste 60 dager i en slik Programperiode regnes som foretatt i henholdsvis den forutgående eller etterfølgende Programperiode.

21.2 Dersom en Part av grunner som ligger utenfor hans kontroll og som helt ut er knyttet til gjennomføringen av uttaksprogrammet, i Programperioden har uttatt mindre enn den mengde Olje han har rett til, anses han som "Mindreuttaker" og den mengde han ikke har uttatt anses som "Mindreuttak".

Er en eller flere Parter Mindreuttaker(e), skal Operatøren straks varsle alle Parter om dette og oppgi størrelsen av den enkeltes Mindreuttak. Enhver Part som ikke er Mindreuttaker, har rett til å utta Mindreuttaket i tillegg til sin egen andel. Ønsker to eller flere Parter å utta Mindreuttaket, skal det fordeles mellom dem etter forholdet mellom deres Deltakerandeler.

En Part som etter dette punkt uttar et Mindreuttak eller del av dette, anses som "Meruttaker" og den mengde han dermed har uttatt anses som "Meruttak".

21.3 Når det er foretatt et Meruttak, skal Mindreuttakeren ha rett til kompensasjon for sitt Mindreuttak for så vidt det dekkes av Meruttaket.

Med mindre styringskomiteen har fastsatt en annen kompensasjonsordning, skal fra og med det første Kvartal i det etterfølgende År, 10 % av hver Meruttakers andel stilles til Mindreuttakerens rådighet som kompensasjon til Meruttaket er utlignet. Er det flere Mindreuttakere, skal det kvantum som stilles til disposisjon fordeles mellom dem i forhold til deres Mindreuttak.

Unnlater en Mindreuttaker i ett Kvartal å utta et kvantum som er stillet til hans rådighet som kompensasjon, skal han likevel anses å ha mottatt dette kvantum. Den mengde som ikke uttas av Mindreuttaker skal i så fall stilles til rådighet med akseptfrist på 48 timer for de Meruttakerne som har avgitt den. Reglene i artikkel 21.2 annet avsnitt, annet og tredje punktum gjelder tilsvarende.

21.4 Dersom en Part av andre grunner enn nevnt i artikkel 21.2 i en Programperiode uttar mindre enn den mengde Olje han har rett til, fordeles den mengde han ikke uttar på de øvrige Parter etter deres Deltakerandeler, uten plikt for disse til senere å yte kompensasjon som nevnt i artikkel 21.3.

ARTIKKEL 22. UTTAK AV NATURGASS

22.1 Hver av Partene har rett og plikt til å utta in natura og selv disponere over en andel av produsert Naturgass som er lik hans Deltakerandel.

Retten til og ansvaret og risikoen for produsert Naturgass går over på den enkelte Part ved uttak på et leveringssted som fastsettes av styringskomiteen før produksjonsstart.

- 22.2 Partene skal inngå en gassløfte- og balanseringsavtale som skal være godkjent av Departementet før oppstart av produksjon. Til vedtak av gassløfte- og balanseringsavtalen kreves enstemmighet i styringskomitéen.
- 22.3 Operatøren skal ikke senere enn 8 forretningsdager etter første dag hver måned sende styringskomiteen en oversikt over produsert og uttatt Naturgass for foregående måned og for akkumulert volum siden produksjonsstart.

VII. OVERDRAGELSE M.M.

ARTIKKEL 23. OVERDRAGELSE AV DELTAKERANDEL

23.1 En Part kan overdra sin Deltakerandel eller del av denne. Overdragelsesavtalen skal inneholde bestemmelser om at erververen er bundet av denne Avtale og vilkårene i Utvinningstillatelsen med senere endringer og tillegg.

Før den obligatoriske arbeidsforpliktelse etter Utvinningstillatelsen er utført, kan en Part ikke uten samtykke fra styringskomiteen overdra sin Deltakerandel eller del av denne til andre enn et Tilknyttet selskap.

23.2 En Part som har inngått avtale om å overdra sin Deltakerandel eller en del av denne, skal underrette Forretningsføreren, om den pris og andre vilkår som er avtalt mellom Parten og en annen Part eller tredjemann.

23.3 Forretningsføreren kan overta hele andelen til den pris og vilkår som er avtalt. Melding om utøvelse av slik forkjøpsrett må gis til Parten innen 40 dager etter at underretning som nevnt i artikkel 23.2 er mottatt.

Forkjøpsretten gjelder ikke når en Part overdrar sin Deltakerandel eller del av denne til et Tilknyttet selskap.

En Part har adgang til å innta en klausul i overdragelsesavtalen om at avtalen bortfaller dersom forkjøpsrett utøves.

23.4 Etter at utøvelse av forkjøpsrett eller annen overdragelse er skjedd skal Parten uten ugrunnet opphold underrette styringskomiteen om overdragelsen. Inneholder

overdragelsesavtalen andre vilkår enn Parten har meddelt Forretningsføreren, gjelder artikkel 23.2 tilsvarende.

ARTIKKEL 24. UTTREDEN

24.1 En Part kan tre ut av Avtalen når arbeidsforpliktelsen beskrevet i Utvinningstillatelsen er utført. Hvis Parten har tiltrådt en utbyggingsplan, kan han først tre ut når Departementet har fastslått at planen er fullført.

Varsel om uttreden skal sendes til styringskomiteen innen 4 måneder i forveien. De øvrige Parter skal innen 30 dager gi styringskomiteen melding om de ønsker å overta Deltakerandelen. Dersom en Part ikke har gitt tilbakemelding innen fristens utløp, taper Parten rett til å overta Deltakerandelen med mindre de øvrige Parter blir enige om noe annet.

24.2 Etter at varsel om uttreden er gitt, er den uttredende Part ikke ansvarlig for beslutninger i interessentskapet som pådrar dette utgifter som ikke omfattes av vedtatt budsjett. Uttreden av Avtalen får virkning fra den første dag i måneden som følger etter utløpet av 4 måneders fristen etter at styringskomiteen mottok varsel om uttreden. Uttredende Part er likevel ansvarlig for utgifter som følge av en beslutning som er truffet innen den første dag i måneden som følger utløpet av 4 måneders fristen i den grad slik beslutning er innenfor vedtatt budsjett, med mindre den overtagende Part har akseptert å påta seg disse utgiftene.

Den Part som trer ut, fortsetter å være ansvarlig for forpliktelser som ikke er oppfylt på tidspunktet for uttreden og som er stiftet ved skadevoldelse, myndighetsvedtak eller på annen måte uavhengig av vedtak i interessentskapet.

24.3 De øvrige Parter kan kreve at det stilles tilfredsstillende garanti for en forholdsmessig andel av interessentskapets ansvar for disponering av innretninger som tilhører interessentskapet på tidspunktet for uttreden.

- 24.4 Dersom de øvrige Parter og utenforstående tredjemenn ikke ønsker å overta Deltakerandelen etter artikkel 23, har de øvrige Parter rett til å overta sin forholdsmessige del av Deltakerandelen vederlagsfritt. Endring av denne Avtalen som følge av en Parts uttreden skal oversendes Departementet, jfr. artikkel 8 i Spesielle bestemmelser.
- 24.5 Dersom ingen ønsker å overta Deltakerandelen etter artikkel 24.4, „skal interessentskapet oppløses etter reglene i artikkel 25.2 og 25.3. Virkningen av varsel om uttreden bortfaller i dette tilfelle.

ARTIKKEL 25. OPPLØSNING

- 25.1 Partene kan vedta at Utvinningstillatelsen skal oppgis og interessentskapet oppløses.
- 25.2 Ved oppløsning skal Partene dekke de forpliktelser som er oppstått som følge av interessentskapets virksomhet.

Hver Part kan kreve at forpliktelsene skal dekkes ved salg av produsert Petroleum som ikke er uttatt, og av felles eiendeler som ikke tilfaller den norske stat. Operatøren gjennomfører salget.

Forpliktelser som ikke blir dekket ved salg av felles Petroleum og eiendeler, skal dekkes av Partene etter reglene i artikkel 8.

Gjenværende eiendeler fordeles mellom Partene etter Deltakerandelene på tidspunktet for oppløsning.

- 25.3 Dersom forpliktelser som følge av oppgivelse av Utvinningstillatelsen eller som følge av interessentskapets virksomhet blir gjort gjeldende etter at oppløsningen er

gjennomført, er Partene fortsatt ansvarlig for oppfyllelsen av slike forpliktelser etter reglene i artikkel 7.

VIII. ØVRIGE BESTEMMELSER

ARTIKKEL 26. TRANSAKSJONER AV SEISMISKE DATA, BORE- RESULTATER MV.

- 26.1 Forhandlinger og inngåelser av avtaler med tredjemenn om kjøp, salg eller bytte av seismiske data, borerresultater mv. skal foretas av en Part, eller en annen enhet eller organisasjon som ikke er Part i denne Avtale, som styringskomiteen har besluttet, ut fra hensynet til effektivitet. Interessentskapet skal til en hver tid ikke ha mer enn en representant som er valgt til å forhandle og inngå slike avtaler. Det skal tas rimelig hensyn til forslag fra de øvrige Parter om inngåelse av slike avtaler. Den enhet eller organisasjon som er valgt av styringskomiteen etter første punktum kan ikke avslå et bytte som Partene i interessentskapet felles er for eller gjennomføre et bytte som Partene i interessentskapet felles er i mot, dersom det ikke kan påvises særlige grunner som nødvendiggjør gjennomføring eller avslag av et slikt bytte. Dersom en Part er valgt til å forhandle og inngå avtaler om bytte, kan denne Parten ikke avslå et bytte som de andre Partene felles er for eller gjennomføre et bytte som de andre Partene i interessentskapet felles er i mot, dersom det ikke kan påvises særlige grunner som nødvendiggjør gjennomføring eller avslag av et slikt bytte.
- 26.2 Avtaler angående kjøp og salg av data må godkjennes av styringskomiteen. Avtaler som gjelder bytte av data skal forelegges styringskomiteen til orientering og eventuell uttalelse før endelig avtale inngås.

ARTIKKEL 27. OPPLYSNINGSPLIKT OG HEMMELIGHOLDELSE

- 27.1 Hver Part og dennes Tilknyttede selskaper skal mot rimelig vederlag stille til rådighet for Operatøren og de øvrige Parter alt geologisk og geofysisk materiale og annen informasjon som er direkte relevant for virksomheten på konsesjonsområdet. Partene har også plikt til å informere om tolkning av rådata av betydning for virksomheten.

Dette gjelder likevel ikke opplysninger som en Part er forhindret fra å gi etter lovgivning i Norge eller i hjemlandet til Partens endelige morselskap, eller på grunn av kontrakt med ikke-Tilknyttet selskap som er inngått før denne Avtale. Parten skal gjøre det som med rimelighet kan kreves for å fri seg fra slik taushetsplikt.

27.2 Ingen Part skal uten samtykke fra de øvrige Parter meddele tredjemann eller på annen måte offentliggjøre planer, programmer, kart, arkivdata, rapporter, tekniske og vitenskapelige data og enhver annen informasjon vedrørende teknisk, økonomisk og kommersiell virksomhet etter Avtalen. Dette gjelder ikke opplysninger til Partenes Tilknyttede selskaper.

Plikten etter første ledd gjelder likevel ikke for deltakerne i Partnerforum etter artikkel 5 i forholdet dem imellom med hensyn til saker og tilknyttet informasjon som behandles i Partnerforum.

En Part har rett til å gi finansinstitusjoner slike opplysninger som forlanges og som er nødvendige i forbindelse med finansiering av Partens deltakelse i den felles virksomhet. Opplysninger som nevnt i første ledd kan også gis til selskaper som Parten forhandler med om slik overdragelse av Deltakerandelen som omfattes av petroleumsloven § 10-12. De øvrige Parter må underrettes på forhånd om hvilke opplysninger som er forlangt av institusjonen eller som ønskes gitt selskaper Parten forhandler om overdragelse med.

Operatøren har rett til å gi opplysninger som nevnt ovenfor til konsulenter og leverandører som er direkte engasjert i virksomheten, dersom dette er nødvendig for utførelsen av arbeidet. Enhver Part har også rett til å gi slike opplysninger til profesjonelle konsulenter som utfører oppdrag for ham.

I alle tilfelle skal den som gir opplysninger som omfattes av dette punkt, sørge for at mottakeren forplikter seg til å behandle opplysningene konfidensielt.

27.3 En Part som opphører å være Part skal fortsatt ha plikt til å hemmeligholde opplysninger som omfattes av artikkel 27.2, og han kan ikke lenger gjøre bruk av rett etter reglene i artikkel 27.2 til å overlate slike opplysninger til andre enn Partene.

ARTIKKEL 28. MEDDELELSER

28.1 Når ikke annet er bestemt, skal meddelelser etter denne Avtale gis skriftlig. Meddelelser mellom Partene kan kommuniseres ved direkte levering, post, telefaks, teleks og ved bruk av elektronisk korrespondanse. Uttalelser om deltagelse i utbygging av Forekomst skal sendes rekommandert eller leveres direkte mot kvittering.

Ved bruk av elektronisk korrespondanse, skal Partene benytte den til enhver tid anerkjente internasjonale standard for elektronisk overføring av dokumenter som styringskomiteen velger. Standarden som velges skal åpne for bruk av digital signatur, eller tilsvarende elektronisk sikringsmulighet, kryptering samt arkivering og gjenhenting.

Meddelelser skal være på norsk eller engelsk. De skal sendes til Partenes sist oppgitte forretningsadresse/elektroniske postadresse. Meddelelser til styringskomiteen sendes formannen med kopier til de øvrige Medlemmer.

ARTIKKEL 29. TVISTER

29.1 Enhver tvist som oppstår i forbindelse med Avtalen avgjøres ved de ordinære domstoler med Stavanger tingrett som verneting, med mindre partene i den aktuelle tvisten skriftlig avtaler Oslo tingrett som verneting.

29.2 Dersom Operatøren er part i tvisten, har Operatøren likevel rett til å velge Oslo tingrett som verneting, og dersom Operatøren skal saksøkes, skal saksøkeren i søksmålsvarselet, jfr. tvisteloven § 5-2, be Operatøren skriftlig opplyse i svaret om denne retten vil bli påberopt.

- 29.3 Vernetings som følger av tvisteloven §§ 4-3 til 4-5 får ikke anvendelse på noen tvister som oppstår i forbindelse med Avtalen.
- 29.4 Saksøker skal informere Departementet om saksanlegget og rettskraftig avgjørelse. De øvrige rettighetshaverne til utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel skal informeres tilsvarende via Industriforum.

ARTIKKEL 30. AVSLUTNING AV PETROLEUMSVIRKSOMHETEN

- 30.1 Operatøren skal foreslå for styringskomiteen at det skal utarbeides en avslutningsplan for virksomheten i samsvar med frister som følger av petroleumsloven.

Dersom Operatøren eller en Part mener at virksomheten skal avsluttes eller bruken av en innretning skal opphøre før Utvinningstillatelsen utløper, kan han innen samme tidsfrister foreslå for styringskomiteen at det skal utarbeides en avslutningsplan for virksomheten eller innretningen.

Vedtar styringskomiteen at det skal utarbeides en avslutningsplan, skal Operatøren gjøre dette i nært samarbeid med de øvrige Parter.

Styringskomiteen kan også vedta å søke Departementet om utsettelse av fristen for å sende inn en avslutningsplan eller fritak fra kravet om å legge frem en avslutningsplan.

- 30.2 Dersom styringskomiteen ikke vedtar et forslag om at det skal utarbeides avslutningsplan eller ikke behandler forslaget innen rimelig tid, kan enhver Part selv utarbeide en avslutningsplan. Når en Part ber om det skal Operatøren assistere Parten i hans arbeid i den utstrekning dette ikke medfører kostnad eller ulempe for interessentskapet.
- 30.3 Avslutningsplanen skal omfatte forslag til fortsatt produksjon eller nedstengning av produksjon og disponering av innretninger, for eksempel videre bruk av innretningen

i petroleumsvirksomheten, annen bruk, hel eller delvis fjerning eller etterlatelse. I avslutningsplanen skal tekniske, sikkerhetsmessige, miljømessige og økonomiske forhold, samt hensynet til andre brukere av havet, omtales for det eller de aktuelle disponeringsalternativer. For øvrig skal det gis opplysninger i samsvar med det som følger av gjeldende lov, forskrift og retningslinjer.

ARTIKKEL 31. AVSLUTNINGSPLAN

- 31.1 Avslutningsplan etter artikkel 30 skal sendes til styringskomiteen og Partene.
- 31.2 Enhver Part kan utarbeide en alternativ avslutningsplan eller fremme endringsforslag, og skal i tilfelle vedlegge en redegjørelse for Partenes avvikende konklusjoner. Etter forespørsel skal Operatøren assistere Parten i hans arbeid i den utstrekning dette ikke medfører kostnad eller ulempe for interessentskapet.
- 31.3 Styringskomiteen kan vedta en avslutningsplan tidligst tre måneder etter at den mottok planen. Har en Part innen utløpet av denne tid gitt varsel om at han vil utarbeide forslag om vesentlige endringer i avslutningsplanen eller en alternativ avslutningsplan, kan styringskomiteen sette en frist på minst tre måneder for fremsettelse av forslaget.
- 31.4 Dersom styringskomiteen vedtar en avslutningsplan utarbeidet etter artikkel 30.2, 31.2 eller 31.3, eller gjør vesentlig bruk av slik avslutningsplan, kan den Part som har utarbeidet planen kreve refusjon av kostnadene ved utarbeidelsen.
- 31.5 En vedtatt avslutningsplan med tilhørende dokumentasjon skal sendes Partene, Departementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Oljedirektoratet.
- 31.6 Dersom en eller flere Parter vil motsette seg et vedtak i styringskomiteen om å sende inn en avslutningsplan og heller fortsette produksjonen, kan den eller disse Parter fremme forslag om dette i styringskomiteen sammen med et avtaleutkast for fortsatt

produksjon. Dersom det ikke oppnås enighet om en avtale om fortsatt produksjon, skal den vedtatte avslutningsplanen sendes ut som bestemt i artikkel 31.5 sammen med forslaget om fortsatt produksjon.

ARTIKKEL 32. GJENNOMFØRING AV EN AVSLUTNINGSPLAN

32.1 Så snart Departementet har fattet vedtak om disponering skal Operatøren forelegge for styringskomiteen forslag til hvordan Departementets disponeringsvedtak kan gjennomføres.

32.2 Styringskomiteen skal behandle Operatørens forslag innen tre måneder, ellers anses Operatørens forslag som vedtatt.

Styringskomiteen kan endre, vedta eller forkaste Operatørens forslag til gjennomføring av Departementets disponeringsvedtak.

32.3 Reglene i artikkel 12 gjelder tilsvarende så langt de passer for budsjett vedrørende kostnader til gjennomføring av disponeringsvedtak.

VEDLEGG B – REGNSKAPSAVTALE

INNHO L D S F O R T E G N E L S E

ARTIKKEL 1.	GENERELLE BESTEMMELSER	3
1.1	Definisjoner	3
1.2	Kontantbehov – Forskudd	5
1.2.1	Generelle regler	5
1.2.2	Forsinkelsesrenter	7
1.2.3	Renter på likvidsaldi	8
1.3	Regnskap og avregning	11
1.3.1	Generelle regler	11
1.3.2	Renter på etterkalkyler	13
1.3.3	Korreksjoner	13
1.3.4	Tilbakelevering av utvinningstillatelser	14
1.4	Revisjon	14
1.4.1	Generelle regler	14
1.4.2	Revisjon av kostnader til Generell Forskning og Utvikling	17
1.4.3	Revisjon av kostnader til Hovedledelse og Konsernstaber	17

1.4.4	Revisjon av standardrater for Tilknyttede selskap	17
ARTIKKEL 2. BELASTNINGER PÅ FELLESKONTO		19
2.1	Direkte kostnader	19
2.1.1	Kjøp av varer og tjenester	19
2.1.2	Personell	19
2.1.3	Pensjon	21
2.1.4	Materiell og tjenester fra Operatør, Ikke-operatør eller Tilknyttede selskap	25
2.1.5	Skade på eller tap av Felleseiendom	27
2.1.6	Forsikring	27
2.1.7	Juridisk bistand	27
2.1.8	Skatter, toll og avgifter	28
2.1.9	Kontorer, baser og forskjellige anlegg	28
2.1.10	Gjennomføring av disponeringsvedtak	28
2.2	Indirekte kostnader	28
2.2.1	Generelt	28
2.2.2	Generell Forskning og Utvikling	30
2.2.3	Hovedledelse og Konsernstaber	32
2.2.4	Øvrige Indirekte kostnader	34
2.3	Industriforum	34
2.3.1	Deltakelse og ledelse	34
2.3.2	Oppgaver	35
2.3.3	Sakkyndig bistand	35
2.3.4	Hemmeligholdelse	36

ARTIKKEL 3.	GODSKRIVNINGER PÅ FELLESKONTO	36
3.1	Salg og retur av Materiell	36
3.2	Forsikring	38
ARTIKKEL 4.	DIVERSE BESTEMMELSER	38
4.1	Lagertelling	38
4.2	Virksomhet på egen risiko	39

ARTIKKEL 1. GENERELLE BESTEMMELSER

1.1 Definisjoner

Definisjonene i Vedlegg A – Samarbeidsavtale skal også gjelde for dette Vedlegg B – Regnskapsavtale. I tillegg skal følgende definisjoner gjelde:

- a) "Felleseiendom" skal bety utstyr anskaffet for Fellesoperasjonen og fast eiendom underlagt Avtalen

- b) "Felleskonto" skal bety de konti som Operatøren oppretter for føring av belastninger og godskrivninger vedrørende Fellesoperasjonen.

- c) "Fellesoperasjonen" skal bety all virksomhet som utøves i henhold til Avtalen for alle Partene i fellesskap.

- d) "Generell Forskning og Utvikling" skal bety prosjekter (etter Norsk Forskningsråds definisjon av Forskning og Utvikling) som utføres av eller i regi av Operatøren. Prosjektene skal være til nytte for de oppstrømsrettede operasjonene og være kostnadsbelastet hos Operatøren.

- e) "Hovedledelse" skal bety den del av Operatørens øverste ledelse, eventuelt Tilknyttede selskapers øverste ledelse som er direkte engasjert i oppstrømsrettet virksomhet.

- f) "Hybridbasert Pensjonsordning" skal bety pensjonsordning opprettet i henhold til lov 13. desember 2013 nr. 106 om tjenstepensjon.

- g) "Ikke-operatørene" skal bety Partene i Avtalen bortsett fra Operatøren.

- h) "Indirekte Kostnader" skal bety kostnader som ikke direkte kan henføres til en enkelt Fellesoperasjon.

- i) "Industriforum" skal bety det forum som er beskrevet i artikkel 2.3.

- j) "Innskuddsbasert Pensjonsordning" skal bety pensjonsordning hvor pensjonsforpliktelsen består av et innskudd av en nærmere angitt størrelse per medlem i ordningen.

- k) "Interne Bokføringskurser" skal bety de kurser som Partene er enige om å benytte ved omregning av fremmed valuta til norske kroner.

- l) "Konsernstaber" skal bety følgende av Hovedledelsens konsernstabsaktiviteter: regnskap og økonomi, skatt, informasjonsteknologi, intern og ekstern informasjon, helse/miljø/sikkerhet, finans, forsikring, intern revisjon og personal/organisasjon.

- m) "Materiell" skal bety utstyr og forsyninger som er anskaffet til bruk i Fellesoperasjonen.

- n) "Pensjonsgivende Inntekt" skal bety summen av utbetalt lønn og godtgjørelse som omfattes av artiklene 2.1.2.1 og 2.2.1 og som er pensjonsgivende for en operatørs ansatte.

- o) "Ytelsesbasert Pensjonsordning" skal bety pensjonsordning hvor pensjonsforpliktelsen består av å yte en fremtidig pensjon som beregnes på grunnlag av fremtidige ytelser.

- p) "Årets Pensjonsopptjening Hybrid" skal bety Operatørens innskudd til Hybridbasert Pensjonsordning i utbelastningsåret for Operatørens ansatte som midlertidig eller permanent er engasjert i Fellesoperasjonen.

- q) "Årets Pensjonsopptjening Innskudd" skal bety Operatørens innskudd til Innskuddsbasert pensjonsordning i utbelastningsåret for Operatørens ansatte som midlertidig eller permanent er engasjert i Fellesoperasjonen.

- r) "Årets Pensjonsopptjening Ytelse" skal bety nåverdien per 1. januar i utbelastningsåret av pensjonsforpliktelser som gjelder tjeneste i det året som beregningen skal foretas for under Ytelsesbasert Pensjonsordning for Operatørens ansatte som midlertidig eller permanent er engasjert i Fellesoperasjonen.

1.2 Kontantbehov – Forskudd

1.2.1 *Generelle regler*

Operatøren skal minst 10 dager før begynnelsen av hver måned sende Ikke- operatørene en prognose, spesifisert pr. måned, over forventet kontantbehov de følgende 3 måneder.

På anmodning skal Ikke-operatørene forskuttere sine andeler av det beregnede kontantbehov for neste måneds virksomhet. Skriftlig anmodning om forskudd skal sendes minst 15 dager før innbetalingen skal skje. Forfallsdag fastsettes av Operatøren, men skal tidligst være 1. arbeidsdag i den måneden forskuddet gjelder. Operatøren skal, uavhengig av artikkel 1.2.3, unngå å akkumulere unødvendige kontantbeholdninger fra de innbetalte forskudd.

For å unngå oppbygging av slike kontantbeholdninger, kan større forskudd fordeles på to innbetalinger som er i samsvar med de forventede utbetalinger.

Prognosen over kontantbehov og anmodning om forskudd skal spesifiseres i de valutaer forskuddet skal betales i. Forskudd skal innkalles i valuta når Operatøren har betalinger i valutaen med mer enn tilsvarende NOK 50 mill. pr. år. Beløpsgrensen kan endres av styringskomiteen.

Er de innkalte forskudd utilstrekkelige, kan Operatøren sende skriftlig anmodning om tilleggsforskudd. Anmodningen skal angi hva de uforutsette utbetalinger gjelder. Forfallsdagen fastsettes av Operatøren, men skal tidligst være fem arbeidsdager etter at anmodning er mottatt.

Dersom det viser seg at månedens kontantbehov blir betydelig mindre enn de innkalte forskudd, skal det overskytende beløp tilbakebetales snarest mulig med mindre Partene er enige om å overføre beløpet til neste betalingstermin. Hvis Operatøren blir klar over et redusert kontantbehov før forfallsdag skal Partene informeres om dette ved en korrigeret kontantinnkalling så fremt dette er praktisk mulig.

De innbetalte forskudd skal avregnes pr. innkalt valuta mot månedens faktiske utbetalinger i disse valutaene, og neste forskuddsinnkalling skal justeres tilsvarende.

Er samlet kontantbehov mindre enn NOK 5 mill. pr. måned, er det ikke krav om at Operatøren skal foreta kontantinnkallinger. Beløpsgrensen kan endres av styringskomiteen.

Dersom Operatøren ikke har innkalt forskudd, skal Ikke-operatørene betale sine forholdsmessige andeler av månedens utbetalinger innen 15 dager etter at avregning med anmodning om betaling er mottatt.

1.2.2 Forsinkelsesrenter

Betaling av forskudd eller avregning skal foretas på eller før forfallsdag. Dersom dette ikke gjøres, skal det ubetalte beløp rentebelastes for hver måned eller del av måned etter følgende:

Renter på forsinket betaling skal betales for perioden fra og med forfallsdagen frem til, men ikke medregnet, valuteringsdag for betalingen.

For norske kroner skal renter beregnes på grunnlag av en årlig rate lik 3 måneders Norwegian Interbank Offered Rate (NIBOR) som bekjentgjort daglig på Norske Finansielle Referansers side NIBP, klokken 12:00 Oslo tid, på forfallsdag for betalingen, med tillegg av 3 prosentpoeng.

For Euro skal renten beregnes på grunnlag av en årlig rate lik 3 måneders EURIBOR som bekjentgjort daglig på Refinitiv Eikons side EURIBOR 01, klokken 12:00, Brussel tid, på forfallsdag for betalingen, med tillegg av 3 prosentpoeng.

For Britiske pund (GBP) skal renten beregnes på grunnlag av Sterling Overnight Index Average rate (SONIA) publisert for enhver relevant dag av Bank of England som administrator for benchmark (eller av en etterfølgende administrator), på deres nettside, med tillegg av 3,12 prosentpoeng. SONIA skal beregnes fra forfallsdato for betalingen til betalingsdato i etterskuddsvise perioder på fem virkedager ved bruk av et tre hundre og sekstifem dagers år. Dersom det på en dag ikke er noen publisering, skal renten være den renten som gjaldt på den umiddelbart forutgående publiseringsdag. Operatøren kan beregne renten for SONIA i femdagersperiodene nevnt over ved hjelp av en on-line kalkulator, inkludert, men ikke begrenset til slike som tilbys av NatWest Markets og IHS Markit, i samsvar med Sterling rentekalkuleringsmodeller.

Dersom referanserenten er lavere enn null for en hvilken som helst dag i den relevante perioden, skal renten bli ansett å være null for den aktuelle dagen.

Forsinkelsesrenter skal fordeles forholdsmessig til de Partene som har finansiert den forsinkede betalingen.

1.2.3 Renter på likvidsaldi

Renter skal godskrives/belastes på Partenes daglige kontantbalanser hos Operatøren (positive og negative).

Denne godskrivning/belastning av renter skal beregnes på interne konti hos Operatøren som viser daglige kontantbalanser pr. innkalt valuta og/eller på separate bankkonti for Fellesoperasjonen.

Operatørens tilskudd skal godskrives Felleskonto på forfallsdag for kontantinnkalling.

Renter og andre betingelser skal i prinsippet svare til hva et selskap med en tilsvarende pengestrøm ville oppnå i en førsteklasses bank, dog minst tilsvarende den rentegodtgjørelse Operatøren oppnår. Følgende to alternativer er likeverdige:

ALTERNATIV 1:

Rentefoten skal fastsettes på 3 måneders basis og knyttes til en relevant Interbank rate:

Gruppe 1: NOK – NIBOR (3 måneder) + 1,0 % / - 1,0 %

Gruppe 2: EUR – EURIBOR (3 måneder) + 0,5 % / - 0,5 %

Gruppe 3: GBP – SONIA (daily rate) + 0,62 % / 0,62 %

Gruppe 4: Andre (f.eks. USD) – LIBOR (3 måneder) + 0,5 % / - 0,5 %

NIBOR defineres som:

Et månedsgjennomsnitt av inneværende måned for 3 måneders "Norwegian Interbank Offered Rate", som bekjentgjort på Norske Finansielle Referansers side NIBP, klokken 12:00, Oslo tid. For den dag eller dager denne ikke er tilgjengelig, skal renten være den renten som gjaldt på den umiddelbart forutgående publiseringsdato. Dersom de ovennevnte NIBOR noteringer er basert på 365/360 dager, må renten multipliseres med brøken 365/360 for å reflektere den

norske renteberegningsraten på 360/360 eller 365/365 dager. Ved utregning av månedsgjennomsnitt benyttes kvoteringer oppgitt med fire desimaler.

EURIBOR defineres som:

Et månedsgjennomsnitt av inneværende måned for 3 måneders "Euro Interbank Offered Rate" som bekjentgjort på Refinitiv Eikons side EURIBOR 01, klokken 12:00, Brussel tid. For den dag eller dager denne ikke er tilgjengelig, skal renten være den renten som gjaldt på den umiddelbart forutgående publiseringsdato. Ved utregning av månedsgjennomsnitt benyttes kvoteringer oppgitt med fire desimaler.

Ovennevnte rentefot må korrigeres dersom det er uoverensstemmelse mellom basis for renten og beregningen for så vidt gjelder rentedager.

SONIA defineres som:

Et månedsgjennomsnitt av inneværende måneds Sterling Overnight Index Average rate som bekjentgjort av Bank of England som administrator for benchmark (eller av en etterfølgende administrator), på deres nettside. For den dag eller dager denne ikke er tilgjengelig, skal renten være den renten som gjaldt på den umiddelbart forutgående publiseringsdato. Ved utregning av månedsgjennomsnitt benyttes kvoteringer oppgitt med fire desimaler.

ALTERNATIV 2:

Dersom Operatøren har etablert egne bankkonti for lisenslikvider (som dekker en eller flere tillatelser) må den aktuelle renten opptjent/betalt av Operatøren allokere til Partene basert på Operatørens og Ikke-operatørens aktuelle innskudd på disse kontiene. Både Operatør og Ikke-operatører skal betale inn til en slik konto i.h.t. innkalling.

Rentene er kalkulert på basis av Ikke-operatørenes daglige saldo hos Operatøren, eller på basis av en gjennomsnittlig saldo kalkulert for hver måned, eller på basis av formler som reflekterer oppbygging av daglig kontantbeholdning og balansen på kvartalsbasis. Rentebeløpet spesifiseres under "Finansielle poster" i regnskapet, ikke senere enn måneden etter utløpet av perioden. Betalingsdag er fastsatt etter samme prinsipp for kredit/debet, ikke senere enn første dag i denne følgende måned.

1.3 Regnskap og avregning

1.3.1 *Generelle regler*

Partene er ansvarlige for å føre sine egne regnskaper i samsvar med norske lover, regler og forskrifter og i henhold til god regnskapsskikk. Operatørens avregninger og oppgaver skal være slik at disse vilkår kan oppfylles. Operatøren skal også forsyne Ikke-operatørene med annen informasjon som de med rimelighet måtte be om i forbindelse med føring av Ikke-operatørenes regnskap.

Operatøren skal sende Ikke-operatørene kontoplan og en kortfattet beskrivelse av det regnskapssystem han benytter. Vesentlige endringer skal meddeles Ikke-operatørene.

Felleskonto skal føres i norske kroner, og det er en forutsetning at ingen av Partene på bekostning av eller til fordel for de øvrige Parter skal tjene eller tape på omveksling eller omregning av valutaene.

Ved omregning av kostnader fra fremmed valuta til norske kroner, har Operatøren rett til å benytte seg av Interne bokføringskurser, basert på salgskurser som distribuert av DNB eller andre noteringssteder som foreslått av Operatøren og som godkjennes av Ikke-operatørene.

Innkaller Operatøren fremmed valuta, gjelder Intern bokføringskurs også for innbetalinger og disponeringer av slik valuta. Endres Intern bokføringskurs, justeres samtidig

beholdningsverdien i norske kroner av innkalt valuta. For å lette kontrollen, bør endring av Intern bokføringskurs foretas ved månedens slutt.

Dersom det foretas utbetalinger i valuta som Operatøren ikke har innkalt, skal transaksjonen bokføres til realisert kurs når valutabeløpet kjøpes i bank. Dersom betalingen foretas fra Operatørens beholdning av vedkommende valuta, skal transaksjonen bokføres til salgskurser som distribuert av DNB eller andre noteringssteder som foreslått av Operatøren og som godkjennes av Ikke-operatørene, 2 forretningsdager før valuteringsdag.

Differansen mellom kostnadsført beløp og betalt beløp omgjort fra valuta til norske kroner i henhold til Interne bokføringskurser, skal Operatøren føre på Felleskontoen (agio og disagio).

Innen 15 dager etter utløpet av hver måned, skal Operatøren sende til Ikke-operatørene de opplysninger som opplistes nedenfor. Dersom denne fristen ikke kan overholdes, skal Operatøren umiddelbart utarbeide anslag over alle kostnadene pr. budsjettgruppe og sende disse til Ikke-operatørene. Hvis aktiviteten i Fellesoperasjonene er lav, kan styringskomiteen bestemme at avregningen bare skal sendes Ikke-operatørene 15 dager etter utløpet av hvert Kvartal:

- a) Oppgave over alle kostnader og inntekter som er ført på Felleskontoen, klassifisert og summert på hensiktsmessige konti og som viser kostnadenes og inntektenes art og som samsvarer med godkjent budsjettstruktur og som inkluderer total avsetning vist som separat post. Oppgaven skal også vise akkumulerte tall fra årets begynnelse sammenlignet med budsjett. For investeringer skal det vises akkumulerte tall fra investeringsstart.
- b) Oppgave over felles forpliktelser og tilgodehavender.
- c) Avregning som viser Partenes forskuddsinnbetalinger i de forskjellige valutaer, deres tilsvarende andeler av månedens utbetalinger og akkumulerte tall.

- d) Detaljert oversikt over uvanlige kostnader og inntekter, inklusive revisjonskorreksjoner som skal identifiseres spesielt.

- e) Opplysning om de valutakurser som er benyttet.

- f) Oppgave over hver Parts andel av trekk på felles eksportkreditter som betales direkte til leverandører av varer og tjenester.

Operatørens fremdriftsrapporter i henhold til artikkel 12 i Vedlegg A – Samarbeidsavtale skal inneholde budsjettoppfølging og oppfølging av bevilgede midler (utgiftsfullmakter/AFE).

1.3.2 Renter på etterkalkyler

Dersom Operatøren belaster/godskrives Fellesoperasjonen for foreløpig etterkalkyle for inneværende år og etterkalkyler som gjelder tidligere år, skal Fellesoperasjonen belastes/godskrives rente på disse. Rente skal beregnes fra det tidspunkt den skulle vært belastet/godskrevet eller fra 1. juli i dette året, til det tidspunktet den blir belastet/godskrevet Fellesoperasjonen. Rentesatsen skal være lik gjennomsnittet av 3 måneders NIBOR, basert på et gjennomsnitt for 3 måneder, jfr. artikkel 1.2.3, Alternativ 1, men uten bruk av rentemargin.

1.3.3 Korreksjoner

Korreksjoner av belastning/godskriving som må gjøres av Operatør skal skje så snart som mulig og senest innen 24 måneder etter utløpet av det Regnskapsåret korreksjonen relaterer seg til. Rente skal beregnes fra det tidspunkt den skulle vært belastet/godskrevet eller fra 1. juli i dette året, til det tidspunkt den blir belastet/godskrevet Fellesoperasjonen. Rentesatsen skal være lik gjennomsnittet av 3 måneders NIBOR, beregnet i samsvar med artikkel 1.2.3, Alternativ 1, men uten bruk av rentemargin.

1.3.4 Tilbakelevering av utvinningstillatelser

Etter tilbakelevering av Utvinningstillatelsen har Operatøren anledning til å belaste Fellesoperasjonen kun for de kostnader som er nødvendig for en forsvarlig avvikling av virksomheten. Med mindre annet er avtalt, forutsettes dette å skje innen 6 måneder etter utløpet av den måneden tillatelsen blir tilbakelevert. Belastning/godskrivinger som følge av korreksjoner eller revisjoner ved etterkalkyler skal renteberegnes etter reglene i artikkel 1.2.3, Alternativ 1 og belastes Ikke-operatørene i egne oppgjør.

1.4 Revisjon

1.4.1 Generelle regler

En Ikke-operatør har rett til å revidere regnskap, protokoller, opptegnelser og dokumenter som har tilknytning til Fellesoperasjonen innen 24 måneder etter utløpet av hvert Regnskapsår, med mindre en utvidelse av denne perioden er avtalt mellom Partene. Operatøren er forpliktet til å gi revisorene tilgang til alle Operatørens systemer, dokumenter, data og opplysninger som er nødvendige for revisjonen samt gjøre det mulig å foreta en generell vurdering av Operatørens kontrollrutiner og systemer for så vidt disse har betydning for Fellesoperasjonen. Operatøren skal ellers sørge for at revisjonen kan gjennomføres effektivt og uten unødvendige forsinkelser.

Ikke-operatørene skal også ha rett til å gjennomgå og vurdere Operatørens rutiner for kontantforvaltning ifølge artikkel 1.2 og for innhenting av anbud og tilbud ved kjøp av varer og tjenester.

Skriftlig varsel om revisjon skal sendes Operatøren og de andre Ikke-operatørene minst 30 dager før revisjonen er planlagt startet.

Ikke-operatørene skal utføre revisjonen til samme tid og på en slik måte at det oppstår minst mulig ulemper for Operatøren. Hvis Ikke-operatørene er enige, skal revisjonen utføres av en felles revisjonsgruppe.

For operatører med flere operatøroppgaver kan Ikke-operatørene og Operatøren bli enige med andre ikke-operatører i andre interessentskap med samme operatør om at det gjennomføres fellesrevisjoner av de Indirekte kostnader og felles belastningssystemer som er like for alle operatøroppgavene. Ved en slik avtale holdes disse belastningene utenfor den dedikerte revisjon av Fellesoperasjonene. Bestemmelsene i artiklene 1.4.1.1 og 1.4.1.2 får også anvendelse på fellesrevisjon.

1.4.1.1 Revisjonsrapport

En skriftlig rapport (revisjonsrapport) skal sendes alle Partene innen 3 måneder etter avsluttet revisjon.

Rapporten skal inneholde en oversikt over alle saker revisjonen har belyst med relevante kommentarer til håndtering av regnskap og bilag. Før den skriftlige rapporten sendes alle Partene skal utestående punkter behandles skriftlig og i minst ett møte. Utestående punkter skal behandles i løsningsorientert dialog mellom Operatøren og de(n) som på Ikke-operatørenes vegne utfører revisjonen. Underskrevet referat fra møtet skal følge med den skriftlige rapporten ved oversendelsen til alle Partene. Omforent dato for avsluttet revisjon skal fremgå av møtereferatet.

Foreligger ikke rapporten innen fristen, taper Ikke-operatørene retten til innsigelser mot Operatørens belastninger på Felleskontoen. Unntaksvis, og når særlige grunner foreligger kan Ikke-operatørene ved skriftlig meddelelse til Operatøren utvide fristen for å avgi rapporten med en ny kort frist som ikke kan være lengre enn 15 forretningsdager

1.4.1.2 Behandling av uavklarte revisjonsmerknader

Operatøren skal gi skriftlig svar på revisjonsrapporten innen 3 måneder fra det tidspunkt den er mottatt. Dersom en Ikke-operatør har merknader til Operatørens skriftlige svar, skal disse fremsettes skriftlig. Operatøren skal gi skriftlig svar på merknadene. Utestående punkter skal behandles i dialog mellom Operatøren og Ikke-operatørene med sikte på å finne en omforent løsning.

Gir ikke Operatøren skriftlig svar på rapporten innen 3 måneder fra det tidspunkt den er mottatt, taper Operatøren retten til innsigelser mot utestående punkter i rapporten. Unntaksvis, og når særlige grunner foreligger kan Operatøren ved skriftlig meddelelse til Ikke-operatørene utvide fristen til å avgi rapporten med en ny kort frist som ikke kan være lengre enn 15 forretningsdager.

Dersom utestående punkter ikke er avklart innen 9 måneder etter at Operatøren mottok den skriftlige rapporten, skal Operatøren:

- a) Føre opp den uavklarte revisjonssak på dagsorden for neste ordinære styringskomitemøte og sammen med innkallingen gi en skriftlig oppsummering av kommunikasjonen og behandlingen av det eller de uavklarte revisjonsforhold, og
- b) ved fellesrevisjon av Operatørens indirekte kostnader og felles belastningssystemer som er like for alle operatør oppgavene, innkalle Partnerforum for behandling av det uavklarte revisjonsforhold.

En Part kan fremme forslag om bruk av felles oppnevnt uavhengig fagkyndig person til å avgi uttalelse om uavklarte revisjonsforhold eller om en alternativ forenklet tvisteløsning for løsning av utestående revisjonssak. Slik beslutning krever enighet mellom Partene.

1.4.1.3 Renter og kostnader

Justering mellom Fellesoperasjonen og Operatøren eller andre fellesoperasjoner som følge av en revisjon skal godskrives/belastes rente etter reglene under artikkel 1.2.3, Alternativ 1, men uten bruk av rentemargin. Rentene skal beregnes fra det tidspunkt belastningen/godskrivningen skjedde, eller ved uklarhet om opprinnelig tidspunkt, fra 1. juli i det året belastningen/godskrivningen skjedde, frem til det tidspunkt korreksjonen blir belastet/godskrevet Fellesoperasjonen.

Operatøren skal ikke bære noen andel av kostnadene forbundet med slik revisjon med mindre det er gjort avtale om det.

1.4.2 Revisjon av kostnader til Generell Forskning og Utvikling

Kostnader til Generell Forskning og Utvikling som avgrenset i artikkel 2.2.2 er ikke gjenstand for partnerrevisjon. Operatørens eksterne revisor skal fremlegge en bekreftelse på at kostnader til generell Forskning og Utvikling er belastet i overensstemmelse med artikkel 2.2.2.

1.4.3 Revisjon av kostnader til Hovedledelse og Konsernstaber

Utgifter som dekkes av prosentsatsen for Hovedledelse og Konsernstaber i artikkel 2.2.3 er ikke gjenstand for revisjon. Utgifter av ekstraordinær karakter som belastes direkte etter samme artikkel kan være gjenstand for revisjon.

1.4.4 Revisjon av standardrater for Tilknyttede selskap

Standardrater for personell og tjenester for Tilknyttede selskap som belastes direkte er ikke gjenstand for full revisjon. Operatørens eksterne revisor skal fremlegge en bekreftelse på at disse er kostnadsbaserte og i overensstemmelse med denne Avtalen.

I den utstrekning Tilknyttede selskap utfører og er ansvarlig for vesentlige aktiviteter som belastes Felleskontoen, er de kostnader som belastes fra slike enheter fullt reviderbare.

ARTIKKEL 2. BELASTNINGER PÅ FELLESKONTO

Alle kostnader som er nødvendige for å utføre Fellesoperasjonen på en forsvarlig måte, skal belastes Felleskontoen. Belastningene skal være rimelige sett i forhold til Fellesoperasjonens omfang og natur og skal være tilstrekkelig dokumentert.

Ved slutten av hver måned skal Operatøren foreta en foreløpig belastning av påløpte, ikke bokførte kostnader. Alle slike foreløpige belastninger skal tilbakeføres i den påfølgende måned.

Kostnadene skal inkludere, men er ikke nødvendigvis begrenset til:

2.1 Direkte kostnader

2.1.1 *Kjøp av varer og tjenester*

Varer og tjenester som kjøpes, skal belastes Felleskontoen med det fakturerte beløp etter fradrag av rabatter og bonus, men inkludert transport til operasjonsområdene, samt andre tilhørende kostnader som lasting, lossing, havneavgift, forsikring, toll og frakter, etc.

2.1.2 *Personell*

2.1.2.1 *Lønn og sosiale kostnader*

Lønn og sosiale kostnader for ansatte hos Operatøren eller Tilknyttede selskaper når disse ansatte, midlertidig eller permanent, er direkte engasjert i Fellesoperasjonen. Sosiale kostnader inkluderer lov- og tariffestede avgifter og andre kostnader og godtgjørelser i overensstemmelse med vanlig praksis i oljeindustrien.

2.1.2.2 Transport av ansatte

Transport av ansatte som er nødvendig for utførelsen av Fellesoperasjonen.

2.1.2.3 Flyttekostnader

Flyttekostnader for ansatte til de steder hvorfra Fellesoperasjonen ledes. Flyttekostnader tilbake til det sted den ansatte ble overflyttet fra, unntatt når disse flyttekostnadene i henhold til vanlig praksis må antas å kunne belastes andre Fellesoperasjoner. Slike kostnader skal inkludere transport av de ansattes familier og deres personlige eiendeler og alle andre flyttekostnader i overensstemmelse med Operatørens vanlige praksis.

2.1.2.4 Restruktureringskostnader

Før Operatøren kan belaste Felleskonto skal restruktureringskostnader, herunder kostnader til tidligpensjon og sluttvederlag, godkjennes av styringskomiteen i medhold av artikkel 3 i Spesielle bestemmelser i denne Avtale. Til behandlingen i styringskomiteen skal Operatøren sannsynliggjøre hvilken kostnadseffekt tiltakene vil ha for Fellesoperasjonen. I den grad Operatøren sannsynliggjør at kostnaden vil gi en besparelse for Partene, har Partene plikt til å godkjenne belastning på Felleskontoen.

For de tilfelle der Operatøren sannsynliggjør at aktiviteten skal avsluttes eller vesentlig reduseres, og Operatøren foreslår en nødvendig restrukturering som følge av dette, har Partene plikt til å godkjenne belastning på Felleskonto i styringskomiteen.

Restruktureringskostnader skal belastes Felleskonto som et neddiskontert engangsbeløp. Belastning kan skje når bindende avtale(r) er inngått eller når den/de aktuelle ansatte fratrer som ansatte hos Operatøren.

Kostnadene skal belastes den berørte Fellesoperasjonen. Dersom restruktureringen berører flere av Operatørens Fellesoperasjoner skal kostnadene fordeles proratarisk mellom de relevante Fellesoperasjoners Felleskonti basert på deres forholdsmessige andel av de siste 3 års timeskriving.

2.1.3 Pensjon

2.1.3.1 Generelle bestemmelser

Pensjonsansvaret ligger hos Operatøren som arbeidsgiver. Operatørens pensjonsutgifter skal belastes Felleskonto i henhold til reglene i artikkel 2.1.3, med unntak av restruktureringkostnader som belastes etter artikkel 2.1.2.4.

2.1.3.2 Hovedregel for belastning av pensjonskostnader

Årets Pensjonsopptjening innskudd kan belastes Felleskontoen løpende. Kostnader knyttet til avkastningsnivå under Innskuddsbaserte Pensjonsordninger kan ikke belastes Felleskontoen.

Årets Pensjonsopptjening Hybrid kan belastes Felleskontoen løpende. Kostnader knyttet til avkastningsnivå under Hybridbaserte Pensjonsordninger kan ikke belastes Felleskontoen.

Årets Pensjonsopptjening Ytelse kan belastes Felleskontoen løpende. Beregningsmetoden for Årets Pensjonsopptjening Ytelse skal følge den til enhver tid gjeldende regnskapsstandard som Operatøren benytter i årsregnskapet. Alle forutsetningene og medlemsdata for beregningen skal være de samme som ligger til grunn for det årsregnskapet som Operatøren vedtar og godkjenner i belastningsåret. Årets Pensjonsopptjening Ytelse skal være godkjent av Operatørens eksterne revisor.

Årets Pensjonsopptjening Innskudd, Årets Pensjonsopptjening Hybrid, og Årets Pensjonsopptjening Ytelse er endelige oppgjør for de opparbeidede pensjonsforpliktelser i perioden.

2.1.3.3 Arbeidsgiveravgift

Operatøren kan beregne og belaste Felleskontoen med arbeidsgiveravgift på Årets Pensjonsopptjening Innskudd, Årets Pensjonsopptjening Ytelse og Årets Pensjonsopptjening Hybrid.

2.1.3.4 Tilknyttede kostnader

Operatøren kan belaste Felleskontoen med tilknyttede kostnader til sine pensjonsordninger.

I tillegg til Operatørens interne kostnader omfatter dette kostnader i henhold til den til enhver tid gjeldende lovgivning, herunder forsikringstekniske premier som betales av Operatøren til livsforsikringselskap eller pensjonskasse, premie på rentegaranti, pliktige tilskudd som gir Operatøren fradragsrett etter skattelovgivningen, og Operatørens andre rimelige og markedsmessige eksterne kostnader knyttet til Operatørens pensjonsordninger som er nødvendige for å utføre Fellesoperasjonen på en forsvarlig måte.

2.1.3.5 Implementeringsdifferanse

Engangseffekt som følge av endring i påløpt pensjonsforpliktelse for Ytelsesbaserte Pensjonsordninger, Innskuddsbaserte Pensjonsordninger eller Hybridbaserte Pensjonsordninger (implementeringsdifferanse) tillates belastet/godskrevet dersom balansen forrykkes mellom Partene ut fra prinsippet i artikkel 3.1, tredje ledd i Vedlegg A – Samarbeidsavtale, og dette enten skyldes lovendringer eller endringer i dødelighets- eller uførhetstariffer.

Operatøren skal også kunne belaste/godskrive implementeringsdifferanse i løpet av bestemte overgangsperioder forut for en lovendrings tvingende ikrafttredelse.

Operatøren bestemmer på hvilket tidspunkt implementeringsdifferansen skal belastes/godskrives.

Før belastning/godskriving av implementeringsdifferanse som følge av lovendringer kan gjennomføres, skal Operatøren legge frem saken for Industriforum.

Før belastning/godskriving av implementeringsdifferanse som følge av endringer i dødelighetstariffer eller uførhetstariffer kan gjennomføres, skal Operatøren sende en skriftlig redegjørelse til sekretariatet for Industriforum. Industriforums leder skal sørge for at redegjørelsen gjøres tilgjengelig for medlemmene.

Implementeringsdifferansen skal beregnes av Operatørens aktuar. Beregningsmetodene skal følge den til enhver tid gjeldende regnskapsstandard som Operatøren benytter i årsregnskapet. Alle forutsetningene for beregningene skal være de samme som ligger til grunn for Operatørens siste tilgjengelige vedtatte årsregnskap. Engangseffekten skal beregnes av Operatøren og utgjør differansen mellom påløpte pensjonsforpliktelser før og etter endringen.

2.1.3.6 Avtalefestet pensjon (AFP)

Operatøren kan belaste Felleskontoen med faktiske kostnader til AFP etter kontantprinsippet.

Dersom AFP-ordningen endrer karakter, skal belastning av kostnader til AFP følge reglene for belastning for enten Ytelsesbasert Pensjonsordning, Innskuddsbasert Pensjonsordning eller Hybridbasert Pensjonsordning, avhengig av hvilken ordning som har mest nærliggende fellestrekk med den endrede AFP-ordningen.

Dersom myndighetene fastslår at det er grunnlag for balanseføring av forpliktelsene til AFP i Operatørens årsregnskap, skal Operatøren belaste Felleskontoen med kostnader til AFP som for Ytelsesbaserte Pensjonsordninger.

Året etter ovennevnte tidspunkt skal Operatøren belaste/godskrive den historiske under/overdekning frem til forpliktelsene til AFP balanseføres. Det samme gjelder dersom AFP endrer karakter på annen måte.

Før slik belastning/godskriving skal Operatøren legge saken frem for Industriforum.

Beregningsmetodene for under/overdekningen skal følge den til enhver tid gjeldende regnskapsstandard som Operatøren benytter i årsregnskapet. Alle forutsetningene for beregningene skal være de samme som ligger til grunn for Operatørens siste tilgjengelige vedtatte årsregnskap.

Operatørens belastning/godskriving av under/overdekningen skal fordeles jevnt over en periode på 5 år.

2.1.3.7 Tidligpensjoneringsordninger

Kostnader knyttet til:

- a) Tidligpensjonsordninger basert på tariffavtale som definert i lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvist, eller

- b) tidligpensjonsordning avtalt som en del av den ansattes ansettelsesvilkår og ikke som en del av en restruktureringsprosess, eller

- c) enkelttilfeller ved sykdom eller arbeidstvister,

kan Operatøren belaste Felleskontoen uten særskilt behandling i styringskomiteen. Felleskontoen skal belastes med et neddiskontert engangsbeløp på det tidspunkt den/de aktuelle ansatte avslutter arbeidsforholdet hos Operatøren.

Kostnadene skal belastes den berørte Fellesoperasjonen. Dersom restruktureringen berører flere av Operatørens Fellesoperasjoner, skal kostnadene fordeles proratarisk mellom relevante Fellesoperasjoners Felleskonti basert på deres forholdsmessige andel av siste 3 års avskrivning.

2.1.3.8 Overgangsregler

Operatøren skal belaste Felleskontoen med et oppgjør for arbeidsgiveravgift, som ikke tidligere er belastet Felleskontoen

på påløpte pensjonsforpliktelser per 31. desember 2016 under ufondert Ytelsesbasert Pensjonsordning og ufondert Innskuddsbasert Pensjonsordning, og

på eventuell underdekning i fondert Ytelsesbasert Pensjonsordning.

Opgjøret skal belastes Felleskontoen jevnt over en periode på 5 år med oppstart tidligst i 2017.

2.1.4 Materiell og tjenester fra Operatør, Ikke-operatør eller Tilknyttede selskap

a) Materiell

For Materiell som eies av interessentskapet belastes Felleskonto alle kostnader til anskaffelse, lagerhold og drift av interessentskapets materiellager. Ved lån av Materiell mellom en eller flere tillatelser skal låntaker erstatte Materiell enhet for enhet eller etter egen avtale.

For Materiell som overføres fra Operatørens felleslager, skal belastes den til enhver tid gjennomsnittlige anskaffelsesverdi eller til avtalt pris. Brukt materiell som egner seg til bruk på nytt kan tilbakeføres til lagerbeholdning etter at eventuelle reparasjoner er utført, jfr. artikkel 3.1. Materiell blir da klassifisert som nytt.

Gjennomsnittlig anskaffelsesverdi for Materiell skal også omfatte kostnader i forbindelse med innkjøp, lagring, rente og ukurans.

b) Tjenester

Tekniske og andre tjenester inkludert, men ikke begrenset til, laboratorieanalyser, karttegning, geologiske og geofysiske fortolkninger, konstruksjonsarbeider, forskning, databehandling og regnskapsføring som direkte kan henføres til Fellesoperasjonen, skal belastes Felleskontoen med de faktiske kostnader, forutsatt at slike kostnader ikke overstiger de som ville påløpt dersom slike tjenester hadde blitt utført av frittstående konsulentfirmaer og serviceselskaper.

c) Utstyr og anlegg

Bruk av utstyr og anlegg skal belastes Felleskontoen til rater som dekker direkte drifts- og vedlikeholdskostnader, rimelige avskrivningskostnader samt renter på nedskrevne investeringer. Slike rater skal ikke overstige de som gjelder i det aktuelle området. På anmodning skal rateberegningene dokumenteres. Dersom utstyr og anlegg nyttes til andre

operasjoner, skal kostnadene fordeles på de enkelte operasjoner i forhold til bruken i perioden.

2.1.5 Skade på eller tap av Felleseiendom

Kostnader som er nødvendige for å reparere eller erstatte Felleseiendom som er skadet eller gått tapt, skal belastes Felleskontoen og klassifiseres slik at de senere kan identifiseres. Dersom slike skader eller tap dekkes av felles forsikringer, skal forsikringsoppgjør godskrives tilsvarende.

Operatøren skal snarest mulig gi skriftlig melding til Ikke-operatørene om skader og tap av betydning, samt informasjon Ikke-operatørene trenger for forsikringsformål.

2.1.6 Forsikring

- a) Netto premier for forsikringer som er fastsatt av lover og bestemmelser eller vedtatt av styringskomiteen som felles for Partene.

- b) Kostnader som følger av skadeoppgjør som ikke dekkes av forsikringen.

2.1.7 Juridisk bistand

Alle kostnader knyttet til behandling av krav eller tvister som oppstår i forbindelse med Fellesoperasjonen, herunder kostnader til juridisk og annen bistand ved vurdering av slike krav eller tvister, forliksforhandlinger og eventuell sakførsel. Ingen belastning over NOK 250 000,- med hensyn til en bestemt sak for tjenester utført av juridisk personell hos Operatøren, kan gjøres uten forhåndsgodkjennelse av Ikke-operatørene.

Beløpsgrensen kan endres av styringskomiteen.

2.1.8 Skatter, toll og avgifter

Alle skatter, toll og avgifter av enhver art som er pålagt av norske myndigheter, unntatt inntekts- og formuesskatt.

2.1.9 Kontorer, baser og forskjellige anlegg

Nettokostnader ved å etablere og drive ethvert kontor, underkontor, baser, eller andre anlegg eller eiendommer som brukes bare for Fellesoperasjonen. Dersom anlegg eller eiendommer også benyttes utenfor Fellesoperasjonen, skal nettokostnadene fordeles på de forskjellige operasjoner i henhold til vanlige fordelingskriterier på en rettferdig måte.

2.1.10 Gjennomføring av disponeringsvedtak

Kostnader i forbindelse med gjennomføring av disponeringsvedtak i medhold av den til enhver tid gjeldende lovgivning, herunder forprosjekteringskostnader og administrative kostnader.

2.2 Indirekte kostnader

2.2.1 Generelt

Indirekte kostnader knytter seg til organisasjonsenheter/funksjoner som etter sin natur er indirekte, f.eks.:

- Hovedledelsen
- Støtte- og stabsfunksjoner som økonomi og finans, personal og organisasjon, juridisk og felles servicefunksjoner
- Indirekte funksjoner i operative avdelinger
- Indirekte kostnader fra Tilknyttede selskaper

Kostnader kan dessuten være indirekte etter sin art som f.eks. finanskostnader og avskrivninger, kontorleie, kommunikasjonskostnader.

Endelig kan enkelte aktiviteter representere Indirekte kostnader, f.eks. Generell Forskning og Utvikling.

Tjenester som utføres av ovennevnte eller lignende avdelinger og som er direkte henførbare til Fellesoperasjonene skal, så langt det er praktisk, belastes som direkte kostnader i overensstemmelse med artikkel 2.1.4 a) Materiell foran.

Etter ulike systemer for mellomleddsfordelinger, skjer i siste omgang belastningene av Indirekte kostnader til den enkelte Fellesoperasjon eller til aktiviteter hvor Operatøren bærer kostnadene selv. Belastningene skal foretas etter rimelige fordelingsmetoder. Noen eksempler på fordelingsmetoder:

- Etter direkte tid, anvendt på direkte personalkostnader
- Etter direkte materialforbruk, anvendt på direkte materialkostnader
- Etter omsetningsnøkler, herunder glideskalasystemer
- Andre kapasitets- og/eller forbruksbaserte fordelingsmetoder

Belastninger i henhold til disse fordelingsmetoder skal beregnes på grunnlag av tids- og kostnadsstudier og gjennomgås årlig for å bekrefte at de rimelig kompensere Operatøren for de kostnader de er ment å dekke. Dersom Operatøren benytter midlertidig budsjetterte timepriser o.l. for belastning gjennom året og gjør en etterkalkyle i året etter, jfr. artikkel 1.3.3, skal etterkalkylen være avsluttet og belastet/godskrevet Fellesoperasjonen inklusive renter helst innen utgangen av 1. kvartal i året etter, men senest 1. juni året etter.

For å gi grunnlag for den ovennevnte årlige gjennomgang, skal Operatøren sørge for at Ikke-operatørene får et ajourført organisasjonskart sammen med grunnlaget for belastninger på Felleskontoen og en identifikasjon av de deler av organisasjonen som belastes direkte under artiklene 2.1.2, 2.1.4 a), 2.1.9 og de deler av organisasjonen som dekkes av belastninger under denne artikkel.

2.2.2 *Generell Forskning og Utvikling*

Operatørens kostnader til Generell Forskning og Utvikling kan belastes Felleskontoen i forhold til årets lete- og utbyggings- og driftskostnader etter følgende regler:

Prosjekter som ikke gjøres til gjenstand for uinnskrenket revisjon kan belastes Felleskontoen etter følgende prosentsetninger og grenser basert på årlige kostnader unntatt arealavgift, CO₂-avgift, NOX-avgift når den er direkte pålagt Fellesoperasjonen, kjøp av gass til injisering og tariffert betalt i forbindelse med prosessering av petroleum på tredjeparts feltinstallasjoner:

Letekostnader:

0	-	300 mill NOK	2,5 %
---	---	--------------	-------

Driftskostnader:

0	-	1000 mill NOK	2,7 %
---	---	---------------	-------

1000	-	2500 mill NOK	1,0 %
------	---	---------------	-------

Utbyggingskostnader:

0	-	1000 mill NOK	2,5 %
1000	-	2000 mill NOK	1,0 %
2000	-	3500 mill NOK	0,5 %

Tariffer mottatt ved prosessering av andres petroleum og andre inntekter som godskrives felleskonto skal ikke gå til fradrag ved beregning av ovennevnte kostnader.

Med letekostnader menes alle kostnader som styringskomiteen beslutter kan belastes Felleskontoen som letekostnader, normalt kostnader frem til godkjent utbyggingsplan foreligger, og dessuten alle kostnader utenfor det området som omfattes av utbyggingsplanen.

Med driftskostnader menes alle kostnader som styringskomiteen beslutter kan belastes Felleskontoen som driftskostnader, normalt direkte produksjonskostnader og driftsorganisasjonens direkte og indirekte kostnader før og etter produksjonsstart, unntatt letekostnader.

Med utbyggingskostnader menes alle kostnader som styringskomiteen beslutter kan belastes Felleskontoen som investeringer, normalt alle kostnader unntatt driftskostnader (herunder driftsforberedelser) for virksomhet i det området som omfattes av utbyggingsplanen.

Fjerningskostnader behandles som utbyggingskostnader.

Operatøren må hvert År dokumentere at Generell Forskning og Utvikling har nytteverdi for norsk sokkel og er kostnadsbelastet i et omfang som minst tilsvarer belastningsretten mot relevante Felleskonti. Operatøren belaster Felleskontoen for prosenttilleggene ved den

periodiske avregningen. Kostnader som belastes Felleskontoen i henhold til denne artikkel 2.2.2 inngår ikke i beregningsgrunnlaget.

I den grad Operatøren ikke kan dokumentere tilstrekkelig kostnadsomfang til fullt ut å kunne belaste relevante Felleskonti med prosenttilleggene, skal Operatørens belastning mot relevante Felleskonti reduseres tilsvarende proratarisk.

Intervallene over vil bli endret hvert År fra begynnelsen av Året på grunnlag av konsumprisindeksen fra Norges Statistiske Sentralbyrå pr. 15. juli inneværende år. Basis er 15. juli 2004.

2.2.3 Hovedledelse og Konsernstaber

Operatørens kostnader til Hovedledelse og Konsernstaber kan belastes Felleskontoen med 0,65 % av de årlige kostnader til leting, drift og utbygging vedrørende Fellesoperasjonen, unntatt belastninger til Generell Forskning og Utvikling som kan belastes Felleskontoen i henhold til artikkel 2.2.2. Med kostnader til leting, drift og utbygging menes det samme som i artikkel 2.2.2.

Prosentsatsen skal dekke Operatørens Hovedledelses- og Konsernstabskostnader i den grad Hovedledelse og Konsernstaber utfører arbeid av overordnet karakter for Operatøren som ikke refererer seg direkte til drift av et eller flere felt på norsk kontinentalsokkel. Aktivitetene som dekkes av satsen skal omfatte Hovedledelsens og Konsernstabenes utgifter knyttet til utarbeidelse og vedlikehold av konserndekkende styrende dokumentasjon og prosedyrer samt tjenester som ikke er dekket av artikkel 2.2.3 fjerde avsnitt. Prosentsatsen skal dekke både interne og eksternt kjøpte tjenester.

Utgiftene som dekkes av satsen er ikke gjenstand for revisjon.

Tjenester av ekstraordinær karakter til nytte for et eller flere interessentskap på norsk kontinentalsokkel skal kunne belastes direkte til de aktuelle interessentskap i tillegg til satsen. Dersom utgifter til tjenester av ekstraordinær karakter er kjent på det tidspunkt Operatøren fremmer budsjettforslag for kommende år, skal disse utgifter medtas i budsjettforslaget. I alle tilfeller skal styringskomiteen informeres om slike eventuelle utgifter i den månedlige rapport. Med ekstraordinær karakter menes arbeid utført av Konsernstabene som har et særskilt stort eller uvanlig omfang og ikke omfatter arbeid som er en del av den ordinære drift av et eller flere interessentskap (større granskninger, utredninger og krisebehandling knyttet til ulykker og lignende, etablering av nye konserndekkende systemer og andre ekstraordinære tiltak). Utgifter knyttet til tjenester av ekstraordinær karakter skal dokumenteres i form av arbeidsbeskrivelse og kan være gjenstand for revisjon.

Ingen utgifter som er dekket av denne artikkel 2.2.3 skal belastes interessentskapene på andre måter.

2.2.4 Øvrige Indirekte kostnader

De Indirekte kostnader som ikke omfattes av artikkel 2.2.2 og 2.2.3, og som påløper Operatøren eller Operatørens Tilknyttede selskaper for Fellesoperasjonen i Norge, vil bli beregnet på grunnlag av kostnadsstudier og belastes Felleskontoen hver måned på grunnlag av fordelingsnøkler som beskrevet i artikkel 2.2.1.

2.3 Industriforum

2.3.1 Deltakelse og ledelse

Partene har, sammen med øvrige rettighetshavere til utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel som har inngått avtale med tilsvarende bestemmelser som i denne Avtale, rett til å delta i et Industriforum. Hver rettighetshaver har rett til ett medlem. Rettighetshavere i Tilknyttede selskap har til sammen rett til bare ett medlem. Hvert medlem har rett til å la seg bistå av relevant fagpersonell i møtene.

Norsk olje og gass (eller annen enhet som Departementet utpeker) skal fungere som sekretariat og oppnevne sdets leder.

Lederen innkaller til møter i Industriforum. Det skal avholdes minst ett møte i året. Ethvert medlem kan anmode Industriforums leder om å innkalle til ytterligere møter. Møte skal alltid innkalles for behandling av saker i henhold til artikkel 2.3.2 bokstav b). For øvrig innkalles til møter når lederen finner at en sak oppfyller vilkårene i artikkel 2.3.2 bokstav a), eller når minst 2 medlemmer krever det.

Innkallelsen skal være medlemmene i hende senest 10 forretningsdager før møtet. Den skal angi tid og sted for møtet og hvilke saker som skal behandles, samt inneholde tilstrekkelig bakgrunnsmateriale. Et medlem kan med minst 5 forretningsdagers varsel til lederen og de øvrige medlemmene kreve at andre saker, innen rammen av Industriforums formål, føres opp

på sakslisten for møtet. Det skal føres protokoll fra møtene. Bestemmelsene i artikkel 5.7 i Vedlegg A – Samarbeidsavtale om protokoll for Partnerforum får tilsvarende anvendelse.

2.3.2 *Oppgaver*

Formålet med Industriforum er å dele informasjon om saker vedrørende forståelsen og anvendelsen av dette Vedlegg B – Regnskapsavtale og tilknyttede spørsmål i Vedlegg A – Samarbeidsavtale, som har felles interesse for rettighetshaverne, og drøfte slike saker for i størst mulig grad å oppnå enhetlig behandling av like saker på tvers av interessentskapene.

Industriforum skal behandle:

- a) Saker som er egnet til å sikre enhetlig praksis i interessentskap med ulike operatører om forståelsen og anvendelsen av dette Vedlegg B – Regnskapsavtale og tilknyttede spørsmål i Vedlegg A – Samarbeidsavtale, herunder operatørers belastning og fordeling av pensjonskostnader, og
- b) belastning/godskriving av implementeringsdifferanser som følge av lovendringer i henhold til artikkel 2.1.3.5 og endringer i AFP i henhold til artikkel 2.1.3.6.

2.3.3 *Sakkyndig bistand*

Industriforums leder kan, når lederen finner det hensiktsmessig, la seg bistå av sakkyndig. Før oppnevning skal medlemmene av Industriforum konsulteres.

Industriforums leder kan kreve enhver rettighetshaver som har rett til medlemskap i Industriforum at vedkommende fremlegger for den sakkyndige det materiale som Industriforums leder mener er nødvendig for bistanden.

Kostnadene til den sakkyndige dekkes av Norsk olje og gass, som skal fordele en andel på alle rettighetshavere som har rett til medlemskap i Industriforum. Kostnadene fordeles i henhold til Norsk olje og gass sin fordelingsnøkkel som om alle medlemmer av Industriforum hadde vært medlemmer av Norsk olje og gass.

2.3.4 Hemmeligholdelse

Bestemmelsen om hemmeligholdelse i Vedlegg A – Samarbeidsavtale får tilsvarende anvendelse for sakkyndig som nevnt i artikkel 2.3.3, og Norsk olje og gass sitt personell. Bestemmelsen i Vedlegg A – Samarbeidsavtale artikkel 27.2 tredje og fjerde ledd gjelder likevel ikke for den sakkyndige.

Bestemmelsen om hemmeligholdelse i Vedlegg A – Samarbeidsavtale artikkel 27.2 første ledd gjelder ikke for medlemmene i Industriforum i forholdet dem imellom med hensyn til saker og tilknyttet informasjon som behandles i eller gjøres tilgjengelig for Industriforum.

ARTIKKEL 3. GODSKRIVNINGER PÅ FELLESKONTO

Alle godskrivninger som følger av Fellesoperasjonen skal godskrives Felleskontoen med det innbetalte beløp.

3.1 Salg og retur av Materiell

Operatøren skal ha rett til å selge overskuddsmateriell, men skal innhente styringskomiteens godkjenning ved salg som samlet utgjør NOK 5.000.000 eller mer i anskaffelseskostnad. Beløpsgrensen kan endres av styringskomiteen.

Operatøren skal ikke være forpliktet til å kjøpe Ikke-operatørens andeler i nytt eller brukt overskuddsmateriell.

Ved retur av Materiell til Operatøren eller Tilknyttede selskaper skal Felleskontoen godskrives med den til enhver tid gjeldende gjennomsnittlige anskaffelsesverdi for nytt Materiell eller til avtalt pris (uttakspris) jfr. artikkel 2.1.4 a). Eventuelle reparasjoner belastes Felleskontoen. Brukt Materiell som ikke egner seg til reparasjon skrapes uten at Felleskonto godskrives.

3.2 Forsikring

Skadeoppgjør mottatt fra forsikringsselskaper eller andre.

Dersom noen av Partene ikke deltar i forsikringen, skal de ikke være med i delingen av skadeoppgjør.

ARTIKKEL 4. DIVERSE BESTEMMELSER

4.1 Lagertelling

Operatøren skal foreta periodiske tellinger av alle lagerførte varer minst en gang årlig. Ikke-operatørene skal ha skriftlig melding om slike lagertellinger minst 30 dager før tellingen skal starte, slik at de kan være representert. Dersom en Ikke-operatør ikke møter, blir han bundet av optellingsresultatet.

Operatøren skal sende Ikke-operatørene en liste som viser opptelte og bokførte beholdninger og differanser. Felleskontoen skal korrigeres tilsvarende så snart som mulig.

Ved overdragelse av deltakerandeler i henhold til artikkel 23 i Vedlegg A – Samarbeidsavtale, skal Operatøren foreta en spesiell vareopptelling forutsatt at selger og/ eller kjøper går med på å dekke alle kostnader ved tellingen.

4.2 Virksomhet på egen risiko

Kostnader og inntekter vedrørende virksomhet på egen risiko etter artikkel 19 i Vedlegg A – Samarbeidsavtale, skal føres på separate konti. For øvrig skal bestemmelsene i dette Vedlegg B – Regnskapsavtale gjelde også for slik virksomhet.